

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2017

Dominika Španková

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra primární pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Střídavá péče z pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte
Alternating care of children - legislative, pedagogical, social and child -
oriented aspects

Dominika Španková

Vedoucí práce: PhDr. Jana Kropáčková, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Střídavá péče z pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

podpis

Ráda bych poděkovala paní PhDr. Janě Kropáčkové, PhD. za vedení mé bakalářské práce, za její trpělivost a čas a mnohé užitečné odborné rady, které mi dala. Velký dík patří i paní PhDr. Iloně Špaňhelové za spolupráci a pomocnou ruku, kterou mi nabídla, paní soudkyni a všem respondentům, předně pak rodičům za jejich ochotu sdílet své životní zkušenosti se střídavou péčí.

ANOTACE

Bakalářská práce přibližuje pohled na situace vzniklé rozpadem rodiny a souvisejícím soudním určením o svěřením dítěte. Konkrétně jde-li o rozhodnutí svěřit dítě do střídavé péče. Cílem bakalářské práce bude zpracování problematiky porozvodové péče o nezletilé děti v předškolním věku se zaměřením na střídavou péči.

Praktická část se týká provedení výzkumu. Jde o bližší pohled na to, jak nově vzniklou situaci vnímá dítě – jak během rozvodu, tak po rozvodu, rodiče a předškolní pedagogové, mající osobní zkušenosti se střídavou péčí, a jak na tuto péči nahlíží veřejnost a odborná veřejnost ze strany justice.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rodina, krizová situace v rodině, rozpad rodiny, rozvod, porozvodová péče, střídavá péče, dítě předškolního věku.

ANNOTATION

The bachelor thesis describes the situation resulting from the family breakdown and the related judicial determination of child custody. Specifically, if it is the decision to entrust the child to alternate care. The aim of the bachelor thesis is to work on the problem of pre-school child care in pre-school age with a focus on alternate care. The practical part concerns the execution of the research. This is a closer look at how the child perceives the new situation - both during divorce and after divorce, parents and preschool educators who have personal experience of alternate care, and how public and professional public by law are looking at the care of the justice.

KEYWORDS

Family, crisis situation in the family, the family brakeup, divorce, child custody after divorce, alternate care, preschool children.

Obsah

ÚVOD	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Rodina	10
1.1 Kategorizace typů rodin	11
1.2 Funkce rodiny.....	12
1.3 Důležitost role matky a otce.....	14
2 Krizová situace v rodině	18
2.1 Příčiny rozpadu manželství	18
2.2 Reakce dítěte na rozpad rodiny	19
3 Rozvod jako východisko.....	22
3.1 Rozvodovost v ČR	23
3.2 Dítě v rozvodovém řízení.....	24
3.3 Rozvod jako ohnisko otřesu psychiky dítěte.....	25
3.4 Manipulace s dítětem a její rizika	26
3.4.1 Cíleně ovlivňované dítěte	27
3.4.2 Nežádoucí role dítěte	28
3.4.3 Syndrom zavrženého rodiče	29
4 Péče o děti po rozvodu a její legislativní zakotvení.....	31
4.1 Výlučná péče	31
4.2 Společná péče.....	32
4.3 Střídavá péče	33
5 Institut střídavé výchovy.....	35
5.1 Střídavá péče v České republice a její legislativní zakotvení	36
5.2 Střídavá péče v cizích zemích	41
6 Závěr teoretické části	45

II. PRAKTICKÁ ČÁST	46
7 Cíl a výzkumné otázky.....	46
8 Použité metody výzkumu.....	46
9 Vlastní šetření	47
9.1 Kontext prostředí, času a skupiny	47
9.2 Realizace výzkumu	50
9.3 . Výsledky šetření	53
10 Shrnutí výsledků.....	73
11 Diskuze.....	80
12 Závěr.....	82
13 Seznam použité literatury	86
Přílohy	90

ÚVOD

Bakalářská práce přibližuje pohled na situace vzniklé rozpadem rodiny a souvisejícím soudním určením o svěřeni dítěte. Konkrétně jde-li o rozhodnutí svěřit dítě do střídavé péče.

Cílem práce je zpracování problematiky porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a dostat se ve znalostech této problematiky na takovou úroveň, aby bylo možné vytvořit si opodstatněné stanovisko založené na faktech. Proniknout do problematiky na základě odborných poznatků, mínění veřejnosti a lidí, která rozvodová zkušenost zasáhla osobně. Předat poučení ze svědectví skutečných lidí. Poučit se, a podělit se o jejich zkušenost a zkušeností podložený názor.

Teoretická část práce je rozdělena na šest kapitol, které se věnují problematice rozvodu jakožto náročné životní situaci, která se dotýká jak rodičů, tak dětí samotných, a postupně tak rozšiřují zorný úhel v nazírání na zpracovávané téma.

První kapitola pojednává o rodině základní, tedy nukleární, a rodiny rozšířené, do které patří široké příbuzenstvo. Vzhledem k její důležitosti v životě dítěte, není opomenuto ani vymezení základních funkcí a významu role matky a otce.

Druhá kapitola a třetí kapitola je zaměřena na stav, kdy manželé nevidí jiné východisko, jak se vypořádat s krizovou situací než rozvodem. Prostřednictvím odborných zdrojů hledá odpovědi na nejčastější otázky ohledně příčin rozpadu rodiny, vnímání dítěte a jeho doprovodných reakcí na spory rodičů a rozvod. Další související podtémata jsou věnována záměrnému ovlivňování dítěte, syndromu zavržení rodiče, indikátorům nevhodného dopadu na děti, negativním faktorům, nežádoucí roli prostředníka, a podobně. Čtvrtá kapitola práce analyzuje varianty porozvodové péče o dítě. Tato kapitola tak otevírá stěžejní téma práce, a to institut střídavé výchovy. Pátá kapitola je věnována tomuto typu porozvodového uspořádání, jeho legislativnímu zakotvení, působnosti v české společnosti a ve světě, a podmínkami, pro fungování. Důležitá úloha této práce je přiblížení systému z hlediska právní úpravy.

Praktická část je realizována jako kvalitativní výzkumné šetření, jehož záměrem bylo získat názory a zkušenosti rozličných složek naší society. Konkrétně pak pohledy předškolních pedagogů, kteří byli v každodenním styku s dětmi, kterých se toto porozvodové uspořádání osobně dotýkalo. Dále pak jak vnímají a prožívají střídavou péči děti předškolního věku.

Získání pohledů rodičů, kteří mají v dané oblasti osobní zkušenosti, bylo jedním z prioritních úkolů práce. V neposlední řadě bylo cílem přiblížit stanovisko veřejnosti laické a odborné, a to

psychologické a soudní v oblasti rodinného práva. Konkrétně pak soudkyně, která ve své soudní praxi se střídavou péčí přichází denně do styku a která byla jednou z osobností podílejících se na změně dříve platného zákona č. 94/1963 Sb. o rodině, provedené 1. 8. 1998, zákonem č. 91/1998 Sb. Tato změna přinesla možnost svěřením dítěte do společné nebo střídave péče rodičů.

K sepsání bakalářské práce s tématem střídave péče vedla skutečnost vysokého procenta rozvádějících se rodin v České republice a mnohé související diskuze a polemiky, které se nad danou péčí vznášejí. V současné době soudy vydávají přibližně 25 tisíc rozhodnutí o rozvodu ročně, z čehož se přibližně 59 % týká nezletilých dětí. Úhrnná rozvodovost se mírně snížila na 45 % při průměrné délce trvání manželství při rozvodu 13,1 let.¹

V centrech otázek porozvodového uspořádání mnohdy bývají děti předškolního věku, proto je vhodné věnovat jim pozornost i v oblasti předškolní pedagogiky.

¹ Pohyb obyvatelstva-rok 2016. *Český statistický úřad* [online]. Česká republika, 2017 [cit. 2017-06-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/pohyb-obyvatelstva-rok-2016>

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Rodina

Definice rodiny existuje široké množství. Z právního hlediska České republiky neexistuje jednoznačně vymezující definice. Nový občanský zákoník (dále jen „NOZ“) stanovuje podmínky manželství, jeho vzniku, zániku, neplatnosti a mezi manželských vztahů. Také vymezuje vzájemné vztahy mezi rodiči a dětmi a výživové otázky.²

Dle psychologického slovníku je charakterizována jako „*společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí*“ (Hartl a Hartlová 2000, s. 512).

Sociologický slovník ji definuje jako „*skupinu osob přímo spjatých příbuzenskými vztahy, jejíž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí*“ (Giddens 1988, s. 166).

Velký psychologický slovník uvádí, že rodina je „*původní a nejdůležitější společenská skupina a instituce, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou a jejímiž hlavními funkcemi je reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, respektive socializace potomstva, ale i přínos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje*“ (Petrušek a kol. 1996, s. 940)

Pedagogický slovník rodinu vymezuje prostřednictvím jednotlivých funkcí jako nejstarší společenskou instituci, která plní funkci socializační, ekonomickou, sexuálně-regulační, reprodukční a další. „*Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. Z hlediska sociologického je formou začlenění jedince do sociální struktury.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s.202)

Helus rodinu charakterizuje jako jednu základní strukturální složku společnosti z hlediska zajišťování péče o děti a mládež. Jako zásadní složku ji chápe především z důvodu tvorby prvopočátečních předpokladů rozvoje osobnosti v socializačním procesu. Zdůrazňuje, že „*v rodině probíhá primární socializace – realizuje se v ní skrze intimní vztahy s matkou a dalšími členy rodinného jádra první kontakt dítěte se společností a kulturou. Rodina tím, jak s dítětem jedná, jaké k němu zaujímá postoje, jakou vytváří oporu pro jeho vývoj, jakou citovostí je zahrnuje, mu zprostředkovává zvládání základních vzorců sociokulturního chování*

² Zákon 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník: znění účinné od 28. února 2017 do 31. prosince 2017. Právní prostor [online]., část 2.

a myšlení. A díky nim dítě rozvíjí své vztahy k sobě samému, druhým lidem, širšímu sociálnímu okolí, k věcem a úkolům.“ (Helus, 2015, s. 198)

Matoušek definuje rodinu jako *„první a dosti závazný model společnosti, s jakým se dítě setkává. Předurčuje jeho osobní vývoj, jeho vztahy k jiným skupinám lidí. Rodina dítě orientuje na určité hodnoty, vystavuje ho určitým konfliktům, poskytuje mu určitý typ podpory. Tímto způsobem osobitě zabarvuje to nejpodstatnější, co dítěti předává – sociální dovednosti, bez kterých se ono v dospělosti neobejde.*“ Dodává: *„Každá rodina má svou vlastní vůni a každá v nějaké míře respektuje obecně závazná pravidla fungování společnosti.*“ (Matoušek 1997, s.8)

Kropáčková píše o rodině jako zprostředkovateli počátečního sociálního života dítěte. *„...je prvním prostředím, s kterým se dítě setkává a které se pro ně stává závazným modelem. Dítě v rodině získává první sociální zkušenosti, tím se vytváří základ formování jeho osobnosti. Rodina zároveň reprezentuje danou společnost, její kulturu, tradice, a proto hovoříme o její univerzálnosti.*“ (Kropáčková in Opravilová 2016, s.180)

Rodina se dá tedy shrnout jako malá základní skupina, první model sociální společnosti, se kterým se dítě setkává. Rodina je místem, ve kterém se dítě učí první sociální vztahy a chápání různých sociálních rolí. Vytváří si zde prvotní vazby. Je jeho emocionálním zázemím.

Rodina dítěti umožňuje nalézt svoje místo v životě, rozvíjet se jako svébytná osobnost, nalézat oporu, stabilitu, životní roli, sebevědomí, pocit důležitosti. Rodina dítěti má poskytovat ochranu, pocit bezpečí, podněty rozvíjející jeho kompetence. Rodina by děti měla také učit respektování pravidel, toleranci a uznání.

To, v jakém prostředí dítě vyrůstá, ovlivňuje jeho budoucí život. Přejímá od rodičů způsoby chování, toleranci k druhým, řešení konfliktů. V dospělosti bývá pak výchova rodičů zrcadlem chování jejich potomka.

1.1 Kategorizace typů rodin

Nejběžnějším modelem rodiny je tzv. nukleární rodina, jejímiž členy jsou nejbližší příbuzní. Matka, otec a jejich děti (případně děti adoptované), tak je chápána základní forma sociální skupiny. Rodiče pro dítě představují vzor, jemuž se chtějí podobat a ztotožnit se s ním. Dítě z toho důvodu přejímá od matky a otce názory a postoje. Vágnerová (2012) hovoří o ztotožnění jako o *identifikaci s autoritou*. Tato identifikace vede k posilování sebedůvěry a sebehodnocení

dítěte. Převzaté názory, postoje a způsoby chování se u předškolního dítěte nejčastěji odráží v námětových hrách, jako například *na rodinu, na domácnost*, kdy předjímají role dospělých.

S ohledem na současnou rozvodovost, o které je v této práci zmínka, je nutné podotknout, že dnes tato nejmenší sociální skupina nemívá všechny zmíněné členy. Mnoho domácností je neúplných. Toto seskupení postrádá zpravidla jednoho z rodičů. Rodina vytváří širší sociální síť, do které spadají další blízcí příbuzní, jako jsou prarodiče dětí z otcovy a matčiny strany, jejich rodiče, sourozenci rodičů a jejich děti.

Mnozí prarodiče hrají v rozvodu významnou roli. Matějček (1992) uvádí, že někdy se jich dotýká více než rodičů samotných. Mohou se obávat ztráty své role „babičky a dědy“ ve smyslu ukončení styku s vnoučaty, a zároveň pocítovat jistý příznak neúspěšnosti svého vlastního rodičovství.

V některých případech mívají prarodiče tendence pomíjet důležitost zachování neutrality před vnoučetem. Dítě, které se trápí rozchodem rodičů, potřebuje určité nezaujaté útočiště, kde by si mohlo odpočinout, přestat bojovat s jeho vnitřními konflikty a načerpat sílu a klid.

V důsledku rozpadu manželství a následných nových vztahů rodičů je třeba zmínit další kategorii typy rodiny tzv. nevlastní rodina. „*Nevlastní rodina označuje rodinu vzniklou po druhém či dalším sňatku aspoň jednoho rodiče.*“ (Sobotková 2001, s.137) Matějček a Dytrych tento zažitý název hodnotí jako nevhodný a ponižující, který předem znehodnocuje jeho význam. Shodují se také v hanlivosti souvisejícího výrazu nevlastní matka (macecha) a nevlastní otec (otčím). „*»Nevlastní« pak logicky znamená něco nepravého, nepřirozeného a nežádoucího. Je to tedy označení ponižující, znehodnocující a pejorativní neboli příhanné, i když jeho nositelé si to ve skutečnosti většinou vůbec nezasluhují.*“ (Matějček a Dytrych 1999, s.64)

Matějček tak zavádí označení „*doplňující rodina*“ a definuje jej jako: „*rodinné společenství, v němž jeden z manželského páru je vlastním biologickým rodičem dítěte, přičemž druhý je tzv. nevlastní.*“ (Matějček 1992, s.171) Jde tedy o velice podobnou definici, jakou uvádí Sobotková (2001) avšak s odlišnou terminologií.

1.2 Funkce rodiny

Rodina je nositelem důležitých funkcí v životě dítěte. Na prvním místě se většinou řadí funkce biologická – reprodukční, která má svůj význam jak pro společnost, k udržení stabilní reprodukční základny, tak pro samotnou rodinu, k pokračování svého rodu. Ať už jsou členy

rodiny čtyři sourozenci nebo jedináček, každé z nich má právě pro obě strany podstatnou a nezaměnitelnou úlohu.

Druhá funkce je sociálně – ekonomická. Rodina se stará o to, aby děti byly zabezpečené, jak jen je to lze. Z toho vyplývá, že jsou pro společnost velmi podstatnými články v spotřebitelské oblasti. Zároveň si vytváří svůj společensky a hospodářsky autonomní systém, který se vyznačuje svou významnou soudržností.

Třetí funkce spočívá v ochraně a zajišťování životních potřeb dítěte. Konkrétně tedy povinnost postarat se o dítě ve zdraví i nemoci. Živit jej, šatit a poskytnout mu vhodné zázemí.

Čtvrtá neméně důležitá je funkce socializačně – výchovná. Jak již bylo zmíněno, rodina je pro dítě základní a první model lidské společnosti, první skupina, ve které se dítě ocitá, a ve které si osvojuje základní způsoby chování a základní návyky, které si později nese do života.

Nenahraditelná funkce rodiny je emocionální. Láska, cit a něha je jedna z nepotřebnějších pro každé dítě. Dítě by mělo být emočně zabezpečené. Rodiče ho mají láskou zahrnovat, pomáhat mu ji vyjadřovat a sdílet ji s ním.

V neposlední řadě plní rodina také funkci relaxační. Pro dítě by měla být rodina zázemím, kde může regenerovat síly, oddychnout si a cítit se v celkové psychické i fyzické pohodě. (Špaňhelová 2011)

Helus (2015) vymezuje deset základních funkcí rodiny, které vytvářejí celkovou podobu rodiny. Jako první uvádí funkci *uspokojování základních, primárních potřeb dítěte v raných stádiích jeho života*. Rodina má uspokojovat biopsychické (jídlo, pití, spánek, hygiena, pohyb) a rané psychické (bezpečí, láska atd.) potřeby.

Na druhém místě řadí funkci *uspokojování velice závažné potřeby organické přináležitosti dítěte*. Dítěti má být umožněno příslušet do rodiny. Bez obav a s důvěrou být její součástí a povědomě patřit do jejích spolehlivých a láskyplných vztahů.

Třetí funkce je *skýtání akčního prostoru pro jeho aktivní projev, činnou seberealizaci, součinnost s druhými*. Rodina má poskytnout dítěti takový prostor, aby se mohlo vytvořit a dále rozvíjet vědomí sebe sama jako aktéra, původce událostí, který rád jedná a vědomě zodpovídá za své jednání i ve vztahu k druhým lidem a světu. Čtvrtá funkce umožňuje dítěti *vedení do vztahu k věcem rodinného vybavení*. Rodina vede dítě k pochopení a respektu materiálních hodnot a vážení si jich. Pátá funkce umožňuje *prvopočáteční prožití sebe sama jako*

chlapce/dívky. Vzor matky a otce (prarodičů, sourozenců) poskytuje dítěti představu pohlavního a genderového obsahu a chápání sebe sama ve vztahu k tomuto obsahu.

Šestá funkce rodiny souvisí s poskytováním *bezprostředních působících vzorů a příkladů*. Dítě si bere příklad chování a jednání rodičů a zároveň se učí vcít'ovat se a chápat druhého člověka. Sedmá funkce dítěti skýtá *vybudování a rozvíjení vědomí povinnosti, zodpovědnosti, ohleduplnosti a úcty jako něčeho samozřejmého*. Osmá funkce *otevřít dítěti příležitost vejít do mezigeneračních vztahů a tím hlouběji proniknout do chápání lidí různého věku, různého založení, různého postavení*. Rodina dítěti umožňuje včlenění i do vztahů mezigeneračních a vztahů širšího příbuzenstva. Devátá funkce rodiny v dítěti *navozuje představu o širším okolí, o společnosti a o světě*. Desátá funkce dítěti nabízí *útočiště, prostředí, kde se mohou svěřit, očekávat moudré, trpělivé a citlivé vyslechnutí, radu, pomoc; je útočištěm v situacích životní bezradnosti*. Rodina poskytuje dítěti zázemí, kde může v případě neúspěchů a problémů cítit v bezpečí a dodat si síly. (Helus 2015, s. 219-222)

1.3 Důležitost role matky a otce

Role matky a otce je nezaměnitelná a nenahraditelná. Doplňují se. „*Matka vede k člověku a otec k lidem*.“ (Matějček 1994, s. 51) Každá má svou specifickou roli a úlohu v životě dítě, ve výchově, emocionálním vývoji, kterou si odnáší do svého života.

Kropáčková poukazuje na významnost obou rolí. „*...prostřednictvím rodiny vrůstá do společnosti, osvojuje si základní normy lidského chování, učí se základním rolím a seznamuje se s dovednostmi, bez kterých se v dospělosti neobejde, jež jsou často vázány na odlišnost pohlaví. Proto je optimální, když rodinu tvoří matka i otec*. (Kropáčková in Opravilová 2016, s. 180)

Matka do života dítěte vnáší především „*dar přijetí*“ (Špaňhelová 2011 s. 17) Je prvním člověkem, kterého dítě zná, a kterého přivede na tento svět. Dítě je přijato svou matkou, sotva poprvé otevře oči. Matka dítěti přináší lásku, jistotu, ochranu, učí ho vzájemné komunikaci, je dítěti příkladem, ze kterého pak dítě bude čerpat ve starším věku.

Otec dítěti také především přináší lásku. Láska otce a láska matky jsou nejdůležitější stavební jednotkou pro bezpečný a šťastný domov dítěte. Přináší mu čas, jak aktivní, kdy si spolu hrají, komunikují, smějí se, tak pasivní, kdy dítě vnímá, jak se otec chová k matce, v cizím prostředí, co dělá, vyrábí, opravuje. Důležitou rolí otce je také ochrana. Dítě v něm spatřuje jak ochránce sebe, tak celé rodiny.

Rozhodnost a schopnost čelit překážkám a výzvám je pro dítě také nepostradatelná role.

Oba rodiče mají svým vztahem dítěti do života vnášet jednotu, kdy otec a matka se navzájem podporují, shodují nebo respektují ve svých názorech a výchovných postupech, umí přijímat kompromisy, nesnižují hodnotu jeden druhého. Podstatné je také to, jak si dávají najevo svou lásku. Dítě si do sebe nevědomky zapisuje vzor svého budoucího chování. (Špaňhelová 2011)

Výchovnou úlohou matek a otců se v 70. letech zkoumal Matějček. Podle výsledků 78,6 % matek se považovalo za rozhodující výchovné činitele v životě předškolního dítěte a z toho 43 % uvedlo, že otec nemá na dítě jakýkoliv výchovný vliv. Pouze v 6 % případů je otec uveden na prvním místě. Výhradní postavení matky v životě dítěte vyplynulo i z odpovědí na otázku, koho mělo předškolní dítě nejraději. Výsledný podíl činil 72,7 %. Podle 50 % matek se otec dítěti věnuje podprůměrně. Pouze pětina otců se podle matek dětem věnuje nadprůměrně. (Matějček 1992, s. 57-58)

Lamb (2010) zkoumal ve své knize *The Role of the Father in Child Development* důležitost role otce ve vývoji dítěte a došel na základě výzkumu k závěru: „*Fathers affect children indirectly through their effect on other people and social circumstances that bear on children's development...*“ Otcové děti svým nepřímým působením ovlivňují jejich způsob přijímání ostatních (cizích) lidí a různých sociálních situací, které mají vliv na jejich vývoj.

Novák výzkum Lamba shrnuje následovně: „*Již kojenci otce potřebují, spontánně si k nim vytváří jiný vztah než k matkám. V blízkosti otce projevují jiné reakce a vydávají jiné zvuky, než když je na blízku matka. Z dlouhodobější perspektivy miminka, která mají od počátku života blízky a častý přístup k otci, lépe snášejí přítomnost cizích lidí, živěji reagují na podněty, o něco lépe lezou a sahají po předmětech.*“ (Novák 2013, s.98)

Warshak (1996) uvádí tzv. „*nového otce*“, který se vyznačuje pokrokovým systémem hodnot v oblasti výchovy potomků. Novodobý otec se plně angažuje do výchovy potomků, umí a nebojí se o dítě postarat. Podstata tradiční patriarchy se přeměňuje v partnerský princip, a muži tak částečně přebírají měkké mateřské role. Jak autor uvádí, i muž se k plačícímu dítěti dokáže vzbudit, s dítětem se mazlit, konejšit jej, rozlišovat pláč. Nový otec začíná vyvracet předsudek, že dítě potřebuje hlavně matku, protože má mateřské city vrozené.

Matejček zastává obdobný názor v pozměnění funkce otce. „*Funkce otce se v posledních desetiletích změnila výrazněji než funkce matky. A změnila se zřejmě k dobrému. Otcové si dnes nepoměrně více s dětmi užívají. Užívají si více intimity rodinného života než jejich dědečkové. Dříve totiž hlavní otcovská role spočívala v tom, že opatroval pro rodinu obživu a chránil ji svými*

svaly a obratností před nebezpečím zvenčí. Dnes je však jeho působení zaměřeno daleko více do rodiny než mimo ni.“ (Matějček 1986, s. 58)

Autor dále poukazuje na fakt, že otec má určitou nevýhodu, protože neprožívá těhotenství tak, jako matka, nemůže se s dítětem během něho tak intimně sžít, neprožívá porod samotný a intimitu kojení. „*Otec není svým vybavením ani z role »mateřského« pečovatele nijak zásadně diskvalifikován, i když k oné základní interakci s dítětem má přece jen poněkud delší složitější a méně samozřejmou cestu. Mnozí dnešní otcové jsou dokonalými speciality v péči o dítě a mohou konkurovat nejzručnější matce.*“ (Matějček 1986, s. 66)

Chybějící vztah otce a syna je podle Warshaka (1996) příčinou frustrace a delikvence v pozdějším věku. Stejně tak dívky, které postrádají otce jako mužský vzor v pozdějším věku mohou trpět tzv. „*komplexem z nedostatku otcovství*“ (In Novák 1996 s. 69) Podle výzkumu Hetheringtonové (1972) mají dívky bez otce větší problémy s muži než dívky, které vyrůstaly s otcem. Mladé ženy se snaží najít co nejdříve úspěšnějšího a mnohdy staršího partnera, kterému se podřizují. Bývají ve vztahu brzy nespokojené.

Ellis (2003) studii zkoumal vliv nepřítomnosti otce v dívek a zjistil význam jeho absence na časnou sexuální aktivitu dívek a související třikrát častější nechtěné těhotenství. Ve své studii závěrem uvádí, že přítomnost otce je významný ochranný činitel proti zkoumaným rizikovým faktorům.

Novák (2013) uvádí, že v důsledku chybějícího rodiče v životě dítěte, se některé děti potýkají s úkoly a starostmi, které nenáleží jejich věku ani jejich zralosti. Vzniká tzv. „*falešné self*“ neboli mladé-staré já.

Autoři Berger a Gravillon (2011) o tomto „*mladém – starém já*“ hovoří jako o „*faux-self*“ (Berger a Gravillon 2011, s. 109), kdy dítě je schopno se přizpůsobit každé situaci a snaží se zalíbit druhému, navzdory svým hlubokým pocitům. Synové pak mnohdy přejímají roli partnera matky a dívky vyrůstající bez matky pak roli otcovi partnerky. Je zapotřebí podotknout, že strádání po otci jako vzoru není jedinou příčinou pozdějších problémů synů a dcer, ale je to jedna z možných podstatných příčin.

Již zmiňovaní Berger a Gravillon (2011) vyvrací myšlenku mnoha rodičů, že lze zůstat rodičem i na dálku, i když se s dítětem nevidí a je ve výhradní péči druhého rodiče. Dle autora je funkce rodiče naplňována, pokud je zde pro dítě fyzicky přítomen každý den v každé situaci. Když dítě potřebuje jeho pomocnou ruku. Pokud tomu tak není, funkce rodiče se mění na funkci

příležitostného opatrovníka. K němu si dítě těžko vytvoří tak pevný vztah, takovou oddanost a přízeň jako k druhému rodiči.

V neposlední řadě je třeba se zmínit o roli prarodičů v životě dítěte. Tato role bývá nezaměnitelná. Prarodiče jsou opatrovníci dětí v době, kdy rodiče nemají čas nebo potřebují klid a v neposlední řadě také v době prázdnin. Bývají velkou pomocí a oporou a zároveň obohacím ve vnímání světa dítěte. Prarodič předává dítěti odlišně své zkušenosti, moudrosti, rady a dovednosti, než jak je předávají rodiče. Pro dítě je tato variabilita důležitá a přínosná. Důležitá je harmonie mezi rodiči a prarodiči. Prarodič by měl respektovat výchovný styl rodičů, ale nebát se ozvat, pokud chce navrhnout nějaká doporučení. Kladnými vzájemnými vztahy se buduje vzájemná úcta nejen mezi rodiči a prarodiči, ale i mezi dětmi a nimi. Dítě vidí způsob chování mezi rodiči dvou generací a přejímá je.

2 Krizová situace v rodině

Konflikty mezi nejdůležitějšími osobami v životě dítě vnímá jako principiální hrozbu. Jakýkoliv střet rodičů působí na dítě jak přímo (strach, děs, bázeň), tak nepřímo (zhoršení výchovných schopností rodičů a vztahů mezi nimi a dětmi. (Emery, Otto a O'Donohue, 2005). Tito autoři jsou přesvědčeni, že rodičovský konflikt je nejméně škodlivý, když je spor udržen mezi rodiči, spory nejsou časté, nejsou doprovázeny silovými emocemi a násilím, jsou vyřešeny, netýkají se dětí a výchovy a především, do sporu nejsou vtaženy děti jako svědci, prostředníci, oběti a ti, kdo mají rozhodnout. Děti na sebe nemají přebírat odpovědnost dospělých. Pokud je dítě nuceno jedním nebo oběma rodiči k jednostranné náklonnosti, dochází k zásadnímu poškození vztahu ke klíčovému dospělému člověku a pocitu vlastní hodnoty dítěte.

Děti, které jsou svědky konfliktů doprovázených přímou agresí, a děti, které jsou popouzeny jedním z rodičů proti druhému, se s rozvodem rodičů vyrovnávají nejhůře. (Trnka, 1974) Na stejném názoru se shodují další autoři Berger a Gravillon (2011), Špaňhelová (2011) a další. Matějček (1992, s. 153) uvádí, že negativní rodinná atmosféra není místem klidu a bezpečí, které jsou jedny ze základních psychických potřeb dítěte. *„Z prostředí citového chladu a prázdnoty, či naopak z trvalého dráždivého napětí by bylo dobře dítě vytrhnout.“* Předpokladem by mělo být poskytnutí prostředí lepšího nikoliv ještě horšího. *„V čem se například zlepšit prostředí dítěte, když konflikt mezi manžely po rozvodu dál pokračuje a dítě je jeho předmětem?“*

Ačkoliv je v dnešní době rozvod považován za běžnou záležitost (v dnešní době je realitou u přibližně 45 % uzavřených manželství³), zůstává složitou a negativní zkušeností všech zúčastněných. Rodiče i děti rozpadem rodiny něco ztrácejí. Stabilitu domova, manželé přichází o partnera, děti o rodiče, které vnímaly jako jeden celek. Je to zátěžová situace, která může trvat i několik let a promítnout se do nadcházejícího života.

2.1 Příčiny rozpadu manželství

Důvody, proč dochází k rozpadu manželství, bývají různé. Rozdílnost povah, nedostatek společných zájmů, rozpory v názorech na chod domácnosti, hospodaření s penězi, práv a povinností manželů či výchovu potomků. Přestože přibližně víme, koho si bereme, předem

³ Pohyb obyvatelstva-rok 2016. Český statistický úřad [online]. Česká republika, 2017 [cit. 2017-06-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/pohyb-obyvatelstva-rok-2016>

nevíme, jakým rodičem bude. Postrádání úcty, respektu, vzájemné tolerance, schopnosti kompromisu, to jsou další příčiny. Další závažným důvodem, kterým partneri nedokážou čelit, bývá cizoložství, závislosti jako patologické hráčství, závislost na psychotropních látkách, alkoholismus či impotence partnera. Tlak okolí na manželský pár otázkami ohledně plánování dítěte, se mohou stát velkým stresorem. Ačkoliv zpočátku partnerovi, který by mohl děti mít, impotence druhého nevadí, může se stát, že v tom začne pod náporom dotazů problém spatřovat. Stejně tak může tíha smýšlení a přesvědčení okolí včetně blízkého příbuzenstva zapříčinit vzdání se předem a bez boje, tedy společné snahy o nalezení cesty, kudy ven.

Zvýšené riziko rozpadu manželství může nastat i v situacích, kdy je dítě postiženo nějakým deficitem. V takových případech to častěji bývají muži, kdo nedokážou vyrovnat s postižením dítěte, a rodinu opouští.

Dalším faktorem, související se s proměňující se životním stylem society, které přispívají k partnerským rozvatům, je měnící se nazírání na manželské role. Jak by měla fungovat rodina a kdo zastává jakou úlohu (například žena, která chce budovat pracovní kariéru, muži na rodičovské dovolené, a podobně).

Je nutno poznamenat, že každý člověk je jiný a každý pár je nastaven jinak. To, co jeden partner spatřuje ve svém vztahu jako problém, jiný nemusí. Na násilí či ponižování, které jedna žena vnímá jako více než dostatečný důvod k rozchodu, druhá žena může mít zcela odlišný názor. Alkoholismus, ztrátu zaměstnání či nemoc může brát jeden jako pádný argument k podání žádosti o rozvod, druhý naopak jako popud k tomu více držet při sobě.

Na rozhodnutí podat žádost o rozvod, mohou mít podíl i babičky, respektive matky rodičů. Jejich názor může mít na matky (nebo otce) vliv stejný jako za časů, kdy ještě nezakládaly vlastní rodinu a řídily se hlavně dedukcemi svých vzorů, svých matek. Moc matek, jakožto příznivkyň svých dětí, může mít velmi negativní dopad na okolnosti rozpadu rodiny. Mohou svým straněním, často neopodstatněným, zhoršovat klima mezi rodiči a dětmi a podněcovat děti k negativnímu postoji k jednomu rodiči. Ať už je k zahájení rozvodového řízení příčina jakýkoliv, vždy jde o náročnou životní situaci, kdy dochází ke zhroucení dosavadního budovaného životního plánu. Více už ale v další kapitole.

2.2 Reakce dítěte na rozpad rodiny

Před očima rozpadající se domov a stabilita dítěte bývá faktorem negativních změn v jeho prožívání a chování. Dítě se musí vyrovnat se ztrátou dvojice „táta a máma dohromady“ Jeden z nich opustí domov, nebudou už víckrát společně večeřet, dívat se na televizi, hrát si. Otec

(či matka) odejde a dítě neví, co zrovna rodič dělá, jestli na něj myslí, s kým si třeba zrovna hraje. Trápení některých dětí se může projevit markantněji než u dětí jiných. Záleží na jejich schopnosti „poprat se“ s danou situací.

Matějček (1992, s. 146) popisuje reakce dítěte předškolního věku na rozvod rodičů tak, že matky mají tendenci podceňovat vnímavost dětí vůči nepříznivým rodinným situacím. O dětech ve věku od tří do pěti let soudí téměř polovina matek, že jsou „příliš malé“. Dále popisuje, že rozvod byl dítětem prožíván bez nápadnosti necelých 30 %. Rozvodem trpělo a nepříznivě na něj reagovalo 12 % dětí. Příznivé reakce na rozvod a zlepšení chování bylo zaznamenáno u 2 % dětí. O rozvodu během šetření zatím nevědělo necelých 11 % dětí.

Reakcemi dětí se zabývá Špaňhelová (2011), která se ve své psychologické praxi setkala s mnoha druhy projevů špatně snášející situace. Špaňhelová popisuje: „*Reakce dítěte na rozpad rodiny se vždy liší podle toho, v jakém stavu jsou rodiče, jak oni zvládají situaci, jak oni jsou schopni před dítětem v klidu vystupovat... Také se liší podle toho, kolik stresorů najednou si dítě prožívá, jakého je ono temperamentového, osobnostního nastavení.*“⁴ Běžnými reakcemi bývá smutek, plačtivost, lítost, uzavření do sebe, sebeobviňování, lhostejnost. Může se také velice snadno stát, že za viníky rozpadu rodiny považují sebe. Nebyly vzorné děti, zlobily, a proto rodič odešel. Přestal je mít rád.

Lhaním se dítě snaží na sebe upozornit, pokud je lež určena ve vztahu k druhému člověku chce, aby se o tom rodič dozvěděl. Chce jím zapůsobit a vyprovokovat k nějaké reakci. Věk předškolního dítěte je ještě ovlivněn fantazií, představami. Lež má v těchto případech také funkci popření. Popře danou situaci, představuje si, jak by to bylo mělo být správné. Například když pedagogovy v mateřské škole sděluje, že maminka s tatínkem půjdou večer do kina, tatínek koupil mamince čokoládu a podobně.

Existují i případy drobných krádeží. Dítěti nezáleží na tom, jestli bude přistiženo, chce na sebe upozornit, touží po tom, aby se situace doma zase vrátila do starých kolejí. V případě, kdy dítě bylo svědkem vyostřeného konfliktu, cítí napětí, kterému nerozumí, může docházet k poruchám spánku. Spánek je pak narušen nočními děsy, zlými sny, nočními můrami. Pokud se dítě rozhodne k útěku z domova, znamená to, že utíká od hádky, kterou zrovna zaslechlo, které nechce být součástí. Trápí se tím, když rodiče na sebe křičí. Utíká z náhlého popudu, bezmyšlenkovitě. Dítě může začít zadržávat v řeči. Je to známka toho, že má v sobě

⁴ Rozhovor s Ilonou Špaňhelovou, 4. 7. 2017 prostřednictvím elektronické korespondence

nakumulované množství emocí, které nedokáže vyjádřit, se kterými se neumí poprat. Náhlá vlna strachu z blížící se hádky, agrese, bývá příčinou pomočení.

Odborná studie George Menahema (in Berger a Gravillon 2011) ukázala, že somatickými nemocemi, psychickými poruchami trpí v dospělém věku více ti jedinci, kteří prožili dětství v rodině s vážnými konflikty.

Mnozí autoři zabývají skutečností, kdy je dítě postaveno do této náročné situace. Autoři (Matoušek, Špaňhelová, Trnka, Emery, Otto a O'Donohue) se shodují, že každý konflikt rodičů má fakticky negativní dopady na psychiku i chování dětí jak v dětství, tak v dospívání.

Autoři Emery a O'Donohue se shodují na tom, že rodičovský konflikt bývá pro děti nejméně škodlivý, jestliže je hádka udržena mezi rodiči. Když není spor doprovázen silnými emocemi, křikem, nadávkami a násilím. Rozepře nemají být časté a děti do nich nemají být vtahovány v pozici svědků, kteří zastávají funkci obránce jednoho z rodičů, či prostředníka, který má vyslovit, kdo z rodičů je viník a kdo oběť. Kongruence autorů je také v názoru, že děti v žádném případě nemají přebírat odpovědnost dospělých na sebe.

Děti, které jsou svědky sváru doprovázeného agresivním chováním, které jsou popouzeny jedním rodičem proti druhému, se s rozvodem vyrovnávají nejhůře. Je jasné, že jakýmkoliv projevem dítě volá po nápravě situace, která doma vznikla.

3 Rozvod jako východisko

Matějček a Dytrych rozvod popisují jako „*formálněprávní ukončení manželského vztahu dvou jedinců, administrativní řešení v procesu rozvratu manželství poté, co selhaly všechny ostatní cesty k vyřešení problémů, které se v rodině postupně objevily.*“ (Matějček a Dytrych, 1999, s. 31) Rozvod znamená jisté společenské opatření, kterým se mají ukončit negativní poměry a dlouhodobá disharmonie panující mezi rodiči. Rozvod uzavírá nefungující manželství a zároveň otevírá další možné nežádoucí stavy, které mohou doprovázet nadcházející životní cesty bývalých partnerů včetně dětí.

S formálně ukončeným manželstvím vyplývají na povrch doposud nepoznané psychicky zatěžující situace a skutečnosti, zejména pak ohledně svěření dítěte do další péče a fungování tohoto porozvodového výchovného uspořádání.

Soudce k matce: „Máte ráda své dítě?“

Matka: „No jistě, mám.“

Soudce k otci: „Máte rád své dítě?“

Otec: „O tom nepochybujte“

Soudce: No vidíte, já ho rád nemám. A přitom mám rozhodnout, co s ním bude.“ (Matoušek 2015, str. 12)

Pozitivní i negativní jevy se pak odráží v psychice všech zúčastněných. Intenzivní emoční reakce se liší ve způsobu prožívání rozvodové situace. Manžel, který si přál rozvod méně může prožívat deprese, úzkosti či agresivní postoj vůči partnerovi. (Matoušek a kol. 2014)

Autoři rané porozvodové období nazývají jako „*rozvodovou adaptaci*“ a definují ji jako „*relativně dlouhodobý proces vyrovnávání jednotlivce se specifickým stresem, který doprovází rodinný rozvrat a jeho řešení rozvodem manželství. V jejím průběhu by mělo dojít postupně k obnově pocitu životní spokojenosti a vytvoření nového životního stylu.*“ (Matějček a Dytrych 1999, s. 31)

Rozvod bývá výsledkem delšího rozhodování. Mezi manželi se začínou vytvářet rozvodové role. Matoušek a kol. je popisují projevem „*nezávislým*“, kdy se partner odpoutává a „*závislým*“, kdy partner zkouší strategie připoutávání. (Matoušek, Pazlarová a kol. 2014, s. 157)

3.1 Rozvodovost v ČR

Po roce 1989 došlo k nárůstu rozvodů. Jedním z faktorů je také skutečnost, že v době před rokem 1989 bylo v zájmu tehdejšího režimu snížení počtu rozvodů na minimum. Výzkumné poznatky Matějčka (1992) poukázaly na skutečnost, že nejpočetnější věkovou kategorií rozvádějících se žen představují ženy v rozmezí 20 až 29 let, mužů ve věku 30 až 39 let. Třetina žen uvedla, že první příznaky manželské krize se objevily již v prvním roce manželství. Celkově bylo zjištěno, že první jsou ve vztahu vážně nespokojeny a manželství chtějí ukončit ženy než muži.

Podle grafu úhrnné rozvodovosti v České republice od roku 1950 do roku 2014 je patrné, že ve druhé polovině dvacátého století dosáhla hranice rozvodovosti svého vrcholu v roce 1996. Počet rozvodů stoupl na třicet tři tisíc. V dalších letech kolísavě klesal. Rok 1999 by se mohl jevit jako rok „šťastnější“, kdy počet rozvodů klesl o jeden tisíc. Nelze ovšem tvrdit, že ačkoliv došlo k poklesu rozvodovosti, došlo také k poklesu rozpadu partnerství. Od 90. let 20. století se zvýšil počet dětí narozených mimo manželský svazek. Klesá i počet uzavřených sňatků. Například v roce 1950 bylo uzavřeno přes devadesát pět tisíc manželství. Oproti tomu v roce 2013 jich bylo uzavřeno necelých čtyřicet pět a půl tisíc.⁵ Klesající trend počtu rozvodů reflektuje klesající počet uzavřených manželství. Tím pádem, ačkoliv počet rozvodů klesá, intenzita rozvodovosti tak zůstává více méně stejně vysoká. Od začátku 21. století rozvodem končí kolem 45 % manželství. V dalších letech rozvodovost postupně narůstala, nejprve došlo k výraznějšímu vzestupu roku 2004 a poté roku 2010. (Pohyb obyvatelstva, 2016) Nejvyšší míra rozvodovosti bývá po dvou až pěti letech. Tomáš Novák hovoří o konci tzv. „*fáze vzájemného poznávání*“ (Novák, 2012) Dochází také k prodlužování doby průměrného trvání manželství. Od svatby po rozvod je to kolem 13 let. Naopak roste zánik dlouhodobějších manželství. Ženy, které bývají ve vztahu více emočně angažované, mají tendenci častěji, kumulující se krizi v manželství, řešit návrhem na rozvod.⁶ Pravděpodobnost zániku manželství v České republice lze za poslední léta shrnout jako stoupající. Současná míra rozvodovosti však naznačuje, že růst vyčerpal svou dynamiku a situace se znovu ustaluje, ale na nové, vysoké úrovni. (Možný 2006)

⁵ Pohyb obyvatelstva-rok 2016. *Český statistický úřad* [online]. Česká republika, 2017 [cit. 2017-06-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2016>

⁶ Rozvodem končí polovina manželství, nejčastěji po třech až pěti letech. *IDnes: Zprávy* [online]. Praha: Mafra, 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/rozvodovost-v-cesku-0lt-domaci.aspx?c=A150209_184242_domaci_cen

3.2 Dítě v rozvodovém řízení

Pokud se rodiče nedohodnou na způsobu porozvodové péče o děti, přichází soud, který danou situaci rozřeší. Bývá obtížné posoudit všechny okolnosti. Rodiče se mnohokrát v zajetí nepřátelství a pocitu křivdy stylizují do role toho „lepšího“. Snaží se prokázat vinu druhého, očernit ho, sebe stavět do lepšího světla. Výpovědi tak bývají zkreslovány, překrucovány, skutečnosti deformovány a pravdy pozměněny.

„Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnyými orgány.“ (Článek 3 Úmluva o právech dítěte)

NOZ který nabyt platnost 1. ledna 2014, upravuje rozhodnutí soudů ve věcech porozvodové péče takto: *„Má-li být rozhodnuto o rozvodu manželství rodičů dítěte, soud nejprve určí, jak bude každý z rodičů napříště o dítě pečovat, a to s uvážením zájmu dítěte; s tímto zřetelem se od souhlasného stanoviska rodičů soud odchýlí jen tehdy, vyžaduje-li to zájem dítěte. Soud vezme v úvahu nejen vztah dítěte ke každému z rodičů, ale také jeho vztah k sourozencům, popřípadě i k prarodičům.“⁷*

Dále pak upravuje: *„Soud může rozhodnout i tak, že schválí dohodu rodičů, ledaže je zřejmé, že dohodnutý způsob výkonu rodičovské odpovědnosti není v souladu se zájmem dítěte.“* Z toho vyplývá, že prioritou soudní judikatury je dbát především na zájem dítěte. Tento zájem dítěte dále přibližuje NOZ.

„Při rozhodování o svěřeni do péče soud rozhoduje tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte. Soud přitom bere ohled na osobnost dítěte, zejména na jeho vlohy a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě napříště žít, na citové vazby dítěte k jeho sourozencům, prarodičům, popřípadě dalším příbuzným i nepříbuzným osobám. Soud vezme vždy v úvahu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje.“

„Soud při rozhodování o svěřeni dítěte do péče dbá rovněž na právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi, na právo druhého rodiče, jemuž dítě nebude

⁷ Zákon 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník: znění účinné od 28. února 2017 do 31. prosince 2017. Právní prostor [online]. § 906 ods. 1. Dostupné Na Portálu veřejné správy ČR.

svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti, dále soud bere zřetel rovněž ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem. Pro soudce je důležité posoudit schopnost rodičů poskytnout dítěti dostatečnou péči. Finanční zajištění, materiální zabezpečení, dostatečně stimulující a bezpečné prostředí k jeho optimálnímu vývoji a výchově.“⁸

Soudce má také povinnost přiklonit se k přání dítěte. Úmluva o právech dítěte přijatá v roce 1990 definuje právo na názor dítěte takto: „*Je-li dítě dostatečně psychicky vyspělé, aby si svůj názor vytvořilo a posoudilo jeho dopad, má právo, aby bylo vyslyšeno. Na to co sdělí, musí být brán ohled.*“⁹ V české judikatuře není stanovena věková hranice, podle které by se dalo dítě všeobecně považovat za dostatečně zralé k učinění rozhodnutí o styku se svým rodičem. Avšak každé dítě, které umí svůj názor vyjádřit, má právo být vyslyšeno. Záleží na zainteresovanosti soudce. Někteří kladou důraz i na názor dítěte mladšího či předškolního věku. Soud k tomuto přání přihlédne, ale rozhodujícím kritériem je pro něj *zájem dítěte*, který se ovšem od jeho přání může lišit.

Může se stát, že dítě je zmanipulované a de facto není schopno posoudit, co je v jeho nejlepším zájmu. Zda si dostatečně uvědomuje vážnost dané situace a chápe důsledky svého rozhodnutí. Názor dítěte si soudci zjišťují například metodou volného rozhovoru mezi nimi a dítětem bez přítomnosti zainteresovaných osob. Rozhovor se vede v místnosti, upravené speciálně pro libější působení na dítě, nad obrázkem, které dítě kreslí, či během hraní si s hračkami. Ve své soudní praxi tuto metodu aplikuje například JUDr. Hana Nová.¹⁰

3.3 Rozvod jako ohnisko otřesu psychiky dítěte

Když je dítě konfrontováno s nastalou situací, vyrovnává se s ní podle jeho dosavadní úrovně uvažování a emoční vyspělosti. Každý má v sobě jinak silnou schopnost a osobní možnosti, jak se vyrovnat s rozpadem rodiny, který buď nastal, nebo se ireverzibilně blíží.

Dítě vnímá rozvod matky a otce jako ztrátu. Stabilita prostředí a vztahů je narušena. Jeho rodina, jakožto první základní model společnosti, se rozpadá. Zajímavý názor k diskusi mohl být výrok již zmiňovaného pediatra Trnky: „*Což špatná adaptovanost dítěte k okolí není daleko větším záparem pro jedince i celou společnost než ochrnutá ruka nebo kratší noha?*“ (Trnka 1974, s. 15) Autor v jednom ze svých výzkumů zkoumá závislost mezi věkem dítěte a stupněm

⁸ Zákon 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník: znění účinné od 28. února 2017 do 31. prosince 2017. Právní prostor [online]. § 907odst. 3. Dostupné na Portálu veřejné správy ČR.

⁹ Úmluva o právech dítěte. OSN [online]. New York, 1989 [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

¹⁰ Informace získaná na základě rozhovoru s JUDr. Hanou Novou ze dne 7. 1. 2015

poškození rozvodem. Výsledek k jeho překvapení neprokázal souvislost mezi věkem dítěte v době rozvratu manželství a poškození jeho adaptovaností. Většina zkoumaných dětí byla z rodiny, kde rozbroje začaly již před jejich narozením či v prvních dvou letech dítěte. Tento autor již tedy v 50. letech minulého století prokazuje, že konflikty rodičů negativně ovlivňují ideální adaptaci na tuto nově vzniklou situaci.

Autoři (Berger a Gravillon, 2011) poukazují na fakt, že zásadním prvkem pro emoční vývoj dítěte je existence rodičovského konfliktu, a zvláště pak způsob, jakým je do něj dítě zahrnuto. Pro děti předškolního věku je jejich domov velice důležitý. Chápou ho jako permanentní stav, něco, co je trvalé, co je základní jistota.

Prostorové a časové vnímání je v tomto období ještě značně omezeno, a tak mívají problém porozumět tomu, kdy se uvidí s jedním či druhým rodičem. V tomto období ještě nerozlišují mezi skutečností a jejich fantazií. Rozpad rodiny děti silně prožívají, cítí strach, nervozitu, smutek. Může dojít k regresi ve vývoji, kdy se snaží dítě na sebe upoutat jejich pozornost. Dítě své pocity může začít skrývat za agresivní chování, sebepoškozování, například trhání vlasů a obočí, může je promítat do hry či do kresby. Děti jsou v tomto věku velice snadno zmanipulovatelné. Přijmou verzi rodiče, se kterým jsou v častějším kontaktu. Může se pak objevit neopodstatněné nepřátelství vůči jednomu z rodičů.

Po rozvodu některé děti žijí ve strachu. Rozpad jejich dosavadních jistot je pro ně velkou psychickou zátěží. Rozvodem zaniká skupina-rodina, kterou byly součástí a která jim poskytovala bezpečné útočiště, přístav.

3.4 Manipulace s dítětem a její rizika

Novák (2012) upozorňuje, že snad nejhorší je ztráta manželské solidarity, kdy se rodiče shazují, navzájem pomlouvají, úmyslně si páchají naschvály, a to nejen před příbuznými či známými, ale hlavně před očima svých dětí.

Nemusí jít vždy o konkrétní slova, která vyřknou, ale tón, na kterém si rodič dá záležet, hovoří za vše. Trnka uvádí: „*Děti, které jsou svědky konfliktů doprovázené přímou agresí, a děti, které jsou popouzeny jedním rodičem proti druhému, se s rozvodem rodičů vyrovnávají nejhůře.*“ (Trnka 1974, s. 130) Autor zabývá vlivy konfliktů rodičů na děti, jakožto svědky těchto rozepří, a jejich adaptivností. O dětech z rozvrácených rodin hovoří jako o ohrožených, postižených rodinným rozvratem. Pokud rodiče nedokáží spory udržet mezi sebou, osobnost dítěte tím trpí.

3.4.1 Cíleně ovlivňované dítěte

Častokrát typickým doprovodem rozvodu bývá útočné, obranné či ukřivděné postavení rodiče. Hledání spojenců, hledání vítěze a poraženého. Jedním z nejméně vstřícných projevů bývá pomsta bývalého partnera prostřednictvím dětí.

Rodič je pro dítě osoba, které bezpodmínečně věří. Pokud rodič vypočítavě využije své pozice, může dítě snadno zmanipulovat.

Drábková (1973) se svou zkušeností soudní znalkyně sepsala šest stupňů ovlivňování, které rodiče aplikují na děti. (Drábková In Novák 2012, s. 20-21)

Rodič může negativně ovlivňovat roli bývalého partnera, aniž by si to uvědomoval. Autorka nazývá pátý stupeň jako „*formální slušnost, ale nic víc*“. Například když dítě cítí, že by byl rodič smutný, pokud by druhému zavolał. Byl smutný, kdyby se s ním viděl.

Pokud dítě cítí v hlase chladný, nesouhlasný podtón, když hovoří o druhém rodiči, vnímá nelibost rodiče, odmítavost, když mu chce vyprávět, co s druhým zažil. Čtvrtý stupeň Drábková nazývá jako „*nenápadné působení*“ Např. když si rodič povzdechne, uroní slzu, nechce se o druhém rodiči bavit. Třetí stupeň nazývá „*přesvědčování dítěte*“. Rodič dítě přesvědčuje o tom, co druhý všechno provedl. Rodič dítěti sděluje pouze tyto negativní, přemrštěné zážitky, často s úmyslem, aby je dítě přijalo za pravdivé, a tak ovlivnil přístup k druhému rodiči. *Vnucování nepravdivých prožitků*, tak autorka nazývá druhý stupeň ovlivňování. Rodič předkládá zkreslené a nepravdivé informace o rodiči. Cílem tohoto působení je, aby si dítě druhého rodiče zafixovalo do paměti jako opilce, hrubiána, zlou osobu. Prvním stupněm je „*primitivní vyhrožování a navozování strachu*“, strašení dítěte před druhým rodičem, jako před strašidelnou postavou z pohádky. Dítě se má bát setkat se s rodičem, aby jej nezabil, neunesl či neukradl mamince/tatínkovi.

Pokud je dítě v prostředí, kde se rodič snaží „zrekrutovat“ dítě na svou stranu, negativně o rodiči hovoří před dítětem, pro dítě může být velmi náročné, pokud měl lepší vztah s druhým rodičem. Pokud rodiče negativně reagují na jakoukoli zmínku o otci (matce), dítěti nezbývá jiné než si své pocity nechávat pro sebe, svou náklonnost k druhému nedávat najevo. Novák tak hodnotí, že situace, kdy je vnitřní prožitek odlišný od požadovaného vnějšího způsobu chování, je pro dítě náročná (Novák, 2012).

Otázkou ovlivňování se také zabýval ve svém výzkumu Trnka (1974). Autor zkoumal negativní vliv popouzení dětí ke snížení hodnoty druhého rodiče. Z výzkumu vyplynulo, že v souvislosti se zvýšenou intenzitou popouzení se snižuje schopnost kvalitní adaptovanosti dítěte. „*Autorita*

je hodnota nedělitelná. Se snížením autority kterékoliv osoby z okruhu dítěte, která je mu vzorem a jejíž místo dítě uznává, snižuje se automaticky i autorita všech ostatních.“ (Trnka 1974, s. 133)

Pokud se rodič snaží navádět, snižovat roli a vzor druhého rodiče, může dojít k tomu, že dítě přestane uznávat autoritu kolektivu, školy, společnosti, a v neposlední řadě i autoritu kalkulujícího rodiče.

3.4.2 Nežádoucí role dítěte

Každé dítě, ať už ze sourozenců starší či mladší, se může ocitnout v situaci, kdy je stavěno do role prostředníka. Aby rodiče nemuseli komunikovat mezi sebou, vzkazy si vyřizují ústy svého potomka. Na dítě je tak kladena povinnost sdělování veškerých návrhů, požadavků, žádostí. Může se stát, že rodič, obvykle ten, který si uvědomuje tuto nesprávnou úlohu dítěte, raději s přáním druhého souhlasí. Ačkoliv by mohl mít právo odmítnout. Příkladem může být třeba zaplacení tábora, lyžařského kurzu, a podobně.

Problém je v tom, že rodič, který této situace zneužívá, se před dítětem neustále zmiňuje, že nemá dostatek peněz, že jeho bankovní účet je prázdný. Protože žije pouze z jednoho platu, tak nemá na další výdaje. Dítě se pak může začít obviňovat za finanční výdaje, které s ním matka či otec mají.

A pokud druhý rodič je z vypočítavosti prvního vystaven do této situace, kdy ho dítě žádá o peníze (skrz svůj cit k dítěti je vydírán), bývá těžké vyřešit tuto situaci. Buď může dítěti peníze dát, s utroušením poznámky na konto matky (otce), nebo mu peníze dá bez žádného komentáře, nebo dítěti zase vzkáže, aby mu peníze dala jeho matka.

Dítě tuto roli prostředníka vnímá velmi negativně. (Špaňhelová, 2011) Má rádo oba rodiče (většinou stějně), a je pro něj těžké žádat ho o peníze. Po čase ví, jakou reakci má čekat, a velmi ho může trápit to, „jak mu to jen řekne“.

Jako prostředník může v komunikaci udělat chybu. Špatně vzkáže, co mu bylo nakázáno „*Já jsem naposledy platil kroužek klavíru, tak ať školu v přírodě zaplatí tvá matka*“ apod. Dítě argument splete a matce vzkáže, že minule zaplatil otec kroužek flétny. Matka se rozhořčí, že flétnu platila ona a pošle další pobouřenější vzkaz. Tak je dítě vystavováno tlaku a zlosti rodičů navzájem.

Rodiče mají komunikovat sami. Pokud nemohou nebo nechtějí být v přímém kontaktu, mají se dorozumívat jiným způsobem, například elektronickou poštou, mobilními zprávami a podobně.

Pokud rodič nemá, komu se svěřit nebo si postěžovat, může do role důvěrníka dosadit vlastní dítě. Z dítěte se pak stává společník, který přijímá zároveň roli utěšitele. Cítí potřebu stranit mu a ztotožnit se s jeho názory proti druhému rodiči. V některých chvílích může být pro děti velmi obtížné se této role držet. Může cítit rozpolcenost. Dítě miluje oba rodiče a je pro něj těžké slyšet o druhém negativa a nadávky. Obtížné pro něj bývají situace, kdy rodič v přítomnosti potomka a jiných lidí druhého označuje hrubými výrazy (například nadávkou, ale i třeba příjmením). Přece jen se jedná o jeho otce či matku, kterého má rádo a má vnitřní tendenci ho také bránit.

Další role, které může být dítě vystaveno, je funkce zpravodaje. Rodič chce být obeznámen se vším, co se během pobytu u rodiče odehrálo. Jaký je nový partner rodiče, co se od poslední návštěvy změnilo, zda se už pohádaly, co bylo důvodem jejich roztržky, kolik nových věcí doma mají, a podobně. Dítě je v pozici „špeha“.

V mnoha případech si rodiče potomka kupují. Lze pak zcela běžně očekávat, že dítě toho začne po čase zneužívat. A tak se z dítěte může stát rozmazlenec, jemuž je již předem splněno každé přání. Většinou se k tomuto uchylují rodiče, kteří nemají dítě ve své péči.

V některých případech rodiče svalí odpovědnost za vzniklou situaci na dítě, stává se viníkem rozpadu rodiny. To může mít za následek závažné psychické problémy dítěte, které ho mohou doprovázet i v dospělosti.

Problémy dospělých mají zůstat mezi dospělými. Děti nemají být spolunositeli břemen rodičů. Nejsou dostatečně zralé na zatěžované touto rolí. *„Pokud budeš ještě opětovně příčinou rozporů, tak ti prostě některé věci zakážu.“¹¹*

3.4.3 Syndrom zavrženého rodiče

Koncept zvaný „*parental alienation syndrome*“, neboli syndrom zavrženého rodiče vytvořil americký dětský psychiatr R. A. Gardner (Gardner in Warshak 2003, s. 49-51) Definoval jej v 80. letech 20. století jako neodůvodněné zapírání, urážení a nedostatek uznání jednoho z rodičů. Rodič pro dítě nemá žádnou hodnotu, necítí úctu, přirozenou autoritu.

Jednou z příčin tohoto defektu bývá indoktrinace ze strany druhého rodiče, který má dítě ve své péči. Dítě přejímá negativní názory a postoje rodiče. Zmanipulované pak začne samo o rodiči

¹¹ Rozhovor s dospělým založený na retrospektivním pohledu s vlastní zkušeností se střídavou péčí ze dne 4.3.2016

šířit nepravdivé informace, vymýšlet si obvinění, očeňovat jeho osobu před učitelkami, spolužáky a dalšími lidmi.

Zamítnutý rodič se potýká s otázkou, zda má cenu „bojovat za spravedlnost“ nebo nechat druhého rodiče manipulovat s psychikou dítěte. Gardner radí zůstat trpělivý, nepřipouštět si lži a urážky. Rodič má usilovat o kontakt s dítětem. (Gardner in Novák, 2012)

Gardner a Warshak (2003) připouští, že je obvyklá jistá hierarchie pečovatelů, ale dítě samo o sobě nediskriminuje ani jednoho z rodičů. Dítě podle vlastní potřeby v jednu chvíli více upřednostňuje otce, v druhou pak zase matku. A pokud tedy si volí mezi rodiči na rovnocenné úrovni, prohlubuje to vztah k oběma z nich.

Pokud se syndrom zavržení rodiče v rodině vyskytne, je otázkou, jak dlouho dokáže rodič zastávat tento postoj k nepříjemné situaci. Pokud cítí nepřízeň, očividné asympatie ze strany vlastního dítěte, setrvávání v tomto postoji může být velmi těžký a nelehký úkol.

4 Péče o děti po rozvodu a její legislativní zakotvení

Podle NOZ části druhé o rodinném právu paragraf 907, se soud při určování svěřeni dítěte do další, tedy porozvodové péče opírá o tři existující varianty. Může rozhodnout o svěřeni dítěte do výhradní péče, kdy s dítětem bude žít a starat se o něj jeden z rodičů, přičemž druhý rodič se o dítěte bude moct stýkat na základě soudní či mimosoudní dohody. Dále pak může zákon rozhodnout o společné péči, přičemž s touto variantou musí souhlasit oba rodiče. Dítě pak vyrůstá ve společné domácnosti, kde se rodiče po daných časových intervalech střídají. Třetí možností soudu je pak stanovení péče střídavé, kdy je dítě střídavě svěřováno do péče obou rodičů.

4.1 Výlučná péče

Do roku 1998 byla jediným možným řešením výlučná péče jednoho z rodičů. Druhý z rodičů měl soudem stanovené právo styku s dítětem v daný den na určitý počet hodin. Například v rozsahu jednoho až dvou dnů o každém třetím víkendu. Ačkoliv tento typ péče není již skoro třicet let výhradní formou porozvodové péče, v převážné většině případů soud stále vynáší rozsudek ve prospěch matek. Kromě ne tak obvyklých velmi závažných důvodů, jako neschopnosti otce vychovávat dítě ze zdravotních či psychických problémů (závislosti, zneužívání), hlavním zažitým argument naší společnosti je ten, že dítě potřebuje především matku, má k ní bližší vztah, umí se lépe vcítit do jeho prožitků, umí se o něj lépe postarat. A tak hodnota role otce je bagatelizována a stavěna pod nezastupitelnou roli matky.

Warshak (1992) definuje tzv. *Kult mateřství*. Nazírá na něj jako na jev hluboce zakořeněný v naší mentalitě, od kterého nebylo, není a ani nebude snadné se odpoutat. Dochází tak k značnému omezení kontaktu otce s dítětem. Čím dál více otců začíná pohlížet na výhradní péči jako nespravedlivé řešení, které podceňuje důležitost jejich role ve výchově a vývoji dítěte. Lze se domnívat, že se primárně jedná o tzv. *Nové otce* (blíže kapitola 1.3.)

Bauserman (2002) provedl výzkum *“Child Adjustment in Joint-Custody Versus Sole Custody Arrangements: A Meta-Analytic Review”* monitorující situaci v rodině, kde je dítě ve výhradní péči. Bauserman došel k následujícím výsledkům: Děti vyrůstající ve výlučné péči jednoho rodiče jsou mnohem většími spotřebiteli sociálních dávek: 46 % matek, kterým bylo dítě svěřeno do péče, dostává pomoc z veřejných zdrojů (z otců s dětmi v péči jen 21%).

Děti mají v mládí a dospělosti výrazně větší suicidní sklony (až pětkrát větší pravděpodobnost), sklon nedokončit studia (až 9x větší pravděpodobnost), náchylnost k psychickým problémům a kriminalitě (20x větší probabilita, že skončí ve vězení). Tyto dospělé děti mají dále 32x větší

pravděpodobnost, že utečou z domova; 20x větší pravděpodobnost, že budou trpět poruchami chování; až 14x větší pravděpodobnost, že se dopustí znásilnění; 10 x větší pravděpodobností, že upadnou do závislosti na drogách, 9x větší pravděpodobnost, že skončí v převýchovném domově. Výsledky tohoto výzkumu zjistily, že děti, které žijí ve střídavé (či společné) péči obou rodičů jsou výrazně lépe adaptovány ve všech indikátorech: fyzického i psychického zdraví, rodinných vztazích, behaviorální i emoční adaptace a sebeúctě než děti ve výlučné péči.¹²

K podobnému stanovisku se vyjadřuje i Matějček „*V pečlivých srovnávacích studiích se opakovaně ukazuje, že významná je i ztráta otce, a to především ve věku předškolním...prokázala se významná spojitost mezi neúplnou rodinou, z níž dítě pochází a zločinností mladistvých a zvláště tzv. toxikománií. A opět ztráta otce, tj. otcovská deprivace, se jeví jako rozhodující.*“ (Matějček 1986, s. 34)

4.2 Společná péče

Ačkoliv je tento druh porozvodové péče snad nejméně častým a společností diskutovaných, tak stejně jako péče výlučná a střídavá, i institut společné výchovy měl své legislativní zakotvení v zákoně č. 94/1963 Sb. Poté co byl tento zákon o rodině zrušen na základě nového občanského zákoníku, byla i právní úprava této péče přesunuta do občanského zákoníku § 907.

„*Soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče; soud může dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte. Má-li být dítě svěřeno do společné péče, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili.*“ Z toho jasně vyplývá, že oproti předchozí právní úpravě, kdy dítě mohlo být soudem svěřeno do společné péče, bylo-li to v zájmu dítěte a byly by tak zajištěny jeho potřeby, a kdy názor matky i otce byl upozaděný a při rozhodnutí soudu nebyl nejdůležitější. Soud nyní při svěření do společné péče nezbytně vyžaduje souhlas obou rodičů. Na základě tohoto nařízení je zřejmé, že komunikace, akceptace a dohoda mezi oběma z nich nesmí být problematická, jelikož se nadále budou oba společně podílet na péči o své dítě, a na všech souvisejících otázkách jako jsou vyživovací povinnosti či nastavení veškerých podmínek a poměrů bez nutnosti zásahu justice. V zákoně nejsou psány podmínky ani definice společné výchovy, ale dá se předpokládat, že společná péče je možná především tam, kde dítě vyrůstá ve společné domácnosti.

¹² TYL, Jiří. Střídavá péče je prokazatelně pro děti lepší. *Právo a rodina*. 2006, (11), 18-21.

4.3 Střídavá péče

Střídavá výchova je poměrně rostoucí typ porozvodové péče, o které je rozhodnuto rozsudkem soudu či se na ni dohodnou rodiče sami, a tento návrh pak předloží soudu ke schválení. Pokud se rodiče rozmýšlí, je-li pro ně a jejich dítě střídavá péče nejlepším řešením, mohou využít nabídku psychologické poradenství, které jim poskytne odborný a objektivní pohled na daný případ.

Matějček (1992, s. 156) vysvětluje: *„Nedojde-li k dohodě mezi manžely, určuje formu a dobu styku soud. Činí tak zpravidla na podkladě znaleckého posudku dětského psychologa a psychiatra. To by mělo samozřejmě zavazovat i všechny odborné pracovníky včetně poradenských, aby svým dílem přispívali k, pokud možno, bezkonfliktním kontaktům rodičů s dítětem a mezi bývalými manžely navzájem.“*

Špaňhelová se ve své psychologické praxi setkává s různými přístupy a postoji rodičů ke střídavé výchově. Převážná většina z nich si jdou pro radu, zda je tato péče pro ně akceptovatelná a v jejich konkrétním případě by mohla v reálu obstát.

Špaňhelová (2011) objasňuje: *„Je velmi vhodné, pokud na první konzultaci přijdou sami rodiče, aby mi popsali svůj vztah, popsali mi povahu, osobnost dítěte. Jakou má dítě zkušenost ve svém životě s překážkami, se zdoláváním překážek, jak je dítě komunikativní, jak dokáže mluvit o svých těžkostech, trápeních. Zda dítě projevuje nějakou fixaci na jednom nebo druhém rodiči...“*

Zda – li je následně dítě do poradny na sezení přizváno, záleží především na úsudku rodičů.

Dodává: *Někdy se k práci s dítětem ani nedostanu, protože rodiče vnímají, že střídavá péče je pro ně nereálná, je nereálná i pro dítě. Vnímají např., že by dítě naprosto „rozhodili“ v jeho určité stabilitě. Vnímají, že např. otec nemá takové zaměstnání, že by se mohl o dítě více starat. Vnímají, že při pracovní vytíženosti jednoho z nich by musel rodič využít péči chův a docházel by za dítětem až pozdě večer. Nebo se ukáže, že ještě není např. otec připraven na střídavou péči. Nemá vybaven byt, mění práci ... Pak se domlouváme na rozšířené péči.“*

Psycholožka dále vysvětluje: *„Pokud zvládneme s rodiči nebo s jedním rodičem úvodní konzultaci, pokračuji dále v práci s dětmi nebo s dítětem. Tady je velmi důležitá zakázka ze strany rodičů. Co chtějí, abych s dítětem dělala, co dítě o situaci mezi rodiči ví.“*

Rozhovor pak vždy s předškolním dítětem probíhá za pomoci kresby.

„Někdy je to sonda do života dítěte, co ví o situaci, která je doma nová. Čili kreslí rodiče, sebe, mluvíme o tom, jaká je pro něj máma, táta, jak se cítí ono samo mezi nimi, jestli by oni měli něco změnit, zda to změnit ještě jde. Jaké prožívá pocity.“

Po tomto šetření se podá zpětnou vazbu rodičům (či rodiči).

Pokud se do poradny dostane dítě, které již ve střídavé péči je, postup kreslení je transformovaný. *„Kreslíme napřed dítě samotné. Má se mi představit, jak se má, mluvíme vždy o třech jeho základních emocích – radosti, smutku, vzteku – zda je prožívá, jak, při jakých příležitostech, kdo mu s nimi pomáhá...“*

„Pak dítě kreslí prostředí, ve kterých žije – u mámy, kdo tam všechno je, kde by se ono samo nakreslilo – vedle koho, proč? U koho cítí bezpečí, jak se to projevuje ... Kreslí prostředí u táty – kdo tam všechno je, jak se tam cítí...Na konci konzultace je vždy předána zpětná vazba rodičům nebo rodiči.“

Paní doktorka dodává: *„Ve chvíli, kdy vnímám, že je velmi narušen vztah rodičů a na konzultaci jeden na druhého křičí, řve, obviňuje jej, pak se ptám, zda by toto obviňování používali i před dítětem nebo ne. Aby se ono nestalo terčem, na který rodič cílí svoje zranění, ublížení. vztek.“¹³*

Matějček (1992) upozorňuje na variantu situace, kdy je nezbytné, aby psycholog navštívil mateřskou školu, kam dítě dochází, a po nějakou dobu pozoroval a ověřil si jeho chování v interakci se sociálním okolím. Mateřská škola je totiž místem, kde dítě tráví velkou část dne a učí se zde jiným způsobům sociální komunikace, přejímá jiné modely vztahů. Napodobuje jiné vzory než v rodině. Celkový pohled na dítě může být odlišný od postojů rodičů. Názory předškolního pedagoga tak mohou být poučné a významné pro prohloubení a ověření si představ psychologa o dítěti. V úvodním rozhovoru s rodiči před vyšetřením si psychologové nechají přetlumočit úsudek pedagoga o dítěti. *„Počítáme samozřejmě s tím, že to, co se takto zprostředkovaně od učitelky o dítěti dovidáme, nepředstavuje objektivní skutečnost ani vlastní názor učitelky sám o sobě, ale vždy je víceméně osobitou interpretací tohoto názoru víceméně zaujatými interprety.“* (Matějček 1992, s. 110) Odborníci musí rozkrýt a re-interpretovat váhu zjištěných skutečností.

Jelikož je problematika střídavé výchovy stěžejní téma bakalářské práce, je mu věnována celá nadcházející kapitola.

¹³ Citace rozhovoru s PhDr. Ilonou Špaňhelovou ze dne 4. 7. 2017

5 Institut střídavé výchovy

Lze jej charakterizovat jako variantu porozvodové péče, kdy je dítě svěřeno střídavě do péče obou rodičů. To znamená že každý z nich ve stanoveném intervalu tráví s dítětem čas. Interval střídání je stanoven soudem. Střídání bývá nastaveno rovnoměrně. Soud může vzít také v úvahu vlastní dohodu rodičů a tu pak schválit. Rodičovská práva a povinnosti zůstávají oběma stranám stejné. S vynesením rozsudku soud vymezí další práva a povinnosti rodičů. Jako je výše výživného každého z nich, střídání v době prázdnin a další podmínky. Střídavá péče má své stoupence, ale i mnoho odpůrců. Ačkoliv má své místo v zákoně již několik desítek let, stále se kolem ní vedou mnohé polemiky a veřejné diskuze.

V české společnosti ještě stále převládá názor, že dítě patří matce a děti by tak měly být svěřovány výhradně jí. Matoušková (2012) na to reaguje: *„Dokázal někdo naprosto přesvědčivě, že je mateřská péče vždy lepší než otcovská? Takže rozhodně jsem proti automatickému preferování matek při svěřování dětí do péče rodičů po rozvodu. Střídavá péče je ideálním kompromisem. Dítě je vychováváno oběma rodiči, jen ne současně, ale na střídačku.“*

Předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský také vydal prohlášení k tomuto zavedenému klišé: *„V soudní judikatuře stále přetrvává taková pověra, že tím vhodnějším a lepším pro výchovu dětí, zejména útlého věku, je zásadně matka. Zákon a mezinárodní úmluvy však říkají něco jiného. Říkají »oba rodiče mají stejná rodičovská práva a jsou si rovni«. Není možné jednoho z nich, dokonce jen kvůli pohlaví preferovat.“* (Česká televize, 2010)

„Ústavní soud dospěl k závěru, že je potřeba dodržet principy spravedlivého procesu. A že v těchto procesech není prvotní zájem toho či onoho rodiče, ale to, co musí soud především respektovat je zájem dítěte...Pokud nechtějí tuto střídavou výchovu povolit, potom aby tedy řekli »proč«. Pouhý nesouhlas matky dítěte nepovažuje Ústavní soud za dostatečně pádný důvod. Samozřejmě že střídavá výchova bez pozitivního postoje obou rodičů je velmi obtížná, ale to, co je na prvním místě je opravdu zájem dítěte.“ (Česká televize, 2010)

Matějček (1994, s. 52) se k názorům připojuje. Tvrdí, že neexistují solidní důkazy, které by dokazovaly privilegium matky na „mateřský instinkt“. *„Není Nejmenší pochyby, že instinktivní chování k lidskému mláděti není v lidském rodě dáno jen ženské polovině. Takřka jsou jím vybaveni i muži.“*

5.1 Střídavá péče v České republice a její legislativní zakotvení

Institut střídavé výchovy vstoupil do českého právního řádu v roce 1998, a to v souvislosti s novelizací zákona o rodině (č. 94/1998 Sb.) zákonem č. 91/198 Sb. Ustanovení paragrafu 26 tohoto zákona říkalo:

„Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.“ (Sbírnka zákonů. 30. 4. 1998)

Nezval (2014, s. 51-53) se nad touto direktivou zamýšlí a uvádí, že problém ve věcech střídavé péče spočíval ve slově „*může*“. Zákon soudům umožňoval nesvěřit dítě do střídavé péče, i když jsou rodiče zcela způsobilí, je to v zájmu dítěte a není znám žádný závažný protiargument. Soudy hojně zamítaly tento typ porozvodové péče například pouze kvůli nesouhlasu jednoho z rodičů. A to dokonce i po vydání nálezů Ústavního soudu ze dne 23.2.2010, sp. Zn.: III. ÚS 1206/2009.

„Svěření dítěte do výlučné výchovy jednomu z rodičů nesmí být výrazem ústupku vzájemné rivalitě rodičů, která jen sleduje »boj o dítě«, případně nízké pohnutky jednoho rodiče k trýznění druhého rodiče skrze vlastní dítě.

Jsou-li však dány podmínky pro to, aby v době po rozvodu bylo dítě svěřeno do výchovy obou rodičů (společné či střídavé), a jedinou překážkou je nesouhlas jednoho z rodičů, musí se obecné soud dostatečným způsobem zaměřit na důvody tohoto nesouhlasu a zjistit, zda by tvrzené skutečnosti intenzivním způsobem negativně zasahovaly do zájmu dítěte.

Soud nemusí takové dotazování provádět, je-li nesouhlas rodiče založen jen na zjevně iracionálním nebo nepřezkoumaném důvodu. Jestliže půjde o tento iracionální či nepřezkoumaný důvod, anebo bude v řízení prokázáno, že jde o nesouhlas spočívající na důvodu prokazatelně nemajícím negativní vliv na zájem dítěte, nemohou soudy na tomto nesouhlasu vystavět rozhodnutí, kterým návrhu na svěřeni dítěte do střídavé (společné) péče nevyhoví.

Dále odvolací soud postavil své rozhodnutí na premise, že absence kvalifikované komunikace mezi rodiči je (tedy vždy) překážkou střídavé výchovy. Takto pojatý názor však Ústavní soud shledává protiústavním, a to z více důvodů. K eliminaci střídavé výchovy by potom stačilo pouze jednostranné, iracionální, svévolné, účelové odmítání kvalifikované komunikace rodiče, který má dítě ve své výlučné péči, s druhým rodičem. V takovém případě by šlo ve své podstatě

o zneužití postavení rodiče (výlučné) vychovávajícího dítě, o zneužití jeho základního práva vychovávat své dítě dle čl.32 odst. 4 Listiny.“

Listina základních práv a svobod v této souvislosti uvádí:

Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.“ (in Rodinné listy 2014, s. 51-52)

Jak autor uvádí „*uvedený judikát předběhl obecný myšlenkový stereotyp dominující v České republice.“* (Nezval, 2014, s. 52)

Je ovšem zřejmé, ačkoliv Ústavní soud svým nálezem předběhl zažitě idey velké části české populace, floskule se jen těžko rychle změni. Jak je patrné i na mnohých názorech z výzkumu, který jsem k této práci prováděla.

Proto tedy není náhoda, že ani po tomto usnesení nedošlo k dramatickým změnám v rozhodování o střídavé péči. Neexistují přímé statistiky o počtu soudních rozhodnutí ve prospěch střídavé péče, ale dá se k číslům dojít na základě statistik rozsudků obecných soudů.

V roce 2005 v období od 1. ledna do 31. srpna dosahoval podíl rozhodnutí ve prospěch střídavé péče Okresním soudem v Olomouci 9 %. V konkrétních číslech to činilo 40 rozsudků. Oproti tomu do výlučné péče bylo svěřeno 397 dětí, z toho 364 případů do péče matky a 33 do péče otce. Počet rozsudků o svěřeni do společné péče obou rodičů pak činilo 8, který byl totožný s rokem předchozím.

V předešlém roce v období od 1. ledna do 31. července 2004 pak verdikt ve prospěch střídavé péče činil 7,2 %, tj. 28 případů. Do výlučné péče to pak činilo 352 případů a z toho 322 rozhodnutí do péče matky, zbylých 30 do péče otce.¹⁴

Celkově lze tedy konstatovat, že vývoj rozhodnutí o svěřeni do střídavé výchovy velice mírným tempem roste, ale praxe soudů zatím zůstává de facto stejná, což znamená, že počet dětí svěřených do péče jednoho rodiče stále zřetelně převažuje.

Střídavá péče je součástí NOZ se zněním účinným od 1. ledna 2014. Výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství je obsažen v paragrafu 907.

¹⁴ Jak rozhodují soudy v roce 2014. In: *Střídavka* [online]. 2014 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.stridavka.cz/jak-rozhoduji-soudy-v-roce-2014.html>

(1) „Soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče; soud může dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte. Má-li být dítě svěřeno do společné péče, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili.“

V roce 2014 Ústavní soud České republiky vydal rozhodnutí, kterým zamýšlel změnit priority rozhodování ve věcech porozvodové péče o děti.

„Jedná-li se pak o rozhodování o svěřeni dítěte do střídavé výchovy rodičů, je třeba vycházet z premisy, že zájmem dítěte je, aby bylo především v péči obou rodičů, kde každý z nich poskytuje dítěti láskyplnou péči a každý svým dílem přispívá k osobnostnímu vývoji dítěte. Ústavní soud v této souvislosti dodává, že svěřování dětí do péče je polycentrická otázka...

Tímto nálezem Ústavní soud stanovuje, co je hlavním zájmem dítěte a k čemu musí soudy při rozsuzování přihlížet.

...Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby. Z toho plyne, že pokud jsou oba rodiče způsobilí dítě vychovávat, pokud oba mají o jeho výchovu zájem a pokud oba dbali kromě řádné péče o jeho výchovu po stránce citové, rozumové a mravní, svěřeni dítěte do střídavé péče by mělo být pravidlem, zatímco jiné řešení je výjimkou, která vyžaduje prokázání, proč je v zájmu dítěte jiné řešení.

Tímto nálezem Ústavní soud jasně naznačuje, že střídavá péče by měla být jasnou prioritou, o které je třeba uvažovat. O ostatních možnostech porozvodové péče by tedy soud měl rozhodovat jen v případě, že by rozhodnutí o střídavé výchově nebylo vzhledem k závažným faktům realizovatelné.

Ani vzdálenosti bydlišť nejsou zásadními protiargumenty pro nerozhodnutí o střídavé péči. Ústavní soud jej shledal jako irelevantní. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014 ÚS 1506/13: *„Velká vzdálenost mezi bydlišti obou rodičů sama o sobě není důvodem, který by a priori vylučoval vhodnost střídavé výchovy nezletilého dítěte. Při posuzování toho hlediska je třeba naopak třeba přihlídnout k dalším okolnostem daného případu, zejména pak k tomu, zda dítě není převozem a pobytem ve zcela odlišném prostředí příliš fyzicky či psychicky zatěžováno a zda je v možnostech rodičů ve stanoveném intervalu tuto vzdálenost překonávat.“*¹⁵

¹⁵ Nález-Střídavá péče. Vzdálenost bydliště rodičů a střídavá péče. Zjišťování názoru nezletilého dítěte: znění platné od 30. května 2014. *Právní prostor* [online]. Ostrava: ATLAS consulting s.r.o, 2017 [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: <http://www.codexisuno.cz/0Vb>

Některá média reagovala na tento nále z a prezentovala jej veřejnosti tak, že dítě bude muset cestovat přes celou republiku za jedním a druhým rodičem, i v případě, kdy bude vykonávat povinnou školní docházku.

Ústavní soud tímto nálezem chtěl ale především poukázat na to, že obecný soud nemůže zamítat návrh rodiče na střídavý typ výchovy shledáním zdánlivě závažného argumentu stran vzdálenosti bydlišť rodičů. Aby stran obecního soudu nedocházelo k paušálnímu závěrům, jelikož každý případ potřebuje vlastní vyhodnocení. Zároveň Ústavní soud otevírá možnost úprav v rozsudku soudu, kdy dítě zahájí povinnou školní docházku s ohledem na fyzické i psychické potřeby dítěte a nabízí řešení, jako jsou vytvoření stálého prostředí, v němž bude dítě žít či změnu intervalu střídání na maximum (tj. maximálně 1rok).

Současně novelizace školského zákona z 1. ledna 2012 ruší argument k vyloučení možnosti střídavé výchovy týkající se naplňování povinnosti školní docházky. Dává dítěti právo studovat dvě základní školy.

„Na druhou stranu, střídavá péče není jen právem rodičů, ale i jejich povinností. Stejně tak jako je za změnu poměrů, jež může vést k novému rozhodnutí o výchovném prostředí, považováno bránění oprávněnému rodiči ve styku s dítětem, pokud je opakovaně bezdůvodně je změnou poměrů i situace, kdy jeden z rodičů střídavou péči bezdůvodně nevyužívá a ponechává nezletilé dítě opakovaně v péči druhému rodiči i přesto, že podle střídavé péče by o dítě měl pečovat sám.“¹⁶

Dalším z nepodstatných důvodů je nesouhlas jednoho z rodičů se střídavým způsobem výchovy. Pokud chce rodič dítě dostat do výhradní péče a výhrada není postavena na relevantních prokazatelných důvodech, soud též nemusí ve svém rozhodnutí tuto námitku zohlednit. Pokud soud shledá, že důvody by negativně postihly zájmy dítěte, tento důvod musí být zohledněn.

Další nález Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 normuje podružný důvod nepřátelských vztahů mezi rodiči k odmítnutí střídavé péče:

„Za situace, kdy se oba rodiče o své děti aktivně zajímají, jsou stejnou měrou schopni a ochotni pečovat o jejich zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj a kdy děti mají k oběma rodičům stejně hluboký citový vztah, nelze střídavou výchovu vyloučit jen na základě hodnocení

¹⁶ Nález-Střídavá péče. Kritéria svěřování dětí do péče: znění platné od 26. května 2014. *Nalus Usoud* [online]. Brno: AutoCont a. s. 2006 [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-2482-13_1

vztahů mezi rodiči, kteří se rozvádějí nebo ukončili společné soužití, vycházej z premisy, že zájmem dítěte je, aby bylo především v péči obou rodičů. V případě nepřekonatelných rozporů mezi oběma rodiči pak musí obecné soudy aktivně usilovat o zlepšení jejich vztahu, a to například prostřednictvím nařízení účasti na mediačním řízení či rodinné terapie v zájmu dětí.“¹⁷

Důležitý legislativním dokument, který spočívá na zájmu dítěte je Úmluva o právech dítěte¹⁸. V souvislosti s popsány normami pak článek 3:

„1. Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnymi orgány.“

Zejména článek 9:

„1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Takové určení může být nezbytným v některém konkrétním případě, například jde-li o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte.“

Úmluva stanovuje, za jakých okolností je v zájmu dítěte, aby žilo pouze s jedním z rodičů a soudy dle platných právních norem výhradní péči určil.

„3. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte odděleného od jednoho nebo obou rodičů udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu se zájmy dítěte.“

Pokud vynese soud rozsudek o výhradní péči, má druhý rodič právo na styk s dítětem, pokud to je primárně v souladu s jeho zájmem.

Článek 18:

„Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, vynaloží veškeré úsilí k tomu, aby byla uznána zásada, že oba rodiče mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Rodiče nebo

¹⁷ Nález Ústavního soudu České republiky | 26.5.2014 | I. ÚS 2482/13 | http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-2482-13_1 | 2017-06-01 |

¹⁸ Úmluva o právech dítěte. OSN [online]. New York, 1989 [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

v odpovídajících případech zákonní zástupci mají prvotní odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Základním smyslem jejich péče musí při tom být zájem dítěte.“

Úmluva apeluje na zákonodárce, aby se vynasnažili v zájmu dítěte ponechat dítě v péči ve společné péči rodičů, kteří mají oba primární odpovědnost za výchovu a správný vývoj dítěte.

Základní podmínkou pro fungování střídavé péče je schopnost vzájemné komunikace a kompromisu rodičů. Oba rodiče mají zájem o fungování bezproblémového střídání bez konfliktů a sporů, jejichž svědectvím by nejvíce trpěly a byly frustrovány děti. Rodiče mezi sebou neválčí, nesnaží se stavět dítě mezi ně a chtějí po něm přiklonit se k jedné či druhé straně. Nesnižovat autoritu a hodnotu druhého rodiče před dítětem. Mezi rodiči funguje značná míra vzájemné tolerance a ochota nebrat svoje výchovné postupy a styly jako ty jediné pravé.

5.2 Střídavá péče v cizích zemích

V mnoha zemích, zvláště pak evropských, je střídavá péče normou zákona, z toho v některých se považuje za nejlepší a prvotní možnost další péče. Jsou zde ale i země, které stále tento typ alternativy svěřením do péče nemají zahrnutý ve své legislativě.

Švédsko

Institut střídavé výchovy má své největší zastoupení v severských zemích Evropy. Ve Švédsku je střídavá výchova, jakožto primární typ porozvodového uspořádání, součástí zákona od roku 1983. Právo rodičů po rozvodu na rovnoměrnou výchovu dítěte je ovšem už od roku 1976. Ve Švédsku je střídavá péče nařízena u 94 % dětí z rozvedených rodin.¹⁹ Rodiče dětí, kteří byli sezdaní, jsou ze zákona zavázáni střídavé výchově. Rodiče, kterým se narodilo dítě v době, kdy žili v páru a nebyli poutáni manželským svazkem, mají povinnosti v případě, že se rozhodnou pro střídavou péči, předložit sociálnímu výboru spádové obce ke schválení potvrzený test otcovství. Při zohledňování návrhu na střídavou péči soud musí postupovat v souladu s tím, co je v pro dítě nejlepší ku prospěchu.²⁰

V souladu s rozhodnutím států parlamentu hovoří zákon 1983/ 361 Sb. *Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta* o svěřením dítěte do péče a přístupových právech k němu. Dle této právní

¹⁹ Velká interaktivní mapa:: Střídavá péče v Evropě. *Blesk.cz: zprávy* [online]. Česká republika: CNC, 2011 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti-zahranici/156427/velka-interaktivni-mapa-stridava-pece-v-evrope.html>

²⁰ Familj: Vårdnad. *Sveriges domstolar* [online]. Sverige, 2016 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.domstol.se/Familj/Foraldrar-och-barn/Vardnad/>

normy je záměrem zajistit vyvážený rozvoj a péči v souladu s individuálními potřebami a nejlepším zájmem dítěte. Děti by měly vyrůstat v takovém podnětném a zároveň bezpečném prostředí, které vzhledem k věku, jejich schopnostem a správnému psychickému i fyzickému vývoji potřebují. Účelem práva na přístup je zajistit právo dítěte na udržování kontaktu s rodičem, se kterým dítě nežije.

Finsko

Stejně jako švédský zákon i finský hovoří o tom, že dítě, které bylo narozeno v nesezdaném páru, je ve výlučné péči matky. V případě, že se rodiče dítěte sezdají, když se dítě narodí, mají na dítě stejné právo. Při určení svěřeni dítěte do péče se nabízí jedno ze tří řešení.

První možností je svěřeni dítěte do střídavé péče, kdy oba rodiče mají rovnoměrné právo na péči o dítě. Soud o střídavé péči může rozhodnout i přes nesouhlas rodičů. Druhou možností je bydlení dítěte s jedním rodičem, přičemž rodičovská odpovědnost zůstává oběma rodičům. Matka i otec jsou tedy dále kompetentní ve věcech rozhodování a ohledně důležitých záležitostí je nutný souhlas obou dvou. Soud stanoví intervaly styku s druhým rodičem. Třetí možností je výhradní péče jednoho z rodičů. Druhý rodič se smí s dítětem stýkat v soudech určených časových intervalech. Soud může také rozhodnout, kterou oblast života dítěte má jeden i druhý rodič na starost.²¹

Belgie

Stejně tak jako ve Švédsku, tak i v Belgii od roku 2006 soudy automaticky svěřují děti do střídavé péče. Belgická justice vydala nález upravující toto zákonné opatření.

„V článku 374 občanského zákoníku, upraveného zákonem z 13.4.1995, jehož text tvoří § 1, přidává se §2 následujícího znění:

Pokud rodiče nežijí spolu a obrátí se na soud se svým případem, vzájemná dohoda o pobytu dítěte je uznána soudem, s výjimkou případu, které jsou zjevné proti zájmům dítěte.

Pokud nedojde k dohodě a pokud oba rodič mají rodičovská práva, soud zkoumá prioritně, na základě požadavku alespoň jednoho rodiče, možnost stanovení pobytu dítěte rovným dílem u obou rodičů.

²¹ Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. *Finlex* [online]. Suomi: Edita publishing, 2017 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=8.4.1983%2F361>

Pokud však soud nepovažuje rovný pobyt za nejvhodnější alternativu, může rozhodnout o stanovení nerovného pobytu.

*Soud v každém případě rozhoduje na základě konkrétně podloženého úsudku, který zohlední konkrétní okolnosti případu a zájem dětí a rodičů.*²²

Upravená změna v občanském zákoníku tedy připouští výjimky ve věci prioritního svěřování dětí do střídavé péče. V případě, že rodiče mají výhrady a s nařízenou porozvodovou péčí nesouhlasí, obrací se na soud, který na základě argumentů a námitek vyhodnotí, co je v rozporu se zájmy dítěte. Celkový podíl dětí svěřených do střídavé péče činí 17 %.⁹

Spojené státy americké

Ve spojených státech amerických byla ve většině zemí střídavá výchova uzákoněna roku 1973. Prvními a hlavními novátory byly státy Kalifornie a Arizona, kde byla na konci minulém století uplatněna u 12–27 % rozvedených rodin.²³

Mnozí autoři odkazují na americké studie a výzkumy o střídavé péči tzv. *shared custody*, jelikož je zde více proklamovanou péčí, než je tomu zatím u nás. Vznikají mnohá zajímavá šetření, která jsou pro nás přínosná. Můžeme si tak za pomoci amerických průkopníků tříbit fakta a výsledky o střídavé výchově, které doposud neznáme. Například pak výsledky Bausermana (2002) *Child Adjustment in Joint-Custody Versus Sole-Custody Arrangements: A Meta-Analytic Review* (viz kap. 4.1).

Německo

Střídavá péče byla v Německu uzákoněna roku 1998. Soud se při rozvodu rodičů porozvodovou péčí nezabývá, jelikož dítě zůstává automaticky ve společné péči obou rodičů. V důsledku toho rodičům zůstává stejná rodičovská odpovědnost a právo na dítě. Předpokládá se, že rodiče se dokáží dohodnout na způsobu další péče a dalších povinnostech podstatných pro život dítěte. V případě, že dohoda rodičům činí velké problémy a kompromis není možný, soud zváží, v souladu s nejlepším zájmem dítěte, možnost výlučné péče. Aby se předešlo možným sporům a problémům, fungují v Německu mediační služby, například „*BAFM – Bundes*

²² Belgická změna občanského zákoníku. *Stridavka* [online]. Česká republika, 2014 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.stridavka.cz/belgicka-zmena-obcanskeho-zakoniku.html>

²³ Střídavá výchova ve světě. *Stridavka* [online]. 2010 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.stridavka.cz/stridava-ychova-ve-svete.html>

Arbeitshemeinschaft für Familien-Mediation e.V. „²⁴, které za účasti mediátora, tedy nestranné osoby, podporují rozvedené páry nalézt dohodu.²⁵

Velká Británie

V současné době není ve Velké Británii střídavá výchova normou. Ve snaze některých organizací pro rodiče, jako například *The Shared Parenting Information net* či *The Equal Parenting Council*. z řad otců je to pak třeba skupina *The Separated dads*, je zvýšit ohlas a pozitivní vnímání, včetně budoucího ustanovení střídavé výchovy jako jedné z možností porozvodové péče.

Francie

Institut střídavé výchovy se do francouzského zákona dostal roku 2002. V zákoně je stanoveno, že střídavou péčí je možné uložit na základě návrhu jednoho z rodičů či pokud mezi nimi nedojde ke shodě. Střídavá péče je soudem nařízena přibližně u 15 % rodin.⁹ Výhradní péče, kdy je druhému rodiči povoleno stýkat se s dítětem u určených intervalech a být pečujícím rodičem informováno o důležitých věcech v životě dítěte. Třetí možností porozvodového uspořádání je péče společná, kdy rodičům zůstanou práva a povinnosti jako dřív, pouze s tím rozdílem, že se o dítě starají odděleně.²⁶

Další státy

Dalšími státy, jejichž zákonodárci shledávají střídavou výchovu jako prioritu porozvodové péče jsou pobaltské státy Estonsko a Lotyšsko. Ve Španělsku je střídavá péče uzákoněna od roku 2005 a lze ji nařídit pouze po předložení návrhu a dohodě obou rodičů. Stejně tak je tomu v Lucembursku či Irsku. V Rakousku může soud svěřit dítě do střídavé péče pouze na základě dohody rodičů. Ze zákona nesmí soud rozhodnout o střídavé péči, pokud s tím některý z rodičů, nebo oba, nesouhlasí. Například v Rumunsku střídavá péče není dosud uzákoněna a soud vždy rozhodne o výhradní péči jednoho z rodičů.²⁷

²⁴ KONFLIKTE FAIR REGELN. *BAFM: Bundes Arbeitshemeinschaft für Familien-Mediation e.V* [online]. Německo: BAFM Uwe Buergel [cit. 2017-06-05]. Dostupné z: <https://www.bafm-mediation.de/>

²⁵ Střídavá péče ve světě. *JedenDomov* [online]. Praha, ©2011-2012 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.jedendomov.cz/stridava-pece-ve-svete>

²⁶ Code civil - Article 373-2-9. *LegiFrance: le service public de la diffusion du droit* [online]. Francie, 2016 [cit. 2017-06-05].

Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do;jsessionid=8E0030CFE7A081E3E92D1F5C9793C994.tpdila15v_1?cidTexte=LEGITEXT000006070721&idArticle=LEGIARTI000032207454&dateTexte=20170624&categorieLien=cid#LEGIARTI000032207454

²⁷ Střídavá péče ve světě. *JedenDomov* [online]. Praha, ©2011-2012 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.jedendomov.cz/stridava-pece-ve-svete>

6 Závěr teoretické části

V poslední kapitole teoretické části bych ráda shrnula sestavené výklady a informace, které považuji za podstatnou stavební jednotku, o které se budu opírat v druhé části práce, která bude zaměřena na uvedení do dané oblasti v praxi. Cílem tak bylo vytvořit dostatečnou teoretickou oporu pro empirickou část této práce.

Nutno podotknout, že celá tato práce je především zaměřena na děti předškolního věku, které jsou pro mě stěžejními. První kapitola měla přiblížit rodinu jako takovou, nukleární a širokou, jejími funkcemi a zároveň se pak zabírám důležitostí rolí matky a otce v životě dítěte. Od první kapitoly se pomalu směřujeme k problematice, která je jádrem práce. Zaměřuji se zde tedy i tomu, jaké důsledky může absence jedné z rolí do života dítěte vnést. Druhá kapitola je již směřována ke krizové situaci v rodině, kdy je harmonie domova nabourána nefungujícími vztahy mezi rodiči a promítající se na prožívání jejich dětí předškolního věku. Nefunkční poměry v rodině kulminují v rozvod, ve kterém je spatřováno jediné možné východisko. Tématem rozvodu se zabývám ve čtvrté kapitole. V této kapitole jsem také nastínila procentuální rozvodovost v České republice, a především pak doprovodné stavy psychiky dítěte a působení této situace a jejích aktérů na něj.

Ve čtvrté kapitole se již zabývám porozvodovou situací v rodině, konkrétně pak možnostmi porozvodové péče a jejich legislativním rámcem. Vymezuji tak podstaty tří základních typů, které jsou v České republice uzákoněny. Věnuje se zde krátce střídavé péči a pedagogicko-psychologickému pohledu. V páté, centrální kapitole této práce se věnuji institutu střídavé výchovy. Podkapitoly jsou orientovány na legislativní zakotvení, střídavou péči v České republice, hlavní podmínky pro její fungování. Poslední kapitolu uzavírám komparací střídavé péče ve světě. Konkrétně pak především ve Skandinávii, Belgii, Německu, a dalších zemích, ať už je v jejich judikatuře střídavá péče prioritou číslo jedna či řešení doposud neuzákoněné.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část bakalářské práce je založena na realizaci kvalitativního výzkumu.

7 Cíl a výzkumné otázky

Cílem praktické části bakalářské práce je přiblížení problematiky střídavé péče, jakožto jedné z možností porozvodového uspořádání, získáním názorů a zkušeností z řad široké veřejnosti pro lepší pochopení individuálních potřeb dítěte v mateřské škole a nastavení spolupráce s rodiči.

1. Prozkoumat aspekty pozitivního a negativní zájmu o svěření dětí do střídavé péče z řad pedagogů, rodičů a odborné veřejnosti.
2. Prozkoumat a odhalit váhu argumentů na základě individuálních zkušeností se střídavou péčí, a na tomto základě shledat její možné přínosy i zápory.
3. Prozkoumat a pokusit se porozumět prožívání a přijímání střídavé péče předškolním dítětem.
4. Zamyslet se nad současnou prestiží střídavé péče v České republice (v zastoupení kraje Vysočina).

Na základě výše stanovených cílů byly formulovány výzkumné otázky:

- Jaké názory na střídavou péči se v naší společnosti vyskytují?
- Jaké stanovisko o střídavé péči zastávají rodiče, mající ji?
- Jak funguje komunikace mezi rodiči dětí ve střídavé péči?
- Jaké jsou zkušenosti předškolních pedagogů se střídavou péčí?
- Jak vnímá a prožívá střídavou péči dítě předškolního věku?
- Jaký názor na danou problematiku zastává jeden z tvůrců institutu střídavé výchovy po letech soudní praxe?
- Jak je česká společnost v zastoupení kraje Vysočina v současné chvíli připravena na zvyšování prestiže střídavé péče na území České republiky?

8 Použité metody výzkumu

Pro realizaci svého výzkumu, jsem aplikovala kombinaci několika metod sběru dat, konkrétně pak tedy metodu dotazovací (dotazník, rozhovor) a pozorovací (pozorování).

Metodu dotazníku jsem použila pro získávání názorů a zkušeností subjektů z řad veřejnosti, odborné veřejnosti, pedagogů a rodičů dětí předškolního věku a dětí, které byly v době

předškolní ve střídavé péči. Dotazníky byly specifické ve své konstrukci okruhů otázek odpovídající charakteristice skupin daných respondentů. Dotazník byl formulován typem uzavřených, a především pak otevřených otázek. Dotazník byl respondentům předán několika způsoby. Prostřednictvím elektronické pošty, internetové stránky *survio.com* a do vlastních rukou. Metoda rozhovoru byla aplikována na respondenty z řad dětí předškolního věku a odborné veřejnosti. Rozhovory byly dvou typů, tedy narativní a polostrukturovaný.

Metodu pozorování jsem použila pro sledování verbální i nonverbální komunikace a chování dítěte během školního roku v mateřské škole. Pozorování bylo zúčastněné (přímé) a nestandardizované.

9 Vlastní šetření

9.1 Kontext prostředí, času a skupiny

Výzkum jsem prováděla s vybranými skupinami respondentů. Výběr vzorků byl podmíněn předem stanovenými faktory. Vzorek respondentů dětí, pedagogů, rodičů a veřejnosti spadá do celkového habitu kraje Vysočina.

Mezi sociodemografické charakteristiky Kraje Vysočina patří jeho centrální poloha v rámci České republiky. V tomto třetím nejméně lidnatém regionu o celkovém počtu obyvatel kolem 509 tisíc, převažují ženy. Po roce 2015 lehce poklesl počet rozvodů, zvýšil se počet sňatků a narozených dětí. Pětina obyvatel náleží seniorské populaci (65 let a více), více než dvě třetiny náleží ekonomicky produktivní věkové kategorii 15 až 64 let, více než desetina obyvatel náleží věkové kategorii do 14 let, v konkrétních číslech to je pak 74 566 obyvatel.

Síť mateřských škol na území Kraje Vysočina je zastoupena v počtu 286 a z toho do nich dochází 17821 dětí.²⁸

Je tedy na místě podotknout, že výsledky zkoumané v prostředí s větší velikostí kulturního kapitálu by se mohly lišit. Vzorky rodičů dětí ve střídavé péči jsou z výzkumného prostředí Vysočiny. Pro lepší orientaci byla vytvořena tabulka (příloha č. 1) charakterizující jednotlivé skupiny.

²⁸ Charakteristika kraje. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Jihlavě* [online]. Česká republika, 2016 [cit. 2017-06-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_kraje

Skupina č. 1

Vzorek dětí předškolního věku ve střídavé péči, se kterými jsem prováděla výzkum, dochází do mateřské školy, kde od září minulého roku vyučuji

Skupina č.1 a)

Skupina byla složena z *respondenta 1*, který je žákem mé třídy a ve střídavé péči je již čtyři roky. Třída je věkově homogenní (3,5- 4,5leté děti). Počet dětí je dvacet osm. Podíl chlapců a děvčat je vyrovnaný. Na třídu případnou dvě učitelky a jedna asistentka k dítěti se speciálními vzdělávacími potřebami. Třída je velká, prosvětlená, střídavě zařízená. V této věkové kategorii děti po obědě ještě dodržují spánkový režim.

Intervaly střídání jsou po týdnu a předávání *respondenta 1* probíhá prostřednictvím mateřské školy vždy v pondělí, kdy je ráno přivedeno jedním rodičem a odpoledne pak vyzvednuto druhým.

Skupina č. 1 b)

Respondent 1 (chlapec) narozen v srpnu 2012, střídavá péče od roku 2013.

Respondent 2 (chlapec): narozen v červnu 2012, střídavá péče od 2017.

Respondent 3 (chlapec) narozen v červnu 2011, střídavá péče od r. 2015.

Rozhovor probíhal v souvislosti s řízenou kresbou podle mých instrukcí a za kontrolovaných podmínek.

Rodiče dvou respondentů ze tří se střídavou péčí bydlí ve stejném městě. Bydliště třetího respondenta jsou od sebe vzdálené tři kilometry.

Skupina č. 2

Skupina respondentů z řad rodičů, kteří mají osobní zkušenost se střídavou péčí, byla výhradně vybírána podle kritéria, aby jejich dítě bylo předškolního věku (případně střídavá péče u nich fungovala v době, kdy děti byly v tomto věku).

Do výzkumného šetření bylo dohromady zapojeno sedm respondentů. Aby nedošlo k genderovému nasměrování, usilovala jsem o získání respondentů z řad žen i mužů. Vzorek výzkumu jsem vybírala na základě několika kritérií. Děti musí být ve střídavé péči. Mou snahou také bylo získat výpovědi „obou stran“. Toho bylo možné docílit u 2 párů rodičů, kteří oba střídavě dítě v mateřské škole vyzvedávají a jsem s nimi v každodenním (střídavém) kontaktu. Se zbylými respondenty jsem toho nedosáhla, protože jsem nezískala kontakty na jejich bývalé

partnery. Bohužel ani z dotázaných matek se spoluprací nesouhlasila, tudíž oboustrannou výpověď ve výzkumu nemám.

Věkové rozmezí se pohybovalo mezi 27 a 52 lety. Ženy i muži byli zastoupeni ve stejném procentuálním zastoupení, tedy konkrétně čtyři matky a čtyři otcové. Podíl nejvyššího dosaženého vzdělání jednotky činil středoškolské s maturitou 62,5 % a vysokoškolské 37,5 %.

Skupina č.3

Skupina je rozdělena na dva vzorky. Rozhodla jsem se tak z důvodu rozdělení spektra dotazovaných na *Skupinu 3 a)* a *Skupinu 3 b)*.

Skupina č. 3 a)

Skupina složená z rodičů dětí ze třídy, ve které jsem třídní učitelkou. Počet dětí ve třídě je 28, tudíž na každou hlavu dítěte spadá jeden respondent. Výsledky této skupiny se pak bude přímo vztahovat ke konkrétní mateřské škole a třídě, jaké mínění rodiče o institutu střídaví výchovy zastávají. Celkový podíl dotázaných mužů činí 7,1 % a žen pak 92,9 %. Podíl nejvyššího dosaženého vzdělání na třídu je 14,3 % středoškolského s výučním listem, 57,1 % středoškolského s maturitou, 10,7 % vyššího odborného a 17,9 % vysokoškolského vzdělání. Podíl zastoupení podle věku dosahoval v rozmezí 20-29 let 14,3 %, od 30-39 let pak 75 %, a starší 40 let pak 10,8 %.

Skupina č.3 b)

Širší veřejnosti v celkovém počtu 32 respondentů tvořily ženy podílem necelých 90,6 % a mužů 9,4 %.

Věk respondentů jsem klasifikovala do kategorií:

- 0-19: 2 respondentů
- 20-29: 21 respondentů
- 30-39: 5 respondentů
- 40-49: 3 respondenti
- 50–a více: 1 respondent

Podíl nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů činilo základního vzdělání 2,8 %, středního vzdělání s výučním listem 6,3 %, středního odborného s maturitou 53,1 %, vyššího odborného vzdělání 6,3 % a vysokoškolského pak 31,3 %.

Skupina č. 4

Zastoupení pohlaví ve výzkumné vzorku pedagogů plně odpovídá demografickému rozložení v kraji Vysočina, v němž pro tuto skupinu zcela převládá počet žen.²⁹ Nepodařilo se mi oslovit a získat zkušenost a názor učitele (muže) mateřské školy. Rozsah oborové praxe dotazovaných byl v rozhraní dvou až třiceti sedmi let z toho podíl nejvyššího dosaženého vzdělání středoškolského činil 71,5 % a vysokoškolského pak 28,5 %. V konkrétních číslech pak dvě vysokoškolská ze sedmi.

Skupina č. 5.

Skupina odborné veřejnosti byla zformována soudkyní z oblasti rodinného práva, která se podílela na uzákonění střídaté péče v České republice, a zároveň byla první ve svém oboru, kdo v České republice určil dítě do střídaté péče.

9.2 Realizace výzkumu

Skupina č. 1 a)

Rozhodla jsem se pro pozorování přímé, což znamená že jsem se účastnila zkoumaného jevu přímo v čase jeho terénu. Pozorování probíhalo od září 2016 do června 2017 a bylo nestrukturované, s cílem získat zhuštěný popis jednání *respondenta 1*, které jsem neměla předem stanovené (příloha č. 2).

Jelikož jsem třídní učitelkou *respondenta 1*, jsem součástí prostředí, ve kterém docházelo k vzájemným interakcím mezi námi. Ačkoliv jsem do situací zasahovala nepravidelně, jednalo se o pozorování zúčastněné.

Pozorování bylo skryté. *Respondent 1* nebyl informován, že ho sleduji, aby byla dodržena hodnověrnost výzkumného šetření.

Cílem tedy bylo na základě monitoringu dítěte, které je střídatě svěřováno do péče obou rodičů, prozkoumat jeho prožívání a chování ve skupině vrstevníků.

Zaměřila jsem se na tyto situace v rámci režimu dne v mateřské škole: příchod do mateřské školy a následné loučení s matkou / otcem, volná hra, ranní kruh, práce v centrech aktivit, pobyt na zahradě, příprava na odpočinek a spaní, odpolední volná hra, odchod domů s matkou / otcem.

²⁹ *Statická ročenka školství: výkonové ukazatele* [online]. Česká republika: QCM, ©2017 [cit. 2017-06-10]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>

Skupina č. 1 b)

Metoda rozhovoru s *respondenty 1, 2 a 3* probíhala v květnu 2017 v prostředí mateřské školy v klidné části budovy, v otevřeném prostoru, stranou od ruchu, aby nebylo dítě rozptylováno. Místnost byla dobře osvětlená, rozhovor probíhal u dětského stolu se třemi židličkami. Každý respondent si tak mohl vybrat, na kterém místě se bude cítit nejkomfortněji. Šetření probíhalo v průběhu tří dnů. Každý z dní byl věnován jednomu respondentovi.

Rozhodla jsem se, že na základě charakteristiky věku a stupně vývoje dané skupiny, použiji kresbu jako komunikační médium pro připravené rozhovory. Důvodem byl fakt, že kreslení dětem umožňuje postupně vylíčit prožitek tak, jak jim to vyhovuje, a je pro ně zajímavější a snadnější než pouhý rozhovor s dospělým.

Vybrala jsem si tedy metodu hloubkového rozhovoru ve snaze zachytit výpovědi a slova v jejich přirozené podobě (Lofland 1971 In Švaříček a Šed'ová 2007 s. 160).

Aby byl průzkum opřen o jisté odborné znalosti, využila jsem k práci odbornou knihu autorů Petersona a Hardina (2002) zabývající se analýzou kresby dětí, které jsou vystaveny psychickým, tělesným a emočním stresovým situacím. Podle těchto autorů jsem se rozhodla zaměřit se na jisté oblasti kresby – na náladu, velikost, pořadí postav, rozmístění, směr pohybu a další přidané prvky. Dále jsem zkoumala celkovou kvalitu kresby, vnímání členů rodiny dítětem a sebepercepci v rodinném systému (příloha č. 5). Celková kvalita kresby mohla být zvláštní nebo neobvyklá, která na první pohled nemusela být zřejmá. K hodnocení bylo třeba znát kontext rodiny. Náladu jsem mohla posoudit nejen z výrazu obličejů postav, ale i spontánně přikreslených prvků. Pro uspořádání kresby bylo určující rozmístění všech prvků lidí, zvířat, hraček apod. Kresba byla neuspořádaná, pokud v ní vládl chaos či minimální řád. Pro pochopení, jak dítě vnímá členy rodiny bylo třeba hodnotit velikost, tvar a distorzi podle toho, jak dítě zobrazuje nebo vynechává jednotlivé členy rodiny. Pokud dítě do obrázku přikreslilo zvířata, mohl značit tento počín jejich důležitost v životě dítěte. *Distorze (zkreslení) se vztahuje k ostatním percepčním odlišnostem (kromě velikosti a tvaru), díky nimž členové vypadají nezvykle nebo jinak než ve skutečnosti.* (Peterson a Hardin 2002, s. 72)

Sebepercepci dítěte v rodinném systému jsem hodnotila na základě velikosti, tvaru a distorze vzhledem ke skutečnosti.

Z důvodu kresby rodiny pouze dvou respondentů ze tří, jsem se rozhodla u *Respondenta 1* analyzovat kresbu domova u matky/otce a jejich členů.

Výzkumné šetření bylo provedeno na základě polostrukturovaného hloubkového rozhovoru, před jehož započítím jsem měla připravené okruhy otázek, které vypadaly následovně:

- 1) Jak vypadá domeček (byteček) u tatínka a kdo v něm bydlí?
- 2) Jaké hračky máš u tatínka a co spolu nejraději děláte?
- 3) Máš nějaké kamarády tam, kde bydlíš s tatínkem?
- 4) Jak vypadá domeček (byteček) u maminky a kdo v něm bydlí?
- 5) Jaké hračky máš u maminky a c spolu nejraději děláte?
- 6) Máš nějaké kamarády tam, kde bydlíš s maminkou?
- 7) Jak vypadá tvoje rodina?

Připravila jsem pro vzorek této skupiny bílé papíry A4, dala jsem na výběr z mnoha tužek a pastelek, které jim umožnily co nejrealističtější provedení kresby. Výsledky analýzy kresby jsem uspořádala do tabulky (příloha č. 5), pro kterou mi byla inspirací tabulka Petersona a Hardina (2002). Doba probíhajícího rozhovoru s jednotlivými respondenty byla rozdílná. S nejmladším respondentem ve věku 4 let jsem rozhovor vedla 43 minut, se starším dítětem ve věku čerstvých 5 let pak 30 minut a s nejstarším respondentem ve věku čerstvých 6 let pak 13 minut.

Skupina č. 2

Ve výzkumném šetření této skupiny jsem aplikovala metodu dotazníku s otevřenými otázkami. Dotazníky jsem začala respondentům rozesílat již v průběhu loňského roku, a to prostřednictvím elektronické pošty. V letošním roce jsem pak osobně předala dotazník dalšímu vzorku dotazovaných. Příčinou výběru otevřených otázek bylo mimo jiné ponechat respondentům prostor pro vyjádření zkušenosti na základě svého uvážení. Tedy aby odpovědi nebyly zbytečně redukovány a každý respondent mohl vylicit vše, co ho k dané otázce v rámci své zkušenost pojí. Dotazníky byly zadány od ledna 2016 do června 2017.

Skupina č. 3

Skupina č. 3 a)

Vzorek respondentů tvořen rodiči z konkrétní třídy mateřské školy byly mnou požádáni o spolupráci na výzkumném šetření prostřednictvím dotazníku (příloha č. 8) s otevřenými otázkami.

Skupina č. 3 b)

Pro skupinu respondentů z řad veřejnosti jsem se rozhodla aplikovat metodu dotazníku, charakteristickou svými otevřenými i uzavřenými otázkami. Výzkumné šetření jsem realizovala zadáváním dotazníků mnou samotnou, oslovením širší kraje veřejnosti prostřednictvím diskuzních internetových fór. Soubor otázek jsem se snažila vytvořit tak, aby na ně byla schopna odpovědět část veřejnosti, která se s pojmem střídavé péče nikdy nesetkala a zároveň ta část, která již na střídavý typ výchovy v minulosti narazila, například z doslechu. Jelikož je tento dotazník pro veřejnost, se kterou jsem se osobně nesetkala, a nevím tedy předem, zda potenciální respondent sám střídavou péči nemá, otázky jsou zformulované tak, aby i takový respondent mohl na dotazník hodnotně odpovědět.

Sběr dat ze skupiny 3 a) jsem provedla v dubnu roku 2017, ze skupiny 3b) z řad veřejnosti jsem zahájila v roce lednu 2016 do května 2017, kdy byl můj výzkum ukončen.

Skupina č. 4

Pro skupinu dotazovaných z řad předškolních pedagogů jsem vytvořila komplex otevřených otázek (příloha č. 9). Mým cílem bylo, aby zadaný soubor otázek postihl všechna důležitá fakta zkušeností z praxe. Realizace výzkumu proběhla na dvou spádových mateřských školách sídlících v jednom maloměstě kraje Vysočina. Jak jsem již uvedla v podkapitole 10.2, oslovila jsem respondenty pouze z řad žen, jelikož se mi s předškolními pedagogy v zastoupení muže, v rámci šetření nepodařilo setkat. Dotazníky jsem zadávala osobně. Po několika dnech se mi vrátily z rukou respondentů vyplněné zpět. Dotazníky byly zadány v dubnu 2017.

Skupina č. 5

Výzkumné šetření bylo realizováno v justičním areálu v Praze v lednu roku 2015. Rozhovor s respondentem trval hodinu a půl. Narativní rozhovor jsem založila na předem připravené stěžejní otázce: *Jaký názor na střídavou péči zastáváte, vzhledem k Vaší zkušenosti v odborné praxi?* (záznam rozhovoru v příloze č. 10)

9.3 . Výsledky šetření

Výsledek šetření pro Skupinu č. 1

- **Výzkumné šetření metodou pozorování Skupiny č.1 a)**

Respondent 1, který je svěřen do střídavé péče od roku 2013 jevil v prvních měsících výzkumu značné problémy ve snášenlivosti jakýkoliv změn. Ačkoliv do mateřské školy docházel

již v minulém roce, kdy již adaptace proběhla, dělal mu další „nový start“ velké problémy. Byl silně fixován na rodiče, především pak na otce. Nezapojoval se do herních činností v mateřské škole, byl pasivní, čas nejraději trávil v mé blízkosti, kde hledal emoční stabilitu a citlivý přístup. Domnívám se, že složitá situace v rodině mohla být příčinou lítostivosti, plačtivosti a v prvních měsících de facto každodenního pomočování. K přihlídnutí k věku a psychickému vývoji respondenta si dovoluji konstatovat, že dítě nechápal časové intervaly střídání. Ačkoliv neuměl hodiny, ptal se každý den, kolik je hodina v kolik pro něj přijde matka nebo otec. Myslím si, že z důvodu toho, že nerozuměl časové posloupnosti, a nevěděl, kdo a v kolik hodin bude vyzvednut, měl každé ráno strach, co s ním bude, co když otec nebo matka nepřijdou. A s ohlednutím k tomu, že se rodiče v jeho očích „nesystematicky“ střídali musel být velice zmatený. Myslím si, že na otázku „*Kdo dnes pro tebe přijde?*“ zprvu odpovídal, tak jak si to přál.

Situace se posunula k lepšímu na jaře 2017. Respondent již nepřicházel každý den do třídy s usedavým pláčem, došlo také ke značnému zlepšení v sebeobsluze i komunikaci. V kroužku se více projevuje, zapojuje se do diskuze. Celkově působí vyrovnanějším dojmem.

Navzdory strachu z opuštění jsem po celý rok pozorovala vřelý vztah k otci, a po čase i vřelejší vztah k matce. Přeci jen, když pro chlapce přišel otec, radost byla znatelnější.

Větší zodpovědnost k záležitostem docházky chlapce do mateřské školy jsem cítila z otce (například včasné placení divadelních představení, složenek...). Ve vztahu mezi rodiči jsem vnímala jistou dávkou vzájemné tolerance a respektu, které jsou pro správné fungování střídavé péče ústřední.

- **Výzkumné šetření metodou rozhovoru nad kresbou obrázku Skupiny č. 1 b)**

Respondent 1 a respondent 2 byli v celkové dobré náladě, cítili se být v bezpečném prostředí. Soudím tak dle toho, že si pobrukovali při kreslení melodie, usmívali se. Respondent 3 se ze začátku ostýchal, protože chlapec není v mé třídě a o samotě jsme se doposud nesetkali. Vzorek byl po celou dobu aktivní, respondent, se kterým jsem strávila nejdéle času nebyl unavený, naopak chtěl ještě po rozhovoru kreslit další obrázky. Všichni chlapci zvládli zadané úkoly, dokázali si poradit s mými souvisejícími otázkami. Od každého respondenta jsem tedy dostala pět obrázků, kterými jsem se snažila porozumět, jak vnímají a rozumí střídavé péči v mezích jejich psychického vývoje. (Více v příloze č. 3, 4 a 5)

Otázka č.1: Jak vypadá domeček u tatínka a kdo v něm bydlí?

Respondent 1 nakreslil obrázek, ze kterého nálada není zcela patrná. Postava otce je proporčně větší než postavy ostatních členů. Postava sestry a morčete je stejně velká jako postava respondenta. Pořadí, v němž chlapec členy kreslil bylo následující: otec – sestra – míč – morče – chlapec. Chlapec se sestrou jsou v bezprostřední blízkosti otce. Morče a míč jsou stranou od členů rodiny. Otec směřuje k dětem, chlapec směřuje k otci, sestra stojí rovně. Morče se naklání směrem pryč od členů rodiny.

Respondent 2 nakreslil postavy venku z obou stran domečku. Náladu lze posoudit jako pozitivní, dítě obrázky spontánně komentovalo. Byl velice iniciativní, oplýval nápady, co do obrázku ještě může dokreslit, nebál se nic z toho zkusit. Otcí přikreslil červené srdce a krev. Otec je vzhledem k domečku i chlapci proporčně velice vysoký. Chlapec nakreslil nedřive domeček s detailním prvkem kouřícího komína, poté otce s prvky srdce a krve, culík, a nakonec sebe s detailním prvkem vlasů. Otec je umístěn blíž k domu než chlapec. Rukou se o dům opírá.

Respondent 3 nakreslily dům s tatínkem a dalšími členy uvnitř. Nálada je podle výrazu postav pozitivní. Velikost domu je poměrně malá, všechny postavy jsou stejně veliké, dívající se z jednoho okna. Posloupnost jednotlivých postav je bratr – respondent – otec. Všichni jsou nakloněni do stejného úhlu na jednu stranu.

Otázka č. 2: Jaké hračky máš u tatínka a co spolu nejraději děláte?

Respondenti uváděli hračky (auto, tablet, postavy superhrdinů z moderních pohádek...) včetně domácích zvířat (morče). Jako oblíbené činnosti uvedli mazlení, sledování pohádek, sportování (přehazovaná, skákání na trampolíně).

Otázka č. 3: Máš nějaké kamarády tam, kde bydlíš s tatínkem?“

Respondent 1 uvedl, že má pouze kamarádku sestru.

Respondent 2 má jednoho kamaráda souseda.

Respondent 3 uvedl více kamarádů sousedů.

Otázka č. 4: Jak vypadá domeček (byteček) u maminky a kdo v něm bydlí?

Respondent 1 nakreslil matku, která je na obrázku proporčně největší. Nepatrně menší je králík. Stejně veliký je respondent a jeho sestra. Nálada na obrázku není zcela patrná. Pořadí, ve kterém byly členové nakresleni je následující: matka – sestra – králík – míč – chlapec. Jednotliví členové rodiny včetně domácího mazlíčka jsou umístěni ve své blízkosti. Chlapec se drží za ruku se sestrou, sestru z druhé ruky drží matka, která zároveň napřahuje ruku k míči. Pod osobami je umístěn králík, který jako by dělal záštitu matce, sestře a chlapci. Sestra směřuje k matce, která lehce padá na druhou stranu. Chlapec se od sestry trochu odvrací. Králík směřuje k chlapci a sestře. Míč stojí opodál.

Respondent 2 nakreslil postavy kolem domu. Nálada je vzhledem k výrazu obličejů pozitivní. Chlapec matce dokreslil stejné červené srdce jako otci, ale již bez krve. Matka a její přítel jsou proporčně vyšší, než je jejich relativní velikost. Na obrázku jsou vysocí jako dům, ve kterém bydlí. Respondent s nevlastní sestrou je stejně vysoký. Do obrázku byl přikreslen ještě domácí mazlíček (morče a pavouk). Členové domácnosti byli kresleni v pořadí matka – přítel matky – sestra – domácí zvířata – respondent. K domu jsou nejbližší matka s přítelem, chlapec nakreslil, že se domu dotýkají. K domu jsou pak nejbližší domácí mazlíček. Nevlastní sestra chlapce se drží matky za nohu. Respondent „poletuje“ u hlavy matky. Matka s přítelem jsou nakloněni k domu, nevlastní sestra k matce, chlapec stojí rovně.

Respondent 3 nakreslil dům s mnoha okny a do jednoho z nich nakreslil členy rodiny. Nálada se vzhledem k výrazu v obličejích zdá být pozitivní. Velikost chlapce a matky je stejná, mladší bratr je menší. Pořadí kresby členů bylo následující. Matka – bratr – respondentem. Všechny postavy jsou vykresleny v jednom okně, bratři jsou v těsné blízkosti, matka o nepatrný kousek dál. Postavy stojí rovně.

5. Jaké hračky máš u maminky a co spolu nejraději děláte?

Respondenti uváděli hračky (míč, stavebnice, dinosaurus...), domácí zvířata (králík, pavouk...), omalovánky, globus.

6.. Máš nějaké kamarády tam, kde bydlíš s maminkou?

Respondent 1 uvedl pouze sestru (stejně jako ve stejné otázce vztahující se k otci).

Respondent 2 uvedl také pouze sestru.

Oproti tomu *Respondent 3* uvedl znovu více kamarádů sousedů.

Otázka č. 7: Jak vypadá tvoje rodina?

Respondent 1 odmítl obrázek nakreslit s odůvodněním: „*Ale oni se už nemilujou. To nejde.*“

Respondent 2 a *Respondent 3* obrázek bez váhání nakreslili. Na obrázcích mají všichni dobrou náladu a jsou šťastní s odůvodněním, že jsou všichni spolu. *Respondent 2* dodal, že by si přál, aby byli všichni dohromady s tím faktem, že to tak „*bohužel nejde*“ Dodal, že by si otec by si přál, aby byl chlapec pouze s ním a že by si to přál i sám chlapec. *Respondent 3* dodal, že takové přání, aby byly všichni spolu nelze vyplnit bez uveden důvodu.

Výsledek šetření pro Skupinu č. 2

1. Cesta ke střídavé péči

Výpovědi respondentů (příloha č. 7), jakými způsoby se k tomuto porozvodovému uspořádání dostali, jsou všechny velice osobité.

Shledala jsem, že navrhovateli jsou mezi mými respondenty pouze muži. Ženy buď s touto péčí výhradně nesouhlasily, nebo ji přijaly jako nutný kompromis.

2. Vzájemná komunikace rodičů

„...na střídavce bylo zpočátku těžké, že nás „nutila“ spolu komunikovat o praktických záležitostech v době zjitřených emocí...“ (Otec, 45 let)

Jak napsal respondent muž, 45 let, střídavá péče nutí rodiče k další komunikaci, ačkoliv by mnozí raději už nikdy do kontaktu se svým bývalým partnerem nepřišli. Obzvláště čerstvě po rozvodu bývají partneři plni křivd a nenávisti vůči tomu druhému.

Dle nálezu Ústavního soudu nemá být pro obecné soudy podstatné, na jaké úrovni je dorozumívání rodičů. Zda spolu rodiče dokáží vyjít či nikoliv není premisí, při zvažování nejlepší možnosti další péče, která má být především v zájmu dítěte.

„Komunikace – absolutně vůbec nefunguje a vše je problém. Tzn. striktně má dané, které věci má u mě a které u otce. Neexistuje, že by si mohla přivést něco od otce ke mně. Já s tím problém nemám, ale sama malá na to říká, že by si to ráda vzala, ale bojí se, že by se otec zlobil...“ (Matka, 27 let)

Lze tedy konstatovat, že primární antecedencí soudu pro svěřením do střídavé péče je zájem dítěte, který nemusí být slučitelný se základním předpokladem střídavé péče, tedy schopností komunikace rodičů a respekt jeden druhého.

Analýza dat ukazuje, že z celkového podílu přijatých odpovědí, je nejméně pak komunikace typu *ANO, bez problémů* (tzn. komunikace je nekomplikovaná, vzájemná shoda je normou), konkrétně tedy 14 %. S podílem 57 % pak dosáhl největšího zastoupení typ *Ano, s připomínkami*. Připomínkami jsou chápány počáteční problémy v komunikaci, hádky, neshody, které se s odstupem času zmírnily a komunikace v současné chvíli je na vyšší úrovni.

Podíl typu komunikace *Není možná* zastává v tabulce grafu zbylých 29 %. Komunikace i po čase nefunguje, minimálně jeden z partnerů z druhým bojuje.

3. Postoj okolí

Podle přijatých dat lze konstatovat, že postoje rodin a blízkého okolí respondentů se liší případ od případu. Na základě šetření jsem zjistila, že v rodině, kde střídavá péče nefunguje, okolí zastává postoj litujících situace, ve které dítě musí žít.

Další stanovisko, které někteří respondenti uvedli, je odvozeno od nazírání okolí na střídavou péči jako takovou.

Domnívám se, že část okolí, které zastává názor rovnocenné role otce i matky ve výchově dítěte, je tvořeno pravděpodobně muži. Soudím tak podle dominujícího myšlenkového stereotypu české společnosti (tedy především ženské), nazírající na roly matky jako důležitější v životě a výchově dítěte.

Myslím si, že hlavním důvodem vděčnosti za střídavou péči a podpory je skutečnost, že příbuzní jsou z linie respondenta muže, a jelikož ve většině případů je stále dítě svěřováno do výhradní péče matky, a dochází tak mnohokrát k omezení kontaktu s příbuznými otce, rodina respondenta vzala určitě za vděk tuto eventualitu.

Část okolí respondentů spatřuje výhodu střídavé péče v možnosti naplánovat si na dobu, kdy je dítě u druhého rodiče, důležité pochůzky nebo i strávení času nad svými koníčky, kterým by se třeba nemohl zabývat v čase, kdy má dítě na starost. Takto se může ve svém termínu intenzivněji věnovat dětem a v druhém týdnu pak budovat kariéru a rozvíjet osobní života.

4. Komunikace s dítětem v době péče druhého rodiče

Na základě výpovědí se domnívám, že pokud mezi partnery i po rozvodu vládne vztah založen na vzájemné toleranci a ochotě jeden druhému vyhovět, dítě vnímá toto pozitivní klima. Myslím si, že pak i střídání se v prožívání dítěte nese v dobrém duchu. Avšak minimum respondentů shledalo počáteční komunikaci jako bezproblémovou.

Výpověď respondenta (matka, 27 let) svědčí o typickém doprovodu rozvodu, ve kterém rodič zaujal útočné obranné postavení se snahou mít poslední slovo a druhému rodiči ve věcech výchovy dítěte dominovat.

Jak zmiňuji v teoretické části, snad nejhorším je ztráta manželské solidarity. Rodič, který se snaží popudit dítě proti druhému, záměrně jej ovlivňovat a manipulovat s ním, si zřejmě neuvědomuje, že kromě poškozování bývalého partnera, pak především svým jednáním poškozují psychiku dítěte. Jakýkoliv konflikt dítě ovlivňuje a může poznamenat na celý život.

Jak uvádí Špaňhelová (2011, s. 26) „Rozvod je situace, v nichž se potřeby dítěte stávají argumentem ve sporech dospělých, vlastní potřeby dětí však bývají tímto sporem zakryty.“

5. Prázdniny a jiné svátky se střídavou péčí

Dle výpovědí dotazovaných se dá klasifikovat řešení prázdnin a svátků do dvou typů.

První typ, kdy jsou prázdniny a svátky soudně dané (a je na domluvě mezi rodiči, jestli se dohodnou na jiném řešení)

Druhý typ, kdy je soudem určená střídavá péče po týdnu (lichý / sudý) a prázdniny a svátky jsou vyřešené podle aktuálního kalendářního roku.

6. Střídavá péče – dobré řešení, anebo problém

Názory respondentů na střídavou péči s vlastní zkušeností této péče jsou dvojího charakteru.

Celkově podíl dotazovaných, kteří shledali střídavou péči jako dobrým řešením činí 67 %, podíl názoru, že střídavá péče je problém pak 33 %.

Střídavou péči jako *problém* (tedy špatné řešení) shledaly pouze respondenti z řad žen.

7. Střídavá péče – dohoda, anebo rozhodnutí soudu

Z odpovědí lze vyvodit, že respondenti k rozhodnutí o střídavé péči dospěli buď soudním určením, nebo dohodou, kterou pak soud schválil.

Podíl svěření do péče obou rodičů na základě rozhodnutí soudu činí 71 %, podíl svěření do péče na základě předběžné dohody pak 29 %.

Většina respondentů také uvedla, zda rozhodnutí o střídavé péči bylo vyřčeno z úst soudkyně či soudce. Na otázku mi nezodpověděli dva respondenti. I tak mohu ale konstatovat, vzhledem k počtu dotazovaných, že ve čtyřech případech ze šesti rozhodovala soudkyně.

Respondenti se ve výpovědích uvádějí, že rozvod pro ně znamenal zradu, překopání života, životní prohru a šanci na nový začátek

8. Rozpad rodiny a střídavá péče vnímána dítětem očima rodiče

Většina respondentů se v odpovědích shodují že dítě bylo nastalou situací do určité míry negativně ovlivněno. Jednalo se o problém se zvykáním si na dva domovy, svědectvím při hádkách a sporech, vztahu dítěte s otcem apod. Otec (52 let) naopak uvedl, že dvě mateřské školy dítě vnímalo jako obohacení. Zbylí respondenti zaznamenali žádné či minimální potíže. Matka (33 let) uvedla, že děti si již na zaběhlý stav navykly.

9. Vývoj střídavé péče v průběhu doby

„V průběhu let jsme si dohodu různě upravovali (měli jsme dvoutýdenní, týdenní i nepravidelný interval, měnili jsme i dny předávání), když byli kluci menší a neměli ještě tolik kroužků, tak jsme se s nimi vídali i některá odpoledne během péče druhého rodiče, úpravy jsme si potvrdili podpisem nebo jen emailem a soud do toho netahali, s jedinou výjimkou: zhruba po 3 letech fungující střídavé péče se bejvalka rozhodla obnovit soudu z důvodu, že ji střídavka nevyhovuje a chce svou výhradní péči, prvoinstanční soud však k jejímu šoku svěřil kluky do mé výhradní péče, po odvolání ke krajskému soudu jsme se za drobné ústupky opět vrátili ke střídavce.“ (Otec, 45 let)

Soud pravděpodobně došel k názoru, že na základě zjevně iracionálním důvodu, kterým chtěla matka fungující střídavou výchovu, která prokazatelně neměla negativní vliv na zájem dítěte, změnit, se matka dopouští páchání křivdy na zájmu dítěte.

Výpovědi některých respondentů ukazují, že střídavá péče se časem ustálí, například respondent (otec, 45 let), který popisuje zkušenosti střídavé péče s odstupem 11 let od jejího zavedení. Myslím si, že velice záleží na charakteru současného vztahu bývalých partnerů. Na základě těchto okolností se letora střídavé péče časem může proměňovat a zrát.

10. Celkový pohled a názor na střídavou péči

Více jak polovina respondentů o střídavé péči hovoří jako o dobrém řešení (3 otcové a 2 matky). Pouze dva respondenti (matky) ji hodnotí zcela negativně.

11. Vzdálenost bydlišť, doba střídání a věk dětí, kdy se střídavé péči došlo

Shledala jsem, že nejdelší vzdálenost bydlišť uvedla respondent (matka, 34 let) 50 kilometrů.

Naopak nejkratší vzdálenost činí 2 kilometry. Nejnižší věk dítěte, kdy bylo rozhodnuto o střídavé péči jsou 2 roky. V tomto roku se sešli tři respondenti. Ve věku 3,5 až 4 let bylo rozhodnuto o střídavé péči u čtyř respondentů. V 5 letech bylo mezi respondenty do střídavé péče svěřeno jedno dítě. V 6 letech došlo k rozhodnutí také u jednoho dítěte. Nejkratší doba trvání střídavé péče činí 4 měsíce. Nejdelší doba trvání je 11 let. (Příloha č. 6)

Výsledek šetření pro Skupinu č. 3

- **Výsledky šetření metodou dotazníku Skupiny č. 3 a)**

1. Povědomí o střídavé péči

Všichni respondenti se shodují, že o střídavé péči již někdy v minulosti slyšeli.

2. Střídavá péče v bezprostředním okolí

Patnáct respondentů s celkovým podílem 53,6 % odpovědělo, že nezná konkrétní rodinu, zbylých třináct respondentů s podílem 46,4 % odpovědělo kladně.

V zastoupení mužů pak odpověď byla 1:1, což znamená, že jeden respondent konkrétní rodinu zná, druhý nikoliv.

3. Střídavá péče zblízka

„...rozvod, dítěti 4 roky. Střídavá péče týden otec, týden matka. Dítě nevyrovnané, vynervované. Ve dvanácti letech utekl od otce, matka ho musela ihned odvézt zpět. Druhý den utekl k prarodičům a prosil je, ať to mamince nevolají, že zpátky k tatkovu nechce. Dnes má ve výhradní péči matka. K otci jezdí každý druhý týden. Situace se uklidnila...“ (Matka, 34 let)

Soud pravděpodobně shledal chlapcovo počínání závažným a na základě NOZ, upravující rozhodnutí soudů ve věcech porozvodové péče, který říká:

„...s tímto zřetelem se od souhlasného stanoviska rodičů soud odchýlí jen tehdy, vyžaduje-li to zájem dítěte. Soud vezme v úvahu nejen vztah dítěte ke každému z rodičů, ale také jeho vztah k sourozencům, popřípadě i k prarodičům...“³⁰, rozhodl o změně typu porozvodové péče vzhledem k zájmu dítěte.

„...šli od sebe, když synovci bylo 2,5, ten byl hodně fixován na bratra, tak to špatně nesl, ona mu bránila ve styku, vybilila mu byt, komunikace na bodu mrazu, vše bojkotovala, ale soud rozhodl a teď nezbyvá, než se s tím smířit...synovec je spokojený, ale matka ho rozmazluje a nevěnuje se mu. Bratr to pak dává do kupy. Jinak si synovec myslí, že může dělat úplně vše. Je to takový sígr. Jsou mu tři roky...“ (Matka, 31 let)

³⁰ Zákon 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník: znění účinné od 28. února 2017 do 31. prosince 2017. Právní prostor [online]. § 906 ods.1.

Důvodem matčina působení na syna může být snaha zalíbení se, aby měl chlapec pocit, že u ní je mu lépe. Je na místě podotknout, že matka možná vůči otci syna cítí jistou rivalitu, která bývá po rozpadu manželství zpočátku obvyklá.

Matky (24 a 38 let) uvedly, že komunikace a domluva je ze strany otce špatná. Otec trvá na střídavé péči, ale není schopen se s bývalou manželkou domluvit na důležitých věcech v otázkách dítěte. Oproti tomu respondent (Matka, 28 let) uvedl, že komunikace funguje na mezích moci, přičemž na důležitých věcech ve výchově dítěte se dokážou domluvit. Matka (26 let) poukazuje na nepatřičné vztahy rodičů dítěte. Vzájemný boj a shazování je známým manifestem bývalých manželů.

4. Názor na střídavou péči

Vzorek skupiny, kteří znají z okolí střídavou péči, ale i těch, kteří se s ní doposud blíže neseťkali, se prolínají, shodují i různí. Nelze jednoznačně vyjádřit kolik respondentů se střídavou péčí nesporně souhlasí. Názory proti střídavé péči jsou mnohem jednoznačnější než názory pozitivní. Většina kladných odpovědí je složená na dovětku „*souhlasím, ale...*“, „*...souhlasím, pokud...*“ Zdá se tedy, že rodičům se typ péče zamlouvá, ale musí být splněno mnoho podmínek, aby se o ní dalo uvažovat a aby mohla fungovat.

Jedna z takových podmínek je blízkost bydlišť obou rodičů. Další častou podmínkou, která byla skupinou shledána, je skutečný zájem o péči o dítě. Další nezastupitelnou podmínkou je podle odpovědí komunikace a schopnost domluvy mezi rodiči. Pouze jeden respondent (matka, 32 let) souhlasí bez dovětku, že dítě potřebuje oba rodiče.

Celkově lze tedy chápat kladně odpovědi čtrnácti dotazovaných. Z toho třináct s podmínkou a pouze jednu jako jednoznačně souhlasnou.

Mezi nejčastější námitky proti střídavé péči se otáčí kolem zázemí a jednoho domova dítěte.

Jasný postoj uvedla respondentka (Matka, 38 let), která se střídavou péčí nesouhlasí.

„...děti nechat u matky, pokud se o ně řádně stará. Styk s otcem jen 1x za 14 dní o víkendu, o prázdninách po domluvě. Zastávám názor, že matka dává dětem více lásky než otec. A děti mají mít jen jeden domov, pokud se střídají 1x tam a zase zpátky, tak v tom mají zmatek.“

Častý argument se točí kolem působení střídání na psychiku dítěte.

Argument proti je respondenty uváděn i věk dítěte.

Dva respondenti z osmadvaceti žádné stanovisko ke střídavé péči nezastávají.

- **Výsledky šetření metodou dotazníku Skupiny č. 3 b)**

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Všichni respondenti se shodli, že střídavou péči znají.

2. Znáte konkrétní rodinu, která má střídavou péči?

Převážná většina respondentů mi kladně odpověděla, že zná. Čtyři respondenti konkrétní případ nezná, tři respondenti udali, že s ní mají osobní zkušenosti.

3. V kolika letech dítěte došlo k rozvodu a střídavé péči?

Ve vztahu k výpovědím lze konstatovat, že nejvyšší podíl dětí ve střídavé péči činí 27 % v pěti letech, v závěsu pak 23 % v šesti letech, 20 % ve třech letech, 17 % ve dvou letech, 7 % ve čtyřech a nakonec 6 % ve věku do jednoho roku (konkrétně pak v 10 a 12 měsících).

4. Je dítě jedináček nebo má sourozence?

Odpovědi respondentu jsou celkem vyrovnané. Počet jedináčku je nižší o 18 %.

5. Vaše zkušenost s komunikací mezi rodiči?

Mnozí respondenti uvedli, že komunikace byla především začátku na špatné či nulové úrovni. Mezi bývalými partnery se vedli boje, soudy a naschvály. Komunikace se časem posunula na úroveň strohé domluvy, s občasnými problémy. Později se zlepšila či zůstala na stejné úrovni.

6. Jaký je postoj okolí a rodiny této konkrétní střídavé péči?

Respondenti vypověděli, že okolí zastává názory, které by se dali rozčlenit na nesouhlasné (špatné řešení pro dítě, dítě je zmatené, neví, kde má domov...), kladné (dítě nestrádají...) a neutrální.

7. Je možná komunikace dítěte s druhým rodičem, když není v jeho péči?

Až 75 % dotazovaných se shodlo, že komunikace s rodičem v době péče druhého je možná. Podíl záporných odpovědí, tedy, že dítě nemůže s druhým rodičem komunikovat činí 20 %.

Zbýlých 5 % odpovědělo „*jak kdy*“. Důvody mohou být různé. Například nálada či popuzení rodiče s tím může také souviset.

8. Jak rodiče řeší prázdniny a svátky?

Podle výpovědí lze rozlišit řešení dvojího typu. Rodiče se buď samy dohodnou a tyto speciální dny si pak předem naplánují a rozdělí, nebo je nařídí soud jako součást rozsudku. Prázdniny i svátky mají někteří rodiče ročně předem stanovené a naplánované, bývají naplánované podle kalendářního roku (k týdnu kterého rodiče se svátky či prázdniny vztahují).

Pokud je vzdálenost bydlišť taková, že dítěti neumožňuje navštěvovat ten samý kroužek v intervalu otce i matky, pak nezbyvá než kroužek vynechávat. Jak jistý respondent uvádí, neúčast dítěte mu škodí. Jeho radost z tohoto kroužku je pak poloviční.

9. Vzdálenost bydlišť rodičů

Nejvyšší podíl vzdálenosti bydlišť matky a otce vychází na 35 %, konkrétně tedy vzdálenost 10-30 kilometrů. Nejméně procent vychází na vzdálenosti nejdelší (50 kilometrů a více), dohromady pak 12 %..

10. Je podle Vás (obecně vzato) střídavá péče dobrým řešením nebo spíš problém?

Názory respondentů se různí. Někdo shledává střídavou péči jako dobré řešení, někdo s dodatkem, že je to individuální, někdo že to není dobré řešení.

Záleží na situaci mezi partnery a důvodu, proč vůbec muselo dojít ke střídavé péči. Někdy může být i dobrým řešením.

Někteří respondenti uvádí, že pro dítě je to špatné řešení. Nejčastějšími argumenty jsou zmatek dítěte v otázkách domova, pravidel, povinností a přístupů rodičů. Mnozí zastávají názor, že pokud je komunikace funkční, pak by ve smyslu této péče neviděli problém. Respondenti také souhlasí, že se dá na toto uspořádání časem zvyknout, a je určitě lepším řešením než výhradní péče, při které dítě strádá po vzoru jednoho z rodičů.

11. Jak bylo o střídavé péči rozhodnuto?

V 58 % případů šlo o rozhodnutí soudu. Dohoda, jako návrh ke schválení soudu, byla ve 34 % odpovědí. Zbýlých 8 % respondentů neví.

12. Jak se situace se střídavou péčí v této rodině vyvíjela v průběhu doby?

Převážná většina respondentů na tuto otázku nedokázala odpovědět. Vysvětlují si to tím, že se jednalo o střídavou péči v jejich okolí, neznali všechny okolnosti doprovázející toto

porozvodové uspořádání. V 7 % případů dochází k regresi vývoje. Progrese zaznamenalo 10 % dotázaných. Stagnaci zaregistrovalo 10 % respondentů a bezproblémovou poměr od vydání rozsudku pak 7 % dotázaných.

13. Jaký typ porozvodové péče považujete za nejpříjemnější?

Převládajícím typem nejpříjemnější péče je dle respondentů péče výlučná. Nejméně příznivých ohlasů získala péče střídavá. Ovšem rozdíl od společné péče nebyl markantní. Jedná se o pár bodů rozdílu.

14. Jaký zastáváte názor na střídavou péči?

Názory negativní celkovým podílem 56 % převažují nad názory pozitivními, které jsou v zastoupení 19 % respondentů. O stejný počet procent se dělí vzorek respondentů, který hodnotí střídavou péči jako pozitivní, ale s podmínkou.

15. Jak byste střídavou péči ohodnotili?

Na škále od 1 do 4 bodů byla střídavá péče nejvíce hodnocena nejnižším bodem 1. Plným počtem bodů (4/4) střídavou péči hodnotili tři respondenti. Devět respondentů střídavou péči ohodnotilo třemi body. Zbýlých osm respondentů ji hodnotilo dvěma body.

Výsledek šetření pro Skupinu č. 4

1. Věk předškolního dítěte

Respondenti uvedli, že ve své pedagogické praxi mají zkušenost se střídavou péčí v rozmezí od dvou do šesti let věku dětí. Největší podíl zastoupených dětí ve věku šesti let byl 43 %.

2. Dohoda o střídavé péči nebo rozhodnutí soudu?

Zda se rodiče na střídavé péči dohodli nebo o ni rozhodl soud, převážná většina respondentů neví. Dva dotazovaní odpověděli, že se jednalo o soudní nařízení.

3. Příčina rozpadu rodiny

„Matka byla drogově závislá (vím pouze z doslechu).“ (Učitelka, 47 let)

Domnívám se, že drogová aféra matky nebyla závažná tolik, jak respondentka uvádí. K názoru mě vede ustanovení NOZ, o výkonech rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství, který říká *„Pro soudce je důležité posoudit schopnost rodičů poskytnout dítěti dostatečnou péči. Finanční zajištění, materiální zabezpečení, dostatečně stimulující a bezpečné prostředí k jeho optimálnímu vývoji a výchově.“*³¹

Pokud se tedy nad odpovědí hlouběji zamyslím, zdá mi irelevantní, aby soud nevezal v úvahu takto závažný argument, který je jasným ukazatelem neschopnosti pečovat o dítě vzhledem k jeho nejlepšímu zájmu. Pokud ano, jednalo se by se o naprosté pochybení důvěryhodnosti soudu.

„Neporozumění si ve vztahu, odlišné názory, odlišný styl života.“ (Učitelka, 25 let)

Tato odpověď koresponduje s nejběžnějšími a nejčastějšími příčinami zániku manželství, jaké uvádím v teoretické části práce.

Zbylí dotazovaní důvod neuvedli, jelikož jim není znám.

4. Vypozorované reakce a vztahy mezi rodiči po rozvodu

Z výpovědí respondentů vypovídá, že vztahy (minimálně v porozvodových počátcích) mezi bývalými partnery byly převážně negativnějšího rázu. Mnoho bývalých partnerů mívá pocit, že chyba bývá pouze na straně toho druhého. Málokdo si uvědomuje, že příčina je následkem jednání obou stran. Každý má na celkové hodnotě vztahu svůj podíl.

³¹ Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: Sbirka zákonů.30.12.2016, částka 33.

5. Přístup a vztahy rodičů k dětem

„*Vztahy k dětem hezké. Rodiče se předháněli, »kdo dá dětem více« ...*“ (Učitelka, 55 let)

Ve stejném duchu odpověděli čtyři respondenti.

„*Maminka mu odmítala kupovat hamburgery, nezdravé jídlo, otec v tom naopak viděl šanci, jak si dítě koupit...*“ (Učitelka, 54 let)

Ostatní uvedli, v zastoupení dvou respondentů, že přístup byl chladný, bojující a napjatý. Zbylí respondenti nevěděli.

6. Změna v chování dítěte

Otázkou jsem se snažila zjistit, zda dotazovaní pedagogové zaznamenali zvrat v chování dítěte, na základě vnímání okolností rozpadající se rodiny a jeho svěřením do střídavé péče. Pedagogové u některých dětí změny v povahách a chování zaznamenaly. Některé se stalo úzkostlivějším, nedůvěřivějším, křečovitým a samotářským, jiné začalo upřednostňovat jednoho z rodičů, protože mu dopřával věci, které mu druhý zakazoval (hamburgery, hranolky apod.)

Domnívám, že úroveň odlišnosti výchovného působení matky a otce, může být ovlivněno jejich vnitřními pocity a myšlenkovými pochody (například když cítí zášť a žárlivost vůči druhému rodiči a vztahu, který s ním dítě má, času, který s ním tráví apod.). Mnohdy se tak rodič chce jevit dítěti v lepším světle, tak přistoupí na roli toho „hodnějšího“, který mu vše dovolí a koupí.

S tím koresponduje další odpověď dotazovaných, kdy dítě začalo být agresivnější a popuzené proti jednomu z rodičů, u kterého neměl takovou nabídku „všeho“ jako u druhého.

7. Koalice s rodičem

V některém případě dítě „povýšilo“ na nežádoucí roli spolubojovníka inklinujícího k jednomu rodiči. Výraz *nežádoucí* nastává ve chvíli, kdy je efektivním programováním naváděno proti druhému rodiči.

Je třeba podotknout, že zvýšený zájem dítěte o matku či otce nemusí pramenit pouze z jeho záměrného ovlivňování. Dítě ve svém životě prochází fázemi, kdy se cítí zrovna lépe s otcem a za chvíli pak zase s matkou.

8. Syndrom zavržení rodiče

Ze vzorku skupiny jsem zaznamenala pouze náznaky tohoto syndromu.

9. Názory pedagogů na střídavou péči:

Dle výpovědí respondentů mohu konstatovat, že se názory různí.

Čtyři respondenti, kteří se střídavou péčí nesouhlasí, jako hlavní důvod uvádí, že dítě má mít jeden domov.

K možnému zamyšlení mě přivádí skutečnost, že vzorek respondentů, který se střídavou péčí nesouhlasí, je tvořen staršími padesáti let. S ohledem na teze v úvodu kapitoly 5 o zavedeném „dítě patří matce“ Uvažuji tak nad tím, zda jejich výpovědi nemají vazbu na stereotypy, které byly v minulém století preferovány. Zda jejich názory nejsou odrazem této doby.

Autoři Warshak s Gardnerem (In Novák 2012) polemizují s námitkou „*dítě nebude nikde doma*“. Tvrdí, že bude doma u jednoho i druhého rodiče. „*Bezdomovectví*“ vnímají v takové situaci spíše dospělí než děti.

Novák (2012) se domnívá, že výlučnost jednoho domova je zdůrazňována převážně ženskou societou. Vzhledem ke složení vzorku respondentů pouze z řad žen, se nemohu opodstatněně k jeho názoru připojit. Ovšem nad výpověďmi vzorku respondentů z řad rodičů a veřejnosti by bylo možné o této autorově hypotéze polemizovat.

Tři respondenti se střídavou péčí souhlasí s podmínkou. Dva respondenti zastávají stejné stanovisko, že řešením by bylo, kdyby střídavá péče probíhala v domově dítěte. Nejmladší z mých respondentek uznává péči otce a jeví se jí pak střídavá péče jako dobré řešení. Nesmí však být použita proti druhému (matce) jako zbraně.

Výsledek šetření pro Skupinu č. 5

Respondent nás uvádí do počátků střídavé výchovy v České republice (příloha č. 10) svou zkušeností z doby, kdy tato péče byla pouze konstituována na přijetí návrhu mezi rodiči a soudem, nikoliv pevně se opírající o zákon.

„...přiznám se, že jsem byla v republice první, která ji soudila, a to ještě dávno předtím, než byla střídavá péče uzákoněná...se střídavou péčí a mým první případem jsem začínala v roce 1995-96.“

Dle výpovědi se jednalo o chlapce, který byl svěřen do péče otce. Matka si našla nového partnera a odstěhovala se. Rodiče dceřin počin neschvalovali a vzali v ochranu zetě, kterého nechali s vnukem bydlet ve svém domě, kde dítě do té doby vyrůstalo.

„...sotva však uschnul inkoust na papíře, otec se přiznal, že má také novou známou a odstěhoval se. Začal strašný boj. Rozhodovala jsem v situaci, kdy milenka, budoucí manželka otce, měla také syna. Mezi těmito dětmi byl zásadní rozdíl. Jeden byl mimořádně inteligentní a jelikož žil s otcem, tolik své emoce neprojevoval, nebyl mazlivý. Naopak druhý chlapec, měl emocionální vývoj s matkou, takže se na rozdíl od prvního chlapce rád mazlil, tulil.“

A tak se soudkyně, na základě přijatých faktů, rozhodla pro experiment se střídavým způsobem výchovy.

Střídání bylo sjednáno na interval jednoho kalendářního měsíce.

„...v průběhu let se ale ukázalo, že to není to neoptimálnější řešení, protože děti potřebují častější kontakt s oběma rodiči.“

Interval byl tedy upraven na čtrnáctidenní.

„...navrhla jsem střídavou výchovu s tím, že pokud by tento návrh nefungoval, zrušíme to.“

K odvolání však nedošlo. Děti ve střídavé výchově setrvaly až do jejich zletilosti.

Respondent se dále zmiňuje o jeho zapříčinění se v kodifikaci zmiňovaného typu porozvodové péče. Společně se skupinou dalších odborníků připravovali úpravu zákona, díky kterému měl být v roce 1998 institut střídavé výchovy zahrnut do tehdejšího Zákona o rodině 94/ 1993 Sb.³²

„...přišel první srpen 1998, zákon nabyl účinnosti a ministerstvem spravedlnosti jsem byla požádána, abych prezentovala své zkušenosti v parlamentu v únoru 1999. Jelikož jsem neměla mnoho zkušeností s rozsudky o střídavé péči, tehdejší pan ministr požádal všechny soudce v republice, aby mi poslali své případy a zkušenosti se střídavou péčí. Přišly mi nekonečné stohy dokumentů a já se utvrdila v názoru, jak to společnost potřebovala...“

Respondent upozorňuje na fakt, že při zavádění institutu střídavé výchovy kladla jisté podmínky, které měly být nutné pro jeho schválení.

„...prosazovala jsem, že vždy to má pramenit ze vzájemné dohody a shodné vůli rodičů...“

Dle slov respondentky lze konstatovat, že soudy by měly o svěřeni do střídavé péče uvažovat pouze v případech, že s ní souhlasí oba rodiče. Tento názor se však v současné chvíli kříží s nálezem Ústavního soudu ze dne 23.2.2010, sp. Zn.: III. ÚS 1206/2009, který říká: *„...je-li nesouhlas rodiče založen jen na zjevně iracionálním nebo nepřezkoumaném důvodu. Jestliže půjde o tento iracionální či nepřezkoumaný důvod, anebo bude v řízení prokázáno, že jde*

³² Zákon o rodině č.94/1993 Sb. byl zrušen zákonem č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník ke dni 1. 1. 2014

o nesouhlas spočívající na důvodu prokazatelně nemajícím negativní vliv na zájem dítěte, nemohou soudy na tomto nesouhlasu vystavět rozhodnutí, kterým návrhu na svěřeni dítěte do střídavé (společné) péče nevyhoví. “

Ústavní soud se s respondentem také rozchází v nahlížení na významnosti vzdálenosti bydlišť.

„...bydliště rodičů nemůžou být daleko, dítě by mělo navštěvovat jednu školu, jednoho kamaráda, jeden fotbal, jeden balet...prostě, nemělo by se měnit sociální klima dítěte...“

Ústavní soud v nálezu 1506/13 však říká:

„Velká vzdálenost mezi bydlišti obou rodičů sama o sobě není důvodem, který by a priori vylučoval vhodnost střídavé výchovy nezletilého dítěte...“³³

Nazírání na střídavou výchovu jako prioritní typ porozvodové péče, jako už je tomu tak například ve světě (Švédsko, Belgie apod.) se s názorem respondenta neslučuje.

„...a najednou začali příliš prosazovat střídavou výchovu, hlavně tedy otcové. Já jsem dělala takové rozsudky pouze v případech, kdy jsem posvědčovala již zaběhnutý stav. Jinak si neumím představit, jak to může v rodině fungovat...“

Respondent hovoří o vyšší míře zainteresovanosti otců. Domnívám se, že tento jejich zájem nepokládá za podstatný důvod ke svěřeni dětí do výchovy obou rodičů.

„...když už se rodiče nemohou dohodnout, tak si myslím, že malé děti by měli být u své matky. Protože mezi matkou a dítětem je naprosto nezastupitelné spojení...na základě své čtyřicetileté praxe a dlouholetých zkušeností, jsem přesvědčena, že každé dítě, které v tomto období vyrůstá bez matky, je svým způsobem postižené...“

Toto tvrzení ovšem může vyvracet názor Matějčka (1994, s. 52) „Není nejmenší pochyby, že instinktivní chování k lidskému mláděti není v lidském rodě dáno jen ženské polovině. Takřka jsou jím vybaveni i muži.“

Novák (2012) zas tvrdím, že dítě si může vytvořit intenzivní a bytostní vztah i s otcem, či jinou osobou, která je dítěti nejbližší. *Matka* znamená osoba, která se mateřsky chová, tudíž mateřskou osobou nemusí být matka.

Respondent navazuje na důležitost role matky slovy:

³³ Nález-Střídavá péče. Vzdálenost bydliště rodičů a střídavá péče. Zjišťování názoru nezletilého dítěte: znění platné od 30. května 2014. *Právní prostor* [online]. Ostrava: ATLAS consulting s.r.o, 2017 [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: <http://www.codexisuno.cz/0Vb>

„...z toho vyplývá, že strašně nesouhlasím se střídavou péčí u úplně malých dětí. Byl případ, kdy Ústavní soud rozhodl, že dítě dva roky staré se bude převážet každý týden z Prahy do Karlových Varů...to je dle mého názoru absurdní.“

Novák (2012) poukazuje na fakt, že v Americe není střídání v raném věku považováno za předčasné. Děti si prý snadno zvykají na přesuny mezi domovy rodičů.

Respondent dále vysvětluje, jak nahlíží na přání dítěte ve své soudní praxi.

„...já si myslím, že přání dítěte je strašně důležitá věc...výslech dítěte je velmi důležitý, nikdy ho neprovádím jednacím síní, před dalšíma očima, ani před rodiči. Děti беру do speciální místnosti, která je přizpůsobena – vybavená hračkami, obrázky, aby se cítili trochu lépe. Vždycky mi tento výslech o dětech něco řekne. Už jen to, když se nechtějí od matky odlepit.“

Respondentka se dále zabývá intervaly střídání.

„...další věc, kterou Ústavní soud akceptuje, je to, že výchova dětí má být rovnoměrně rozvržena mezi matku a otce. Dle mého názoru se zase jedná o pochybení, protože výchova dítěte se neskládá z žádných vyměřených kritérií, a už vůbec ne z vyměřeného času.“

Domnívám se, že tento úsudek se zcela neztotožňuje s princip fungování střídavé výchovy, tedy že čas strávený s otcem i matkou by měl být stejný nebo minimálně podobný.

Na závěr respondent hodnotí postavení střídavé výchovy v české judikatuře slovy:

„Zpravidla bych řekla, že to hodnocení je kladné, včera i dnes. Spíš jsem to já, kdo má výhrady. Výhrady k tomu, jak se to dnes profanuje.“

10 Shrnutí výsledků

Výzkumným šetřením v praktické části práce se nyní dostávám k samotnému resumé výsledků.

První výzkumná otázka, kterou jsem na začátku položila, zněla: ***Jaké názory na střídavou péči se v naší společnosti vyskytují?***

Pro získání širokospektrálních výsledků, které budou prezentovat názory z rozličných složek naší society, jsem se rozhodla výzkum realizovat s rodiči, veřejností, pedagogy a odbornou veřejností z oblasti justice. Předně je potřeba si uvědomit, že výsledek není jednoznačný a obecně determinující. Každý vzorek respondentů, který se účastnil mého šetření, byl subjektivně ovlivněn zkušeností buď svou, anebo ze svého okolí.

Dle analýzy výzkumu můžeme názory společnosti na daný typ porozvodové péče shrnout jako bilaterální. Lze je kategorizovat do skupin kladných a záporných. K tomu je třeba zmínit i skupinu neutrálních, kam spadá ta část společnosti, která nezastává žádné stanovisko.

Kategorie kladných přístupů je třeba dále rozdělit na jednoznačná a s podmínkou.

Kategorie kladných – jednoznačných jsou smýšlení jasná a nepodmíněná, které společnost zakládá na argumentech jako jsou:

- a) spravedlivé řešení pro oba rodiče,
- b) zachování kontaktu s oběma rodiči stejně.

Kategorie kladných – s podmínkou jsou mínění závislá na polemikách a hypotézách společnosti.

Nejčastější podmínky, na které společnost klade důraz jsou:

- a) schopnost vzájemné komunikace rodičů,
- b) kladné vztahy mezi rodiči,
- c) skutečný zájem o dítě,
- d) blízká vzdálenost bydlišť,
- e) docházka do stejných vzdělávacích a zájmových zařízení (škola, ZUŠ...).

Kategorie záporných tvrzení je založená na rezolutních opodstatněných, která jsou dle zkoumané společnosti nesporná.

Společnost shledává jako zásadní:

- a) jeden domov a kolektiv,
- b) dezorientovanost dítěte (různá pravidla, režimy, výchovné styly),

- c) nízký věk dítěte,
- d) dítě jako prostředník sporů,
- e) matka jako potřebnější opatrovník dítěte.

Druhá výzkumná otázka se orientovala pouze na vybranou skupinu zúčastněných a zněla:

Jaké stanovisko o střídavé péči zastávají rodiče, mající ji?

Na otázku je těžké jednoznačně odpovědět, protože každý rodič z výzkumného vzorku má s touto péčí jinou zkušenost.

Každá cesta ke střídavé péči byla osobitá a jiná, protože každý pár odcházel ze vztahu s jinými pocity a prožitky. Někdo kladl od začátku důraz na vzájemný respekt a schopnost se v klidu domluvit, někdo cítil hořkost a pocit křivdy.

Názory rodičů mnohdy korespondují s podmínkami, které jsem ve stručnosti popsala v předchozí otázce.

Ohnisko problému střídavé péče spatřují především ve špatné komunikaci a spolupráci mezi rodiči.

„...Zásadně není problém forma uspořádání péče, ale zlovůle jednoho nebo druhého rodiče, případně obou...“ (Otec, 52 let)

Ať už si rodič vytvoří ke střídavé péči pozitivní či negativní postoj, předchází tomu krizová situace v rodině a rozvod a v jakém se nese světle. Mnozí rodiče tvrdí, že znamenal životní prohru, zklamání, zradu. Zároveň pro ně byl i novým začátkem.

Někteří rodiče se dokázali sami dohodnout na další péči o děti, a tento návrh pak předložit soudu, který jej po uvážení schválil. Jiní se domluvit nedokázali, a tak o střídavou péči rozhodl soud. Bývalí partneři dokázali na rozsudek přistoupit a začít na střídavém způsobu výchovy pracovat, nebo se mezi některými začali vést „boje“, a to jednostranné či oboustranné. Ve svém výzkumu jsem setkala s výpověďmi typu „...aby dítě nepoužil jako zbraň pomsty...“ orientované genderově na otce. Dle získaných výpovědí, především pak otců, zjistíme, že toto tvrzení by nebylo spravedlivé přisuzovat pouze mužskému rodu. Dle výpovědi otce, 52 let, můžeme toto stanovisko směřovat i na některé matky. Můžeme tedy říct, že nepřístojná jednání, která střídavé péči ani dětem nepomáhají, obecně přičítat pouze otcům, jak tvrdí někteří respondenti. Střídavá péče časem zraje, jak respondenti uvedli. Buď se ustálila, zlepšila, anebo zůstává zatím stejná. Myslím si, že její zrání je zapříčiněné zráním bývalých partnerů, jak dokáží se střídavou výchovou naložit.

Názory jsou tedy kladné i záporné. S kladnými se především setkáváme u vzorku otců. I matky shledávají střídavou péči jako dobré řešení, ale s podmínkami, které jsem shrnula v předchozí otázce. Zvláště pak kladou důraz na komunikaci a blízkost bydlišť. Některé matky hodnotí střídavou péči jako krajní řešení, ke kterému přistoupily jako k nutnému zlu.

Třetí výzkumná otázka zněla ***Jak funguje komunikace mezi rodiči dětí ve střídavé péči?***

Komunikace mezi rodiči může být velkým pozitivem, ale pokud nefunguje, tak i velkým negativem. Vztahy a z toho pramenící komunikační schopnosti mezi rodiči bývají nejzásadnější podmínkou pro chod střídavé péče.

Podle převážné většiny respondentů nebyla z počátku jednoduchá. Bývalí partneři museli dojednat praktické záležitosti týkající se výchovy dítěte, a to nebylo po rozvodu jednoduché. Někteří bývalí partneři s komunikací doposud válčí.

Většina respondentů uvedla, že vzájemné komunikaci se museli naučit časem. Otec, který popisuje svou zkušenost retrospektivně po jedenácti letech, uvádí, že s komunikací měla výrazně větší problém bývalá žena, která byla výbušnější typ, než je on sám, a také byla pod tlakem okolí přátel, kteří zastávají jasný názor, že dítě patří po rozvodu matce. Dva respondenti uvedli, že komunikace fungovala od začátku bez problémů.

Otázka čtvrtá se týkala respondentů z řad pedagogů dětí předškolního věku. ***Jaké jsou zkušenosti předškolních pedagogů se střídavou péčí?***

Podle výpovědí mají pedagogové své zkušenosti se střídavou péčí u dětí od dvou do šesti let. Pedagogové vyzorovali, že vzájemné postoje mezi bývalými partnery byly převážně negativnějšího rázu. Pomlouvali se, dohadovali, předháněli se, kdo dá dětem více. Avšak byly i páry, mezi kterými se nevedly žádné viditelné pře, kterých by si všimli. Pedagogové uvedli, že u dětí zaznamenali tyto zvraty v chování: úzkostlivost, neposlušnost, křečovitost, nedůvěřivost, agresivnost a samotářství. Náznaky syndromu zavržení rodiče, o kterém se zmiňuji v teoretické části, zaregistrovali dva pedagogové. Syndrom, kdy dítě inklinovalo k otci, se projevoval tak, že dítě odmítalo jít k matce, bylo nešťastné a brečelo, že chce k otci. Také o něm mnohem více mluvilo než o matce.

Příznak syndromu, kdy dítě inklinovalo k matce, se projevoval tak, že matka děti proti otci popouzela a vydírala. Hrála si na „chudinku“, která je sama, Děti matku upřednostňovaly, s otcem nechtěli být.

Názory pedagogů na střídavou péči se v důsledku různí. Za hlavní argument proti uvádí, že dítě má mít jeden domov. Kladné stanovisko zastávají respondenti, pokud bude dodržena podmínka jednoho bydliště, ve kterém by se střídali rodiče. Další podmínkou pro pozitivní mínění o střídavé péči je skutečný zájem otce o dítě, nikoliv jako zbraň proti druhému rodiči.

Pátá otázka zněla: *Jak vnímá a prožívá střídavou péči dítě předškolního věku?*

Jak vnímá situaci dítě můžeme shrnout na základě analýzy ročního pozorování.

Ačkoliv je dítě ve střídavé péči již čtvrtým rokem (tzn. od jednoho roku),

Chlapcovo omezené chápání vnímání prostoru, času a vzdálenosti, nese následek jeho potíží při chápání, jestli pro něho přijde otec nebo matka, v kolik hodin a ve který den. Přechod z jednoho domova do druhého je pro něj vzhledem k věku také obtížný, což je následkem jeho upínání se k rodiči, který ho dovedl daný den do mateřské školy. (Colorosová, 2008). Autorka říká, že děti, jejichž rodiče již nebydlí spolu, jsou smutní, zmatení, uzavření do sebe, nešťastní či nerozhodní. Všechny tyto indicie bylo možné u chlapce pozorovat. Ačkoliv bylo vidět jisté sociální a emocionální zlepšení, jeho uzavřenost, nerozhodnost a občasný smutek bylo možné registrovat nadále. Nehledě na pomočování během odpoledního spaní, které trvalo až do letošního května.

Colorosová (2008) tvrdí, že děti se mohou začít upínat na jednoho člověka a hledat u něj bezpečí ve strachu, že je opustí i druhý rodič. Lze polemizovat nad otázkou, zda chlapcova zvýšená potřeba po otci nebyla zapříčiněná právě tím, o čem hovoří autorka.

Shrnutí analýzy rozhovoru a kreseb dětí, s cílem prozkoumat a pokusit se pochopit jejich vnímání střídavé péče, lze uskutečnit pomocí autorů Petersona a Hardina (2002).

Nálada

„Náladu kresby lze posuzovat nejen podle výrazů v obličejích, podle zobrazených činností a popisků na papíře, ale také podle toho, jaké okolní prvky dítě spontánně přikreslí k rodině. Odborník by měl věnovat pozornost temným mrakům nad členy rodiny, trnitým keřům a dalším podobným prvkům. Některé znaky na kinetických kresbách rodiny bývají část nejasné a neznámé...“ (Peterson a Hardin 2002, s. 68)

Podle výrazů v obličejích můžeme usoudit, že pocity jsou pozitivní na obrázku obou respondentů. Zarážející a diskutabilní je krev znázorněná na těle otce na obrázku *Respondenta 2*, a také prvek bot, které má pouze chlapec a otec. Otec i matka mají jako jediní členové dokreslená červená srdce.

Respondent 3 do obrázku spontánně dokreslil nad hlavu matky srdce.

Prvek srdce se objevuje i na obrázcích *respondenta 1*. Dalším prvkem navíc je zde zakroužkované obrácené číslo tři. Matka jako jediná nemá dokreslené nohy, avšak je jediná, kdo má dokreslená ústa. Na obrázku u otce má otec jako jediný člen rodiny ústa také dokreslená.

Pořadí (důležitost x podřadnost)

„Pořadí, v němž dítě kreslí jednotlivé členy rodiny vypovídá o tom, jak si je vybavuje a jak se je rozhodne umístit, což může označovat jejich důležitost.“ (Peterson a Hardin, 2002, s. 65)

Respondent 1 kreslil na obrázcích nejprve otce a matku, sebe jako posledního. Dokonce na sebe zapomínal. Vzhledem k tomu, že si nebyl jistý, zda má nejdříve nakreslit míč, anebo sebe, je možné se domnívat, že sebepojetí chlapce je nedůrazné a upozaděné. Naopak se lze domnívat, že matku i otce vnímá jako nejdůležitější.

Respondent 2 na obrázku rodiny nejprve kreslil otce. Lze se domnívat, že otec je v jeho myšlení ústřední postavou a klade na něj největší důraz a důležitost.

Respondent 3 na obrázku rodiny nakreslil nejdříve otce, ale rozmýšlel se, zda postava bude otec nebo matka. Je možné se domnívat, že o důležitosti členů rodiny *respondent* sám uvažuje a není si jí zcela jist.

Velikost (moc x nedostatek moci, důležitost x podřadnost)

„Postavy nakreslené proporčně větší nebo menší, než je jejich relativní velikost v rodině, mohou vyjadřovat, jaký k nim má autor kresby vztah a nakolik si jich váží.“ (Peterson a Hardin, 2002, s. 65)

Respondent 1 na obrázcích nakreslil nejdominantnější matku a otce. Za zajímavé lze pokládat fakt, že domácí zvíře (králík) je stejně veliký jako matka. Naopak na obrázku s otcem není domácí zvíře (morče) stejně veliké.

Respondent 2 nakreslil na obrázku rodiny největšího svého otce. V porovnání s ostatními členy rodiny je minimálně dvojnásobný. Matka je stejně vysoká jako dotazovaný. Stejně veliká jako matka i chlapec je nevlastní sestra. Přítel matky je nemenší z celé rodiny. Je třikrát tak malý jak otec chlapce a dvakrát menší než chlapec, nevlastní sestra a matka.

Respondent 3 nakreslil na obrázku rodiny nejdominantnější svou matku, pak o půl hlavy menšího otce, sebe nakreslil většího než mladšího bratra, ale zároveň menšího, než je matka i otec.

Rozmístění (kontakt x odstup)

„Z blízkosti nebo vzdálenosti lze vyčíst, jak dítě vnímá citovou blízkost (či citový odstup) mezi jednotlivými členy rodiny.“ (Peterson a Hardin, 2002, s. 65)

Respondent 1 se nakreslil pod svého otce s očima vzhlížejícími k němu. Nakreslil se vedle morčete. Lze předpokládat, že se otec drží za ruku se sestrou respondenta. Míč a morče jsou upozaděni. Chlapec vedle matky nakreslil sestru, králíka a ve vzdálenější pozici i míč, sebe nakreslil k matce nejdál. Drží se za ruku se sestrou.

Respondent 2 nejbliže ke své osobě nakreslil zprava otce a zleva matku. K chlapci nejvzdálenější je nevlastní sestra. Nad matkou je umístěn její přítel s tím odůvodněním, že s ní bydlí.

Respondent 3 se nakreslil mezi otce a matku. Mladšího bratra pak umístil vedle matky. Všechny postavy jsou umístěny v pravé části obrázku. Matka s chlapcem a jeho bratrem jsou umístěni v bezprostřední blízkosti, otec stojí opodál.

Směr pohybu (vztahy v rodině):

„Postavy, které na kresbě směřují k sobě, nebo se od sebe odvrací, mohou vypovídat o tom, jak dítě vnímá vztahy mezi jednotlivými členy rodiny.“ (Peterson a Hardin, 2002, s. 65)

Respondent 1 se naklání k otci. Otec se zdatně naklání k chlapci a sestře. K matce se přiklání sestra, chlapec se od sestry i matky odklání. Otec na obrázku vypadá jako „strážný anděl“, který na něho dává pozor a chrání ho.

Respondent 2 má na obrázku nohy jsou umístěny rovně, ale v trupu se přiklání k otci. Ostatní postavy stojí rovně. Jelikož matka a respondent se od sebe odvrací, lze uvažovat nad otázkou vztahu mezi nimi. K matce se naopak přiklání její přítel, což lze vysvětlit tak, že dítě vnímá bližší vazbu mezi nimi než mezi sebou a matkou.

Respondent 3 je na obrázku nejvíce nakloněn směrem k otci, ačkoliv stojí blíže k matce. Matka i malý bratr stojí rovně a matčin trup je natočený směrem k chlapci (a otci). Lze se domnívat, že otec stojí nohama „pevně na zemi“, syn je více poutaný na matku, ale zároveň cítí potřebu blízkosti i otce. Malý bratr, u kterého lze vidět jen nepatrný náklon, může v chlapcových očích zastávat neutrální postoj vzhledem k potřebám jednoho a druhého rodiče.

Šestá výzkumná otázka zněla: ***Jaký názor na danou problematiku zastává jeden z tvůrců institutu střídavé výchovy po letech soudní praxe?***

Na základě proběhlého šetření lze shrnout rozhovor následovně. Soudkyně již nezastává stejně kladný postoj, jako na konci 90. let, kdy se podílela na uzákonění této péče. Od doby, kdy byla péče uzákoněná, uběhla řada let a odbornice pocítuje, že principy, na kterých se střídavé péče zakládala, se pozměnily. Došlo k jejich nežádoucím transformacím. Společnost, především z řad otců, začala možnosti této péče zneužívat, příliš prosazovat a činit velké nedorozumění.

Soudkyně v 90. letech kladla velký důraz na to, aby bylo o střídavé výchově rozhodnuto pouze v případech, kdy panuje mezi rodiči neutrální (pozitivní) klima, kdy je dodržena blízkost vzdálenost bydlišť, kdy dítě je minimálně mladšího školního věku (nikoliv předškolního či mladšího), kdy dítě dochází do jedné školy, a především pak v kauzách, kdy se jedná o formálně právní posvěcení již zaběhnutého a fungujícího stavu. Velký význam klade na vyslovení přání dítěte. Odbornice zastává názor naprosté nenahraditelnosti role matky v životě dítěte. Dítě, které vyrůstá bez ní, je dle jejích slov „*postižené*“. Soudkyně institut střídavé péče sumarizuje názorem, že střídavá péče byla třeba, a pokud by nebyla uzákoněna v roce 1998, došlo by k tomu jistě později. Přiznává, že k zásadám, na kterých se dnes střídavá péče zakládá, má veliké výhrady.

11 Diskuze

Vzhledem k proběhlému výzkumnému pozorování ve *Skupině č. 1 a)* by bylo jistě zajímavé respondentů, jakožto budoucího předškoláka, pozorovat v příštím školním roce. Jak se bude na začátku školního roku adaptovat? Jaké pocity bude prožívat při ranním odloučení s matkou / otcem? Jakým způsobem a intenzitou bude vstupovat do interakcí s vrstevníky, pedagogy, dalšími lidmi? Jak bude vnímat a prožívat intervaly střídání?

K zamyšlení a diskuzi ve *Skupině č. 1 b)* jsou především kresby dětí. Ačkoliv analýza kreseb dětí nebyla na této práci založena, bylo by jistě zajímavé se nad otázkou významu kreseb dětí ve střídavé péči hlouběji zamyslet. Možné otázky, které se v průběhu zpracovávání výsledků vynořily, by mohly znít:

Je možné, že *Respondent 1* odmítl jako jediný nakreslit rodinu z toho důvodu, že je v ní ze vzorku skupiny nejdelší čas? Co ho k tomu vedlo? Chlapec si nebyl jistý, zda má do domu k matce nakreslit otce či matku a naopak, na sebe zapomínal, jak je pak možné, že v tomto postoji si byl jistý?

Co znamená srdce, a především pak krev na hrudi otce u *Respondenta 2*?

Proč *Respondent 2* nakreslil na obrázku rodiny pouze obuv pouze sobě a otci?

Bylo by jistě přínosné získat odborný názor psychologa na význam kreseb.

Proč je kresba domů rodičů *Respondenta 3* tak diametrálně odlišná? Nesou tyto rozporná ztvárnění svůj význam?

K zamyšlení jsou závěrečné odpovědi *Respondentů 2 a 3* ohledně vnímání situace v rodině a jejich vyznání, jak y si přáli, aby to bylo.

Z výsledků *Skupiny č. 2* by bylo jistě velice přínosné získat „oboustranné“ názory rodičů. Respondenti zodpovědně a ochotně zodpověděli všechny otázky, ale v jaké míře by se shodovaly a zároveň lišily odpovědi bývalých partnerů?

Výsledky *Skupiny č. 3 a)* z řad rodičů konkrétní třídy mateřské školy nabízí otázku, jak odlišné či shodné výsledky by rodiče uvedly, pokud by se samy ve střídavé péči ocitly. Jak by se odrazila vlastní zkušenost v jejich současných stanoviscích?

Skupina č. 3 b) z řad veřejnosti a *Skupiny 4* skupiny pedagogů otevírá možnost hlubšího zkoumání závažnosti argumentů „...dítě potřebuje hlavně matku...dítě potřebuje jeden domov...dítě má v hlavě zmatek...“ Jsou odůvodnění skutečnou hrozbou či zažitý stereotyp?

Z výsledku šetření *Skupiny 5* se nabízí možnost spolupráce s dalšími odborníky.

Jaký názor mají další odborníci, kteří se podíleli na uzákonění střídavé péče? Jak vnímají střídavou péči dnes? Zastávají stejný názor jako dotázaný respondent, či se liší?

Další možností je polemika nad názorem soudkyně označující dítě bez matky, hlavní pečovatelky, jako „*postižené*“. Je tomu tak? Jak by se k tomu stavěli další potenciální respondenti z řad odborné veřejnosti?

Je argument vzdálenosti bydlišť, věku dítěte, komunikace rodičů skutečným problémem nebo jen zažitý stereotyp?

12 Závěr

V bakalářské práci jsem se zabývala tématem střídavé péče. Výzkum jsem zaměřila na přiblížení pohledu nazírání veřejnosti, odborné veřejnosti, pedagogů, a především pak rodičů a dětí, na tento typ porozvodového uspořádání.

Dílčím cílem práce jsem se snažila prozkoumat aspekty pozitivního a negativního zájmu o svěření dětí do střídavé péče z řad pedagogů, rodičů a odborné veřejnosti. Z výzkumného šetření vyplynulo, že jednoznačně kladná stanoviska zastávají muži, kteří ve střídavé péči vidí šanci na zachování plnohodnotného vztahu s potomky. Pokud z řad ženské populace respondenti se střídavou péčí souhlasí, tak pouze se zásadními podmínkami, které by měly být splněny. Mezi antecedence patří jedna škola, blízká vzdálenost bydlišť rodičů, fungující komunikace mezi rodiči a skutečný zájem o dítě. Veřejnost, která se střídavou péčí nesouhlasí je zastoupena pouze ženami. Hlavními důvody jsou jeden domov dítěte, zmatenost dítěte, rozdílné výchovné styly a pravidla, odlišné nároky na děti a jejich povinnosti. Další opodstatnění shledávají v tezi *dítě potřebuje hlavně matku*. S těmito názory se veskrz shodují všechny složky zkoumané society z řad pedagogů, rodičů i odborné veřejnosti.

Celkově lze zkoumané aspekty pozitivního a negativního zájmu označit za genderově diferenciované.

Dalším dílčím cílem jsem chtěla prozkoumat a odhalit váhu argumentů na základě individuálních zkušeností se střídavou péčí a shledat její možné přínosy a i zápory. Z výzkumného šetření vyplynulo, že v názorech na střídavou péči se mezi rodiči odráží vlastní zkušenosti, které jsou velice osobité. Na střídavou péči kladně nazírají především otcové, kteří spatřují pozitivum v zachování plnohodnotného kontaktu dítěte s oběma rodiči. Podle slov jednoho otce není zásadně problém forma uspořádání péče, avšak zlovůle jednoho z rodičů (nebo obou). Na tomto názoru se shodla i matka, která má s komunikací s druhým rodičem naprosto negativní zkušenost. Ostatní matky ve střídavé péči spatřují problém. Domnívají se, že jeden domov by byl pro dítě správný. Dokonce nezájem otce a související výhradní péče matky by byly lepší možnosti než zájem otce a péče střídavá. Otcové výhradní péči vnímají jako nástroj pomsty bývalých partnerek. Naopak mnohé matky vidí střídavou péči jako nástroj pomsty bývalých partnerů.

Rodiče ve střídavé péči na základě vlastních zkušeností identifikovali několik problémů, které se střídavou péčí a opatrovnickými spory souvisí.

Střídavá péče je finančně náročnější (vše musí být dvakrát, není nárok na sociální dávky), nutí rodiče zůstat v kontaktu a komunikovat o důležitých věcech ohledně dítěte, brání odstěhování, komplikuje založení nové rodiny a sladění se střídavou péčí. Chybí osvěta a prevence v této problematice a vyškolení pracovníci, kteří by rodinám pomohli v těchto situacích. Děti jsou vedeny dvojí výchovou, která se nemusí shodovat ve své podstatě. Dle respondenta (otec, 52 let) se vylučuje péče obou rodičů bez skutečně závažných důvodů. Místo maximální podpory rodičů je zde znatelná snaha péči jednoho rodiče (zpravidla otce) omezit až vyloučit. Dalším problémem je pak hojná prejudice rozhodnutí předběžnými opatřeními omezujícími péči jednoho rodiče, které fakticky nahrazují rozhodnutí ve věci, místo zajištění rovnosti rodičů do rozhodnutí ve věci. Problém spatřuje v neplnění povinnosti soudu vést rodiče k nalezení smírného řešení, chybějícím participačním principu rozhodování (řízení jsou autoritativní). Dalším problémem vidí v systémové diskriminaci dětí útlého věku (kojenců), které jsou automaticky zbavována práva na péči otce. Dítě je pomíjeno jako subjekt práva (dítě nemá právní zastoupení – například OSPOD tuto roli nemůže plnit). S názorem dítěte se nakládá chybně, a tak jsou závadní rodiče motivováni k manipulaci s dítětem. Chybí metodické pokyny k přezkoumatelnému zjišťování názoru dítěte. Neplnění OSPOD chránit rodičovství a rodinu a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči. A v neposlední řadě otec problém spatřuje v dlouhém trvání opatrovnických sporů.

Cíl prozkoumání a pokusu porozumění prožívání a přijímání střídavé péče předškolním dítětem se naplnil v důsledku dlouhodobého pozorování a spojení metody rozhovoru a kresby, jejichž pozdější analýzou jsem hlouběji pronikla do jejich významových hodnot. Došla jsem k závěru, že vnímání střídavé péče je individuální. Každé dítě se povahově a osobnostně liší, jinak se vyrovnává s problémy a strachem, a to je odrazem i v prožívání a přijímání střídavé výchovy. Některé dítě vnímá střídání jako skutečnost, která je daná a nezmění se, dokáže se docela dobře orientovat v intervalech střídání. Jiné střídání vůbec nerozumí, je zmatené a nešťastné, když ho rodič ráno opouští. Jelikož nerozumí časovým představám, neorientuje se v intervalech střídání a jistoty, zda pro něj rodič přijde. Zkoumaný chlapec svou zmatenost promítl do kresby, kdy si nebyl vůbec jistý, který rodič patří do domu matky a domu otce.

Myslím si, že nelze zastávat striktně všudypřítomný názor, že dítě potřebuje jeden domov a hlavně matku. Na základě získaných výsledků bych podotkla, že dítě si dokáže vytvořit dva domovy a cítit se v obou komfortně. Může být sice raději v jednom z domovů, protože tam v dané době zažívá poutavější prožitky, avšak těší se i z času stráveného u druhého rodiče. Záleží na rodičích, jak mu s vytvořením milujících a bezpečných domovů pomohou. Zároveň

není pochyb, že dítě vůbec nemusí cítit hlavní potřebu vždy jen matky. Výsledky výzkumného šetření jsou toho důkazem. Dva chlapci inklinovali k otci. Zaregistrovala jsem tíhnutí při pozorování a při analýze kreseb. V kresbách byla jasně vytyčená osoba otce nad osoby ostatních členů rodiny. Chlapci se umisťovali do otcovi bezprostřední blízkosti, vybavovali více hraček, více činností, které má a dělá u otce. Nicméně se nedomnívám, že soudobá přízeň k jednomu rodiči je negativního rázu vzhledem ke vztahu s druhému. Dítě o druhém rodiči umí také hovořit v pozitivěch, bez náznaků komplexu syndromu zavrženého rodiče.

Posledním dílčím cílem jsem se chtěla zamyslet nad současnou prestiží střídavé péče v České republice (v zastoupení Kraje Vysočina).

Z výzkumného šetření širších vrstev společnosti jsem dospěla k závěru, že střídavá péče má v kraji příznivce i odpůrce, jejichž celkový podíl je vyrovnanější, než by se mohlo zprvu zdát. Mnoho kladných stanovisek je však podmíněných jistými předpoklady. Stále však v naší societě dominuje neopodstatněná představa, že dítě potřebuje především matku. K úvaze mě přivádí otázka, kde profanovaná podmínka primární *potřeby matky a jednoho domova* má své kořeny. Neopírá se o žádná studia či odborná fakta, ale je to jeden z největších stereotypů, se kterým jsem se v práci setkala. Myslím si, že společnost dospělých se o těchto podmínkách domnívá, že jsou pro dítě potřebné, na základě vnímání situace ze svého úhlu pohledu a svých potřeb.

S přihlédnutím ke zjištěným skutečnostem se domnívám, že střídavá péče by mohla postupně zvyšovat svou prestiž v České republice. Mezi fakta patří množství souhlasných stanovisek, překvapivé množství rodin, které střídavou péči mají (s přihlédnutím k výpovědím respondentů) a relativně vyšší počet rodin, které se na ni sami, mimosoudně dohodli.

Nedomnívám se ale, že zvyšování prestiže bude mít rychlý spád. Proti střídavé péči je zde stále skoro stejně velké množství odpůrců. Možným krokem vpřed by mohl způsobit vyšší zájem nejen o péči o dítě, ale i „péči o střídavou výchovu“. Tedy aby si oba rodiče uvědomili zodpovědnost ke střídavé péči jako k dítěti a tím i po rozvodovém řízení a rozsudku soudu, budovali jistoty, které dítě potřebuje. Je možné, že tuto zodpovědnost a potřebu střídavé péče si lidé začnou uvědomovat ve chvíli, kdy bude střídavá péče předním řešením. Jak uvedla soudkyně v rozhovoru, střídavá péče vznikla, nikdo nevěděl, jaké ponese následky, a přesto se velice brzy ukázalo, že ji společnost potřebovala. Možná dojde k tomu, že střídavá péče se stane uzákoněnou prioritou porozvodového uspořádání, stejně tak jako je tomu například ve Švédsku.

Přijde stejně náhle jako kdysi její normalizace, a společnost si uvědomí její potřebu a zodpovědnost k ní.

Myslím si, že česká společnost potřebuje ještě čas na vybudování jistých kroků, které budou zásadní pro zvýšení její prestiže. Mezi takové kroky bych zmínila pomocné mediační služby, které běžně fungují například v Německu, vytvoření metodických zásad, pokynů a kroků pro spravedlivé určování péče a související zamezení posuzování věci na základě zaběhnutých stereotypů.

Bakalářská práce mě velice obohatila. Především pak v získání nových vědomostí, které jdou ruku v ruce s opodstatněným shlížením na střídavou výchovu. Díky realizaci vlastního výzkumného šetření, jsem měla možnost spolupracovat s širokou veřejností a obohatit se o jejich zkušenosti, které byly velkým přínosem pro orientaci v této problematice, způsobem, který nelze z žádných odborných publikací vyčíst. Před přijutím známého stanoviska za vlastní a jeho slepím následováním, je dobré se nejprve hlouběji nad problémem zamyslet a dát si tak možnost vytvořit vlastní názor založený na opodstatněných rezultátech. Tato zkušenost mi pomohla uvědomit si, že nic není „černobílé“ a institut střídavé výchovy zdaleka ne.

13 Seznam použité literatury

- BERGER, Maurice a Isabelle GRAVILLON. *Když se rodiče rozvádějí: jak pochopit citění dítěte a jak mu pomoci*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-843-2.
- COLOROSO, Barbara. *Krizové situace v rodině: jak pomoci dětem překonat smrt blízkého člověka, nemoc, rozvod a traumata adopce*. V Praze: Ikar, 2008. ISBN 978-80-249-1027-7.
- EMERY, ROBERT E., RANDY K. OTTO, AND WILLIAM T. O'DONOHUE. „A critical assessment of child custody evaluations limited science and a flawed system.” *Psychological Science in the Public Interest* 6.1 (2005): 1-29.
- GIDDENS, Anthony, SUTTON, Philip W., ed. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013. ISBN 9788025708071.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.
- HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4674-6.
- KROPÁČKOVÁ, Jana. *Úloha dospělého v předškolním vzdělávání*. In OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada 2016, s. 179–185. ISBN 978-80-247-5107-8.
- LAMB, Michael E. *The Role of the Father in Child Development* [online]. 5th ed. Hoboken, N.J.: Wiley c2010 [cit. 2017-06-04] ISBN 978-0-470-40549-9. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Michael_Lamb
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: SPN, 1992. Psychologická literatura. ISBN 80-04-25236-2.
- MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0.
- 3181-0.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-85282-83-6.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1986.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-24-9.
- MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ a kol. *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2014. ISBN 9788026206972.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0968-3.
- MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-58-X.

NOVÁK, Tomáš. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4110-9.

NOVÁK, Tomáš. *O otcovské roli: [význam otce v rodině]*. Praha: Grada, 2013. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-4498-8.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.

PETERSON, Linda Whitney a Milton Edward HARDIN. *Děti v tísní: příručka pro screening dětských kreseb*. Praha: Triton, 2002. ISBN 80-7254-237-0.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada publishing, 2011. ISBN 978-80-247-

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Průvodce dětským světem*. Praha: Grada, 2008. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-1907-8.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

TRNKA, Vojtěch. *Děti a rozvody: studie o adaptovanosti dětí z rozvrácených rodin*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1974.

TYL, Jiří. Střídavá péče je prokazatelně pro děti lepší. *Právo a rodina*. 2006, (11), 18-21. ISSN 1212 - 866X.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd.2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.

WARSHAK, Richard Ades. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha: Portál, 1996. Rádci pro život (Portál). ISBN 80-7178-089-8.

WARSHAK, Richard Ades. *Rozvodové jedy*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-439-X.

Odborné články v periodikách a elektronické články:

BAUSERMAN, Robert. *Child adjustment in joint-custody versus sole-custody arrangements: A meta-analytic review*. In: *Journal of Family Psychology* [online]. 2002, 16(1), s. 91-102 [cit. 2017-06-16]. DOI: 10.1037//0893-3200.16.1.91. ISSN 0893-3200. Dostupné z: <http://doi.apa.org/getdoi.cfm?doi=10.1037/0893-3200.16.1.91>

ELLIS, Bruce J. *Does father absence place daughters at special risk for early sexual activity and teenage pregnancy?* *Child Dev.* [online]. 2003, 74(3), 801-821 [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2764264/>

HETHERINGTON, E. Mavis. *Effects of father absence on personality development in adolescent daughters*. *Developmental Psychology* [online]. 1972, 7(3), 313-326 [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: <http://psycnet.apa.org/psycinfo/1973-04138-001>

MATOUŠKOVÁ, Lenka. A co děti, s kým si mají hrát? In: *Česká škola* [online]. Praha: Albatros media, 2012 [cit. 2017-06-02]. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/2012/08/lenka-matouskova-deti-s-si-maji-hrat.html>

NEZVAL, Martin. Střídavá péče v soudním rozhodování. *Rodinné listy: Odborné periodikum pro rodinné právo a související obory*. Wolters Kluwer, 2014, 3.(8), 51-53. ISSN 1805-0824.

Belgická změna občanského zákoníku. *Střídavka* [online]. Česká republika, 2014 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.stridavka.cz/belgicka-zmena-obcanskeho-zakoniku.html>

Nález-Střídavá péče. Vzdálenost bydliště rodičů a střídavá péče. Zjišťování názoru nezletilého dítěte: znění platné od 30. května 2014. *Právní prostor* [online]. Ostrava: ATLAS consulting s.r.o, 2017 [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: <http://www.codexisuno.cz/0Vb>

Rozvodem končí polovina manželství, nejčastěji po třech až pěti letech. IDnes: Zprávy [online]. Praha: Mafra, 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/rozvodovostv-cesku-0lt-/domaci.aspx?c=A150209_184242_domaci_cen

Internetové zdroje

Česká televize. ÚS: Pouhý nesouhlas matky nesmí zamezit střídavé péči. In: *Domáci* [televizní pořad]. ČT, 2010. ČT24, 12.4.2010. Dostupné též z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1343333-us-pouhy-nesouhlas-matky-nesmi-zamezit-stridave-peci>

Code civil - Article 373-2-9. *LegiFrance: le service public de la diffusion du droit* [online]. Francie, 2016 [cit. 2017-06-05]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do;jsessionid=8E0030CFE7A081E3E92D1F5C9793C994.tpdila15v_1?cidTexte=LEGITEXT000006070721&idArticle=LEGIARTI000032207454&dateTexte=20170624&categorieLien=cid#LEGIARTI000032207454

Familj: Vårdnad. *Sveriges domstolar* [online]. Sverige, 2016 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.domstol.se/Familj/Foraldrar-och-barn/Vardnad/>

Charakteristika kraje. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Jihlavě* [online]. Česká republika, 2016 [cit. 2017-06-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_kraje

KONFLIKTE FAIR REGELN. *BAFM: Bundes Arbeitsgemeinschaft für Familien-Mediation e.V* [online]. Německo: BAFM Uwe Buergel [cit. 2017-06-05]. Dostupné z: <https://www.bafm-mediation.de/>

Jak rozhodují soudy v roce 2015. In: *Střídavka* [online]. 2015 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.stridavka.cz/jak-rozhoduji-soudy-v-roce-2015.html>

Jak rozhodují soudy v roce 2014. In: *Střídavka* [online]. 2014 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.stridavka.cz/jak-rozhoduji-soudy-v-roce-2014.html>

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. *Finlex* [online]. Suomi: Edita publishing, 2017 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=8.4.1983%2F361>

Pohyb obyvatelstva-rok 2016. *Český statistický úřad* [online]. Česká republika, 2017 [cit. 2017-06-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cris/pohyb-obyvatelstva-rok-2016>

Statická ročenka školství: výkonové ukazatele [online]. Česká republika: QCM, ©2017 [cit. 2017-06-10]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>

Střídavá péče ve světě. *JedenDomov* [online]. Praha, ©2011-2012 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.jedendomov.cz/stridava-pece-ve-svete>

Střídavá výchova ve světě. *Střídavka* [online]. 2010 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.stridavka.cz/stridava-vychova-ve-svete.html>

Střídavá péče ve světě. *JedenDomov* [online]. Praha, ©2011-2012 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.jedendomov.cz/stridava-pece-ve-svete>

Velká interaktivní mapa: Střídavá péče v Evropě. *Blesk.cz: zprávy* [online]. Česká republika: CNC, 2011 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti-zahranici/156427/velka-interaktivni-mapa-stridava-pece-v-evrope.html>

Legislativní dokumenty

Listina základních práv a svobod (2/1993 Sb.): článek 32. *Sbírka zákonů* [online]. Česká republika: Sbírka zákonů, 2017 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.sbirkazakonu.info/listina-zakladnich-prav-a-svobod/rodicovstvi-a-rodina-jsou-pod-ochranou-zakona.html>

Nález Ústavního soudu České republiky | 26.5.2014 | I. ÚS 2482/13 | http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-2482-13_1 | 2017-06-01 |

Úmluva o právech dítěte. *OSN* [online]. New York, 1989 [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

Zákon 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník: znění účinné od 28. února 2017 do 31. prosince 2017. Právní prostor [online]. Atlas consulting, ©2017 [cit. 2017-05-09]. Dostupné z: <http://www.codexisuno.cz/0Oq#!165860>

Přílohy

Příloha č. 1 – Charakteristika skupin

Příloha č. 2 - Výzkumné šetření metodou pozorování *Skupiny 1 a)*

Příloha č. 3 - Záznam rozhovoru výzkumného šetření *Skupiny č. 1 b)*

Příloha č. 4 - Kresby z výzkumného šetření *Skupiny č. 1 b)*

Příloha č. 5 - Tabulka analýzy kreseb rodiny *Skupiny č. 1 b)*

Příloha č. 6 - Grafické znázornění výsledků výzkumného šetření *Skupiny č. 2*

Příloha č. 7 - Dotazník pro *Skupinu č. 2* – záznam odpovědí

Příloha č. 8 - Dotazníky pro *Skupinu č. 3 a)* – ukázka záznamu vybraných odpovědí

Příloha č. 9 - Dotazník pro *Skupinu č. 4* – záznam odpovědí

Příloha č. 10 - Záznam rozhovoru výzkumného šetření *Skupiny č. 5*

Příloha č. 1 – Charakteristika skupin

	Skupina 1		Skupina 2	Skupina 3		Skupina 4	Skupina 5
	<i>Skupina 1 a)</i>	<i>Skupina 1 b)</i>		<i>Skupina 3 a)</i>	<i>Skupina 3 b)</i>		
Respondenti	Děti	Děti	Rodiče	Rodiče	Širší veřejnost	Pedagogové	Odborná veřejnost
Počet respondentů	1	3	7	28	32	8	1
Kritérium	Předškolní věk	Předškolní věk	Vlastní zkušenost se SP (dítě předškol. věku)	Dítě předškol. věku, docházka do konkrétní třídy MŠ	Obyvatelé kraje Vysočina	Pedagog. praxe se SP, Docházka do MŠ v kraji Vysočina	Odborné zkušenosti se SP (nutnost zkušenosti u dětí předškol. věku)
Výzkumná metoda	Pozorování zúčast. a nestandard.	Polostrukt. rozhovor	Dotazník	Dotazník	Dotazník	Dotazník	Narativní rozhovor
Doba trvání výzkumu	Září 2016–červen 2017	Květen 2017	Leden 2015–červen 2017	Duben 2017	Leden 2016-2017	Duben 2017	Leden 2015
Prostředí výzkumného šetření	Mateřská škola	Mateřská škola	Kraj Vysočina	Mateřská škola	Kraj Vysočina	MŠ Kraj Vysočina	Justiční areál

Příloha č. 2 - Výzkumné šetření metodou pozorování *Skupiny 1 a)*

Velice špatná adaptace na mateřskou školu trvala od nástupu 1. září 2016 až do jara 2017, kdy se adaptace zlepšila.

Když bylo v daný týden v péči otce, ranní loučení u dveří bylo velice komplikované. Dítě se drželo otce ze všech sil a nedalo se utišit od horoucího pláče. Ačkoliv se otec velice snažil dítě předat, nebylo to snadné. Snažil se mi podat ruku, kterou se dítě pevně drželo té jeho, zkoušel dítě do třídy popostrčit, v pokleku ve stejné úrovni očí trpělivě dítěti domlouval, šeptal mu do ouška konejšivá slova (například, že brzy přijde, že to rychle uteče, že musí jít pracovat, aby byly korunky, že je smutný, když pláče apod.) Jediný možný způsob převzetí byl, když mi otec podával ruku dítěte a já jsem dítě rychle zvedla do náruče a převzala jsem tak roli utěšitelky. Otec vždy rychle za sebou zavřel dveře a odešel, aby situaci, kdy dítě částečně povolilo, svou přítomností nezhoršil a původní scénář se neopakoval. V rámci své praxe jsem měla s některými dětmi zkušenost, že nechtěly v mnohdy pomalu hysterickém zachvátu, abych je držela nebo tišila. Zkušenost s *respondentem 1* však byla taková, že dítě ke mně v okamžiku obejmutí přilnulo. Tisklo se v mém náručí, chvíli ještě plakalo a během pěti minut již bylo relativně klidné. Poté co jsem zklidněné dítě postavila na zem, se mě chytlo za ruku a všude kam jsem šla, potřebovalo jít se mnou. Ať už do herny na koberec zkontrolovat, jak si děti hrají, nebo do kabinetu pro pomůcky. Ve chvílích, kdy jsem seděla, mě žádalo, abych si ho vzala na klín, kde byl schopen vydržet po celou dobu ranních her. Dítě se do volných her se svými vrstevníky nezapojovalo.

V případě, že s dítětem přišla matka, situace se opakovala obdobně, s tím rozdílem, že dítě nebylo tolik plačtivé jako při loučení s otcem. Dítě začalo plakat, ale se slabší intenzitou a rychleji se nechalo utišit.

Okolnosti se začaly proměňovat v prosinci. Po příchodu s matkou dítě sice plakalo, ale nechalo ji po „poslední puse“ odejít. Následně nevyhledalo můj kontakt ani asistentky, nýbrž si našel tichý kout ve třídě, kde přibližně dvacet minut sedělo, kdy si chvíli tiše poplakal. Po této době potřebné k zadaptování se šlo nasvačit a následně vyhledalo můj kontakt, přišlo se pomazlit, zeptalo se mě, jestli vím, co má doma za hračky, pak si šlo krátce pohrát a vrátilo se zase pro pomazlení.

V situaci, kdy v tomto období přišel ráno s otcem, plakalo intenzivněji než s matkou. Dítě rodiče (teď už dobrovolněji) nechalo odejít, pokud jsem si pro něj přišla ke dveřím. Někdy

chtělo okamžitě do náruče a někdy provedl stejný rituál, jaký jsem popsala v souvislosti s matkou.

K největšímu zlepšení došlo v rozmezí měsíců dubna – května, kdy dítě začalo do třídy více méně přicházet bez velkých obtíží. Po klidném příchodu si šlo rovnou hrát.

I tak do konce školního roku zůstaly nejobtížnější pondělky, kdy se intervaly předávání lámou.

V ranním kroužku byl do nového roku zakřiknutý. Při zpěvu naší třídní hymny *Respondent 1* v prvních měsících pouze pozoroval děti, nezpíval ani neotvíral ústa a jen ukazovalo doprovodný pohyb písně. Do následné diskuse nad určitým tématem dne se nezapojoval a při pozdravu kamaráda sedícího vedle něj hovořil vždy slabým tišším hláskem, než pro něho bylo obvyklé. Celkově chlapec během celého dne příliš nemluvil, raději jen všechno sledoval.

Zlepšení v ranním kruhu jsem zpozorovala v únoru, kdy se začal více prosazovat. Hlásil se, když jsem položila otázku (i když třeba odpověď neznal), na otázku v kroužku již neodpovídal slovem „nevím“, ale celou větou, začal užívat souvětí.

Do nového roku před každou změnou v režimu dne (například vybidnutí k úklidu hraček, přechodu do kroužku, v průběhu centrování, před pobytem venku, atd.) nebo mému důslednému jednání vůči dětem, které nedodržovaly třídní pravidla, několikrát za sebou řekl, že chce tatínka nebo maminku. Frázi „*Kdy přijde tatínek?*“ nebo „*Já chci taťku.*“ volil o něco častěji než obrat „*Kdy přijde maminka?... Já chci maminku.*“ Bez zřetele, zda byl daný týden v péči matky nebo otce.

Stejně tak do nového roku při práci spíše pozoroval ostatní děti. Sám toho moc nevytvořil.

Při oblékání na zahradu začal vždy potichu plakat a na otázku „*Co se stalo?*“ vždy odpověděl, že chce *mamku* nebo *taťku*. Od ledna došlo k progresy v sebeobsluze. Začal usilovat o to být první v oblékání na zahradu.

V prvních čtyřech měsících stával po celou dobu pobytu na zahradě mlčky vedle učitelky, seděl na lavičce nebo si případně pohrál na pískovišti.

S příchodem zimy a sněhu se ovšem začal více zapojovat do kolektivu dětí a her.

Do měsíce ledna býval každý den smutnější a plačtivější v době oběda než v průběhu celého dne. Domnívám se, že to bylo způsobené odchodem dětí a jejich rodičů po polodenní docházce.

Respondent 1 odcházel domů celý školní rok až po odpoledním odpočinku na lehátku. Každý den před spaním vyžadoval svůj zavedený rituál slovy „*paní učitelko, prosím, přikrejt.*“ Po

čtyřech měsících se fráze měnila z „*paní učitelko, prosím přikrejt*“ na „*paní učitelko, prosím přikrejt...pusu*“ Po novém roce zůstala tato fráze neměnná až do února, kdy ji pozměnil na „*paní učitelko, prosím přikrejt...pusu...pomazlit...dobrou noc!*“ Požadavek mu v této podobě zůstal až do konce školního roku.

Respondent 1 tuto ceremonii před usnutím nevynechal jedinkrát za celý školní rok.

Až do tohoto května se minimálně jednou týdně pomočoval ze spaní.

Zajímavé je, že situace se zlepšila, když mu otec do mateřské školy přinesl (po osmi měsících) pyžamo (do té doby vždycky spával v tričku a spodním prádlu). Od té doby se dítě víckrát nepomočilo.

Pokud se dítě v posteli pomočilo, cítilo se ze začátku velice zahanbeně a plakalo. Postupem času již tyto pocity utichly. Pouze mlčelo a reagovalo na má slova „*nic se neděje, to se může stát každému. To hned spravíme.*“ pokyvem hlavy a náznakem úsměvu.

Po spaní, kdy se děti učí samostatnosti v sebeobsluze (samostatné oblékání), byl *Respondent 1* v první polovině školního roku velice lítostiví a dělalo mu velké problémy sám se obléci. První dva měsíce jen seděl (neoblečený) a byl takto schopný čekat až dokud pro něj nepřišel jeden z rodičů (tj. hodinu až hodinu a půl).

Při odchodu domů byl šťastný, ať už přišla matka nebo otec. Skočil oběma do náruče a s úsměvem odcházel.

První půlrok se dítě neorientovalo v intervalech střídání matky s otcem. Na otázku „*Kdo pro tebe dneska přijde?*“ v prvních třech měsících odpovídal náhodným tipem. Od prosince pak začal vnímat spojitost mezi tím, kdo ho přivedl ráno, kdo pro něj přijde odpoledne. Tedy, když pro něj přišla matka, tak si ho i vyzvedne. A stejně tak s otcem. Neodlišoval pondělí jako den, kdy se rodiče střídají a syna si předávají.

Příloha č. 3 - Záznam rozhovoru výzkumného šetření *Skupiny č. 1 b)*

Respondent 1:

„Jak vypadá domeček u tatínka a kdo v něm bydlí? Nekresli.“

„...ještě střechu..ták. My máme u tatínka mě a (jméno sestry). A on je smutnej, když je sám.“

„A ty jsi smutný nebo veselý?“

„Smutný. Jo, když jsem u táty, tak se mi stýská po mamce a když jsem u mamce, tak se mi stýská po tátovi. Tak ještě tatínka namaluju...“

„A tatínek se usmívá nebo mračí?“

„Usmívá. On má rád, že já kopal (fotbal). „

„Aha. Dobře, tak to je tatínek, co se usmívá.“

„Ještě mě, ségru...Ještě můžu namalovat srdíčka, jestli bude místa. Ségru nejdřív, nebo mě nebo míč?“

„Vyber si, jak bys chtěl ty.“

„Tak jo...tak ségru. Ták. Ještě nohy...ruce...a ještě míč. Nebo teď míč nebo mě?“

„Jak chceš ty.“

„Hm...tak lepší asi...já...kam se mám nakreslit?“

„Kam bys rád.“

„Hm...tak třeba sem...a ještě srdíčko...a bude veliký. Tak třeba sem.“

„Proč zrovna sem?“

„Protože já miluju mámu a ségru a tátu.“

„Ukaž mi, jak moc miluješ tatínka.“

(Chlapec rozpaží ruce, jak jen to jde.)

„A teď mi ukaž, jak miluješ sestřičku.“

(Chlapec rozpaží stejně a ukáže na stěnu.) „Tu miluju až támhle ke zdi.“

„A jak miluješ maminku?“

„Tákhle moc.“ (rozpaží stejně jako u otce)

„A jak miluješ králíčka?“

„Toho miluju úplně nejvíc!“

„Co znamená vlastně slovíčko milovat? Vysvětlíš mi ho prosím?“

„Nó...taťka miloval tu (jméno přítelkyně otce).

„A co to tedy znamená, že ji miloval?“

„No, že pusinkujou. A ještě ségra miluje...chodí s ním do školy a jmenuje se (jméno).“

„Aha, tak teď už tomu slovíčku rozumím...Nakresli, kdo ti ještě na obrázku chybí.“

„A kdo?“

„Máš už tatínka, sestřičku, napadne tě ještě někdo...?“

„Já asi.“

„Jaké hračky máš u tatínka a co spolu nejraději děláte?“

„Tak auto...a tablet..a ještě morčátko...a ještě to srdíčko k tatínkovi.“

„A chceš nakreslit srdíčko jenom u tatínka?“

„I u maminky.“

„A co děláš nejraději, když jsi u tatínka?“

„Já pracuju. Někdy mě táta vezme, když mě píchali todle (ucho), tak já jsem tam pracoval v práci s nim. A já jsem si objednal jídlo.“

„A co jsi měl dobrého?“

„Řízek a omáčku.“

„Myslíš si, že už je obrázek hotový?“

„Asi jo.“

„Máš nějaké kamarády tam, kde bydlíš s tatínkem?“

„Ségru jenom.“

„Jak vypadá domeček (byteček) u maminky a kdo v něm bydlí? Nakresli ho.“

„Nevím, nakreslíš mi to prosím?“

„Zkus to sám.“

„...ještě střechu...tak...mám tam namalovat tat'ku nebo mámu?“

„*Je to dům, kde bydlíš u maminky, tak co myslíš?*“

„Tak já nakreslím ségru a mámu...Ták a ještě nohy, ruce.“

„*Ano. Tak řekni mi, kdo je to?*“

„Mamka. Tak ještě ségru...mám ji nakreslit vedle mamky?“

„*Nakresli ji, kde se ti to líbí nejvíc.*“

„Tady. A ještě králíka...ještě ruce, nohy...tak...hotovo. Ještě králík! Zapomněl jsem na ní. On má barvičku žlutou jako sníh...tak, králík. A ještě míč.“

„*Nakresli, jaké máš u maminky hračky.*“

„Já mám doma ve skřínce míč. Takže míč...ještě jsem zapomněl namalovat sebe.“

„*Tak se klidně nakresli.*“

„Ano.“

„*Pusinka se směje nebo mračí?*“

„Směje.“

„*A proč?*“

„Protože...protože...já si nemůžu vzpomenout.“

„*Nemůžeš si vzpomenout? Tak co kdyby se pusinka mračila, napadne tě proč by mohla?*“

„Hm...protože třeba když ségra něco chce a já ne, tak brečím.“

„*Aha...a když se směješ, tak proč můžeš mít tedy radost?*“

„Protože už nezlobím.“

„*Nakreslíš ještě kromě míče nějakou další hračku?*“

„Já si nevzpomínám...tak třeba tat'ku.“

„*Chceš nakreslit tatínka sem k mamince nebo na jiný papír?*“

„Asi jinam.“

„***Jaké hračky máš u maminky a co spolu nejraději děláte?***“

„Já nejradši dělám, že když mamka uvaří, tak to sním. A ještě si rád pohladím králíka, a ještě do školky a pusinku do školky. A píšu u maminky malovánky.“

„Maluješ omalovánky?“

„Ano.“

„Dobře, tak je do obrázku ještě přikresli. Chceš do obrázku ještě něco přikreslit?“

„Já tam mám hračku takovouhle.“

„Prozrad' mi, co to je.“

„To je takové auto. A taky má okýnko. Takový má tatínek.“

„A ještě něco nakreslíš?“

„Ano, to je pokladnička.“

„A už máš nějaké ušetřené penízky?“

„Ano. Takhle (ukáže na prstech 5 korun).“

„Šetříš si na něco penízky?“

„Na hračku a plyšáka.“

„A jak by měla ta hračka vypadat?“

„Takový dinosaur.“

„**Máš nějaké kamarády tam, kde bydlíš s maminkou?**“

„Já mám ségru.“

„**Nakresli obrázek, jak vypadá tvoje rodina?**“

„Ale oni se už nemilují. To nejde.“

Respondent 2:

„Nakresli mi, jak vypadá domeček u tatínka a kdo v něm bydlí.“

„Ano...tak...červená, červená, červená...tak ještě komín. Komín má přece každý...No jenomže to je trošku nakřivo...ne je to rovně...jsem si myslel, že to je trošku nakřivo.“

„Nakresli ještě kdo v tom domečku bydlí.“

„Nakreslím sebe a tátu...ještě slad'oučkový pusiny...hmm.“

„Jo můj taťka si je trošku ustříhl.“ (zrovna kreslí vlasy)

„Myslíš konečky?“

„Ano, a teď je má takhle krátký.“

„Co je tohle?“

„To je srdíčko.“

„A co to znamená, že tam má srdíčko?“

„Že žije...protože je to člověk.“

„Aha.“

„Ještě krev.“

„A proč krev?“

„Krev máme že žijeme. Že se někde píchneme, tak teče krev.“

„Aha, dobře.“

„Ještě sebe nakreslím...já budu na druhý straně. Ten malý jsem já. To je taťka. Můj taťka má brejle.“

„Jaké hračky máš u tatínka a co spolu nejraději děláte?“

„Nejradši se mazlíme a když prší, tak se koukáme my dva s taťkou na pohádku. Mam tam hodně pohádek! Nejradši můj taťka miluje, že se mi zda něco hezkýho. Někdy se mi zda něco hezkýho a někdy se mi zda něco špatnýho.“

„Můžeš nakreslit, jestli chceš, co nejradši s tatínkem děláte.“

„JO!“

„Takže...nejradši hraji na svém tabletu. Tak...tohle je můj tablet. Tak...pak tam dáme jednu kartičku, jestli chci jednu hru nebo tamtu nebo tamtu...mam tam i Lego hru. Tohle je taková čárka. To se pak zvedne a tam je pak takováhle dírka, tam se to dá a pak to hraje. Ten čtverec je ta dírka, tam se da ta kartička a pak se to zapne. Pak tam se objeví takový panáček a jsou různé hry, který tam chceš. Když si už vybereš, tak to musíš vypnout, pak to tam otevřít, dát a pak zase zavřít, zapnout a můžeš hrát hru, kterou sis vybrala.“

„Dobře.“

„Mám hraček dost, hodně u taťky. Kdybych měl pytel, tak by byl plnej a pak bych je prodal a dal do školky a my bysme je prodali a měli za to peníze a koupili bysme si za to skoro tisíc hraček! Autíčka tam mám. Hodně autíček. Mám poršáka, jedno na ovládání...“

„Tak je můžeš všechny nakreslit.“

„Jo!

Tady je vypínač na ovladači...tady je anténa...bagr ještě mám...tohle je lžice..sedačka...a ještě jedna lžice vzadu. Pak ještě jedno malý autíčko na ovládání. Tak. Hotovo. Ještě mám toho spidermana černýho. Ten je zlej. Ale na chvílku byl i pískový muž, ten byl celej z písku a sebral všechnen písek. A džž do toho pána! A teď červenýho...dvě bílý očka...tak a tak. Je šťastnej, že má kamaráda, protože ten spiderman se zlepšil a už není tak zlej.“

„Pak ještě se dívám s taťkou na telku...a nejradši se tam koukám na pohádky. Jakože tohle je pohádka. To je druhá věc. Tohle je ještě anténa na televizi, protože na televizi vždycky bývá anténa.“

„Ano. A víš proč?“

„Přece aby to hrálo. Tady hraje Pat a Mat a tam něco pokazej a pak to spravěj a pak to bude jiný. Povídaj si, jak místo sušenek udělaj chodník!“

„A koukáš se na pohádky s tatínkem?“

„S tatínkem a někdy sám...nejradši chodíme do bazénu. A tam je i žlutá skluzavka do vody. A čím dál, tak se můžeš i utopit. To se někdy prostě stává. Ještě k tomu nakreslím takhle malou lodičku...pirátkou.“

„Ještě něco chceš nakreslit?“

„Tohle je všechno, co mam rad.“

„Výborně. Máš nějaké kamarády tam, kde bydlíš s tatínkem?“

„Jsme sousedy s (jméno) u taťky, ale u maminky mám jednu sestřičku.“

„Jak vypadá domeček (byteček) u maminky a kdo v něm bydlí? Nakresli obrázek.“

„Náš domeček vypadá nějak takhle vysokoj. Tak máme tam jednoho malýho zrzíčka.“

„Kdo je zrzíček?“

„To je morčátko. Ještě tam nakreslím autíčko a okýnka. Tak, další okno. A víš, v jakým bydlíme? V tomhle prvním...nene vlastně, tady v tomhle. Já si to totiž někdy i spletu.“

„Ted kreslíš co?“

„Umiš to poznat?“

„Je to komín?“

„Jo.“

„Nakresli, kdo v tom domečku bydlí.“

„Jo.“

„Kdo je tohle?“

„To je mamka. Mamka má červený vlásy. Má je dlouhý skoro až na zem. Líčka pěkně červený...“

„Jak se maminka tváří na obrázku?“

„Krásně.“

„Má dobrou náladu nebo je smutná?“

„To poznáš. Má červenou pusinku, tak má dobrou náladu.“

„A proč myslíš, že by mohla mít dobrou náladu?“

„Protože je to asi červený.“

„Ale co jí mohlo udělat radost, že má dobrou náladu?“

„Že tam jsem...u ní.“

„Ještě někdo bydlí v tomhle domečku?“

„(jméno přítele matky).“

„Nakreslíš ho taky?“

„...má šedý vlásky.“

„*Ještě někdo tam bydlí v domečku? Kdo je to?*“

„Sestřička.“

„*A ještě někdo tam bydlí?*“

„...hm...já! A nakreslím se tady sem.“ (nad postavu matky)

„*A proč se kreslíš zrovna sem?*“

„Protože máma bydlela tady s námi s tatškou, přece...Když jsem byl malej, tak máma bydlela s námi s tatškou. Proto jsem nahoře.“

„*A proč se usmívá?*“

„Protože jsem u mamky, u (jméno přítele matky) a u sestry.“

„*Máš nějaké kamarády tam, kde bydlíš s maminkou?*“

„Jen sestřičku.“

„*Co nejradši děláš, když jsi u maminky, (přítele matky) a u sestry?*“

„Koukám se na televizi a hraju si.“

„*Jaké hračky máš u maminky a co spolu nejraději děláte?*“

„Ale budu dělat věci i který musíš uhádnout i ty.“

„*Dobře!*“

„Víš, co to je?“

„*Auto?*“

„Jo! Tohle je světlo, a tohle je vejfuk a tohle je náhradní vejfuk a tohle je kouř, co vydává vyfuk...ještě tam má náhradního dinosaura. Má čtyři nohy a ještě nosáne. Tak. A podepíšu se v autě.“

„*Jak vypadá tvoje rodina? Nakresli.*“

„Tak. První bude tatška. Tak teď můj tatška...můj tatška bude šťastnej, protože budou všichni dohromady. Tak, to je můj tatška. Teď budu já. Tak. Jsem tak nějak takhle velkej. Ještě nakreslím bačkory. Můj tatška má bačkory, já mám bačkory.“

„*A koho kreslíš teď?*“

„Ségru.“

„*A sestřička je taky někdy u tatínka s tebou?*“

„No už nikdy není, bohužel... To je mamka.“

„*A to je kdo?*“

„To bude (jméno přítele matky) hotovo.“

„*Výborně. Ještě jednou mi vyjmenuj, kdo tady všechno je.*“

„To je taťka, tohle jsem já, tohle je mamka, tohle je moje sestra a tohle (jméno přítele matky).“

„*Dobře. A jakou mají náladu na obrázku?*“

„Dobrou, když mají všichni červený úsměv.“

„*A co je mohlo potěšit?*“

„Že jsme všichni dohromady.“

„*A chtěl bys, abyste byli všichni takhle dohromady jako na obrázku?*“

„Jo...ale bohužel to nejde. Protože taťka chce, abych byl jen s taťkou. Sám s taťkou.“

„*A ty chceš co?*“

„Abych byl pořád jen u taťky.“

„*To by sis přál?*“

„Jo.“

Respondent 3:

„Nakresli mi, jak vypadá domeček u tatínka a kdo v něm bydlí.“

„...bráška...já...a tat'ka.“

„Jak se tváříte na tomto obrázku?“

„Taky vesele.“

„Proč vesele?“

„Protože tam můžeme hrát venku přehazovanou.“

„Jaké hračky máš u tatínka a co spolu nejraději děláte?“

„Trampošku...čtyřkolku...na benzín...a už umím zapnout motor a držet volant. Přehazovanou. Hrajeme přehazovanou a tat'ka skáče na trampolíně.“

„Je to všechno?“

„Ano.“

„Máš nějaké kamarády tam, kde bydlíš s tatínkem?“

„Táňu, Vojtu, Kačku a Elišku a Kubu ještě.“

„Nakresli mi, jak vypadá domeček u maminky a kdo v něm bydlí.“

„S mamkou, bráškou a já...to je mamka...to je bráška...a to jsem já.“

„Jak se tváříte?“

„Umíváme se.“

„A proč?“

„Protože tam máme nové věci.“

„Jaké nové věci?“

„Gauč.“

„Jaké hračky máš u maminky a co spolu nejraději děláte?“

„Kolobrndu...globus...šuflík...lampičku, stavebnici. Nejradši stavím.“

„Máš nějaké kamarády tam, kde bydlíš s maminkou?“

„Jiříka, pak Matěje, Matyho, pak tam mám Honzíka a pak ještě kamarádky.“

„Jak vypadá tvá rodina? Nakresli.“

„Tatka...já...mamka...to je můj bráška.“

„Jakou mají na obrázku náladu?“

„Usmíváme se.“

„Proč se usmíváte?“

„Protože jsme šťastní.“

„A proč jste šťastní?“

„Protože se máme rádi a jsme takhle...dohromady.“

„A můžete takhle dohromady být?“

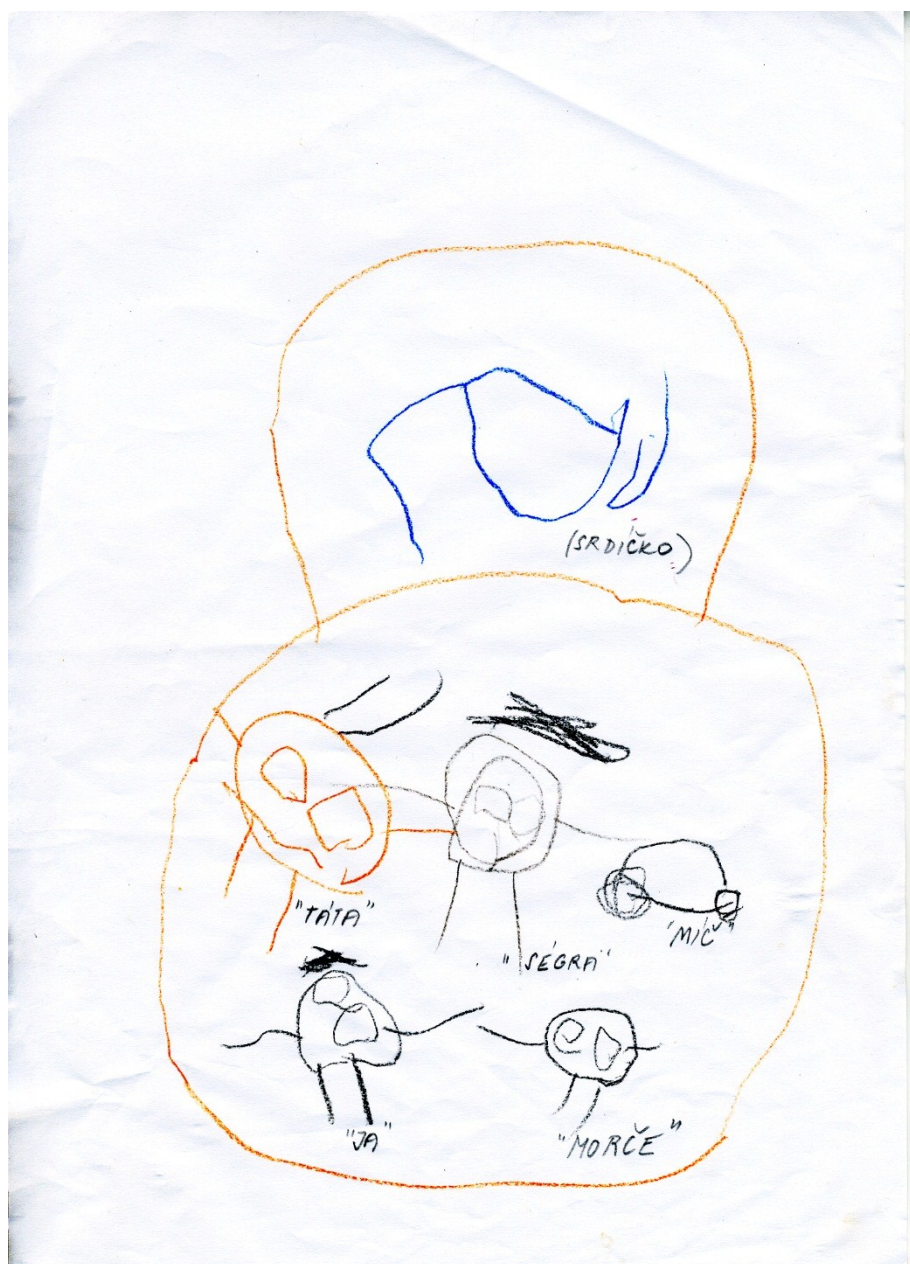
„Ne.“

„Proč ne?“

„Nevím.“

Příloha č. 4 - Kresby z výzkumného šetření Skupiny č. 1 b)

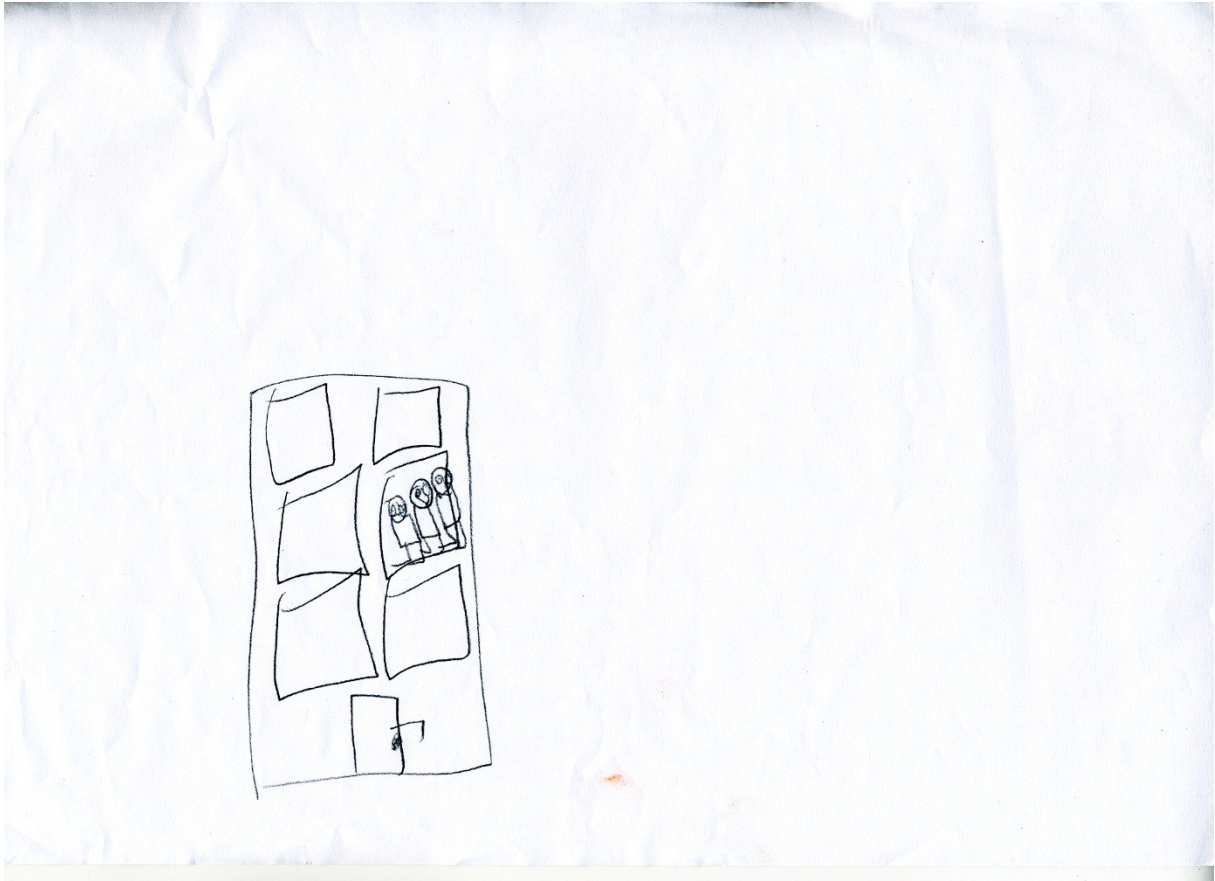
„Nakresli mi, jak vypadá domeček u tatínka a kdo v něm bydlí.“



Respondent 1



Respondent 2

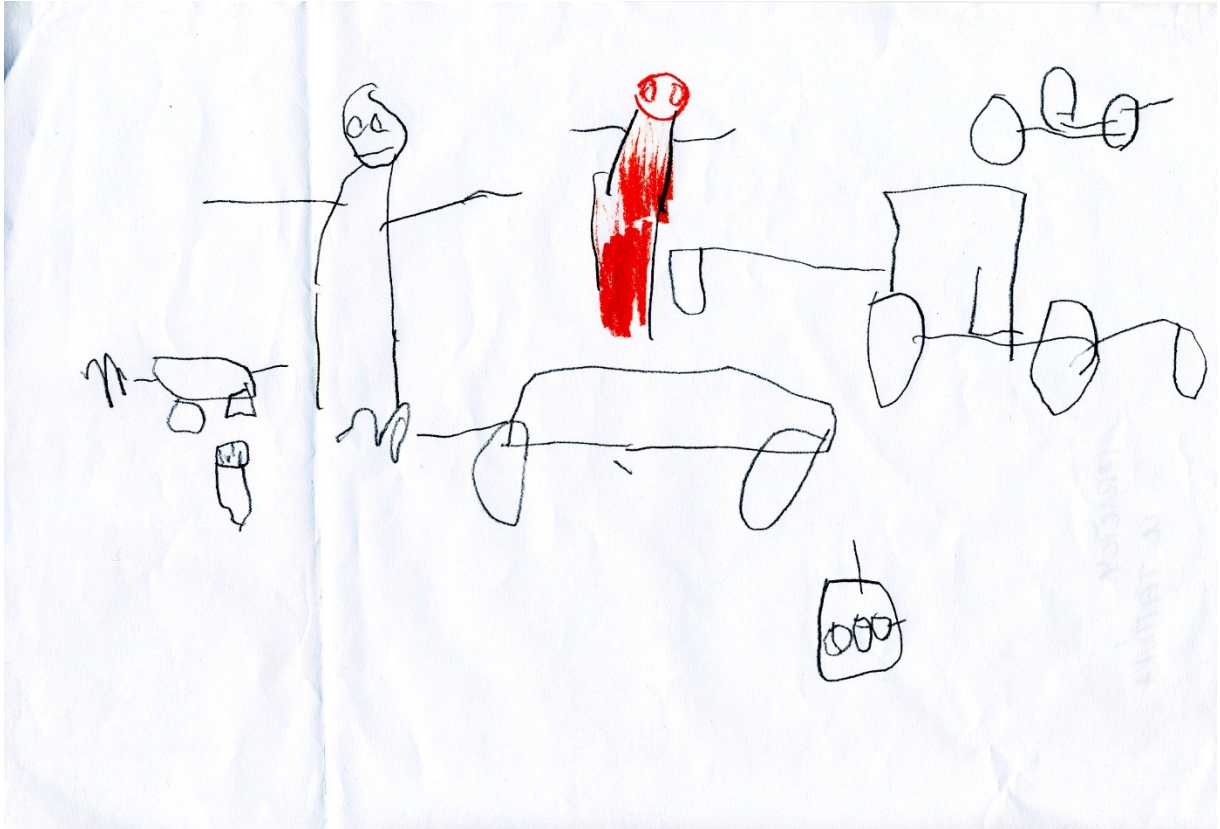


Respondent 3

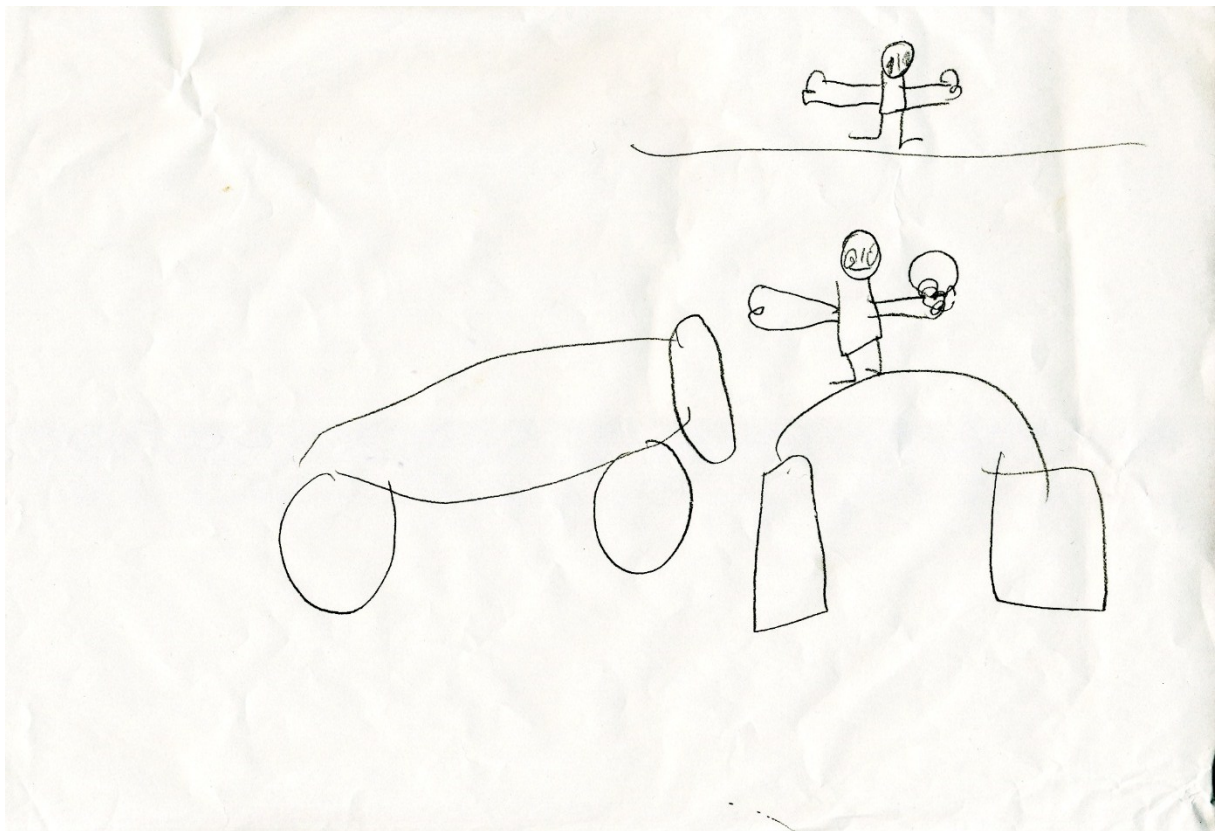
„Jaké hračky máš u tatínka a co spolu nejraději děláte?“



Respondent 1

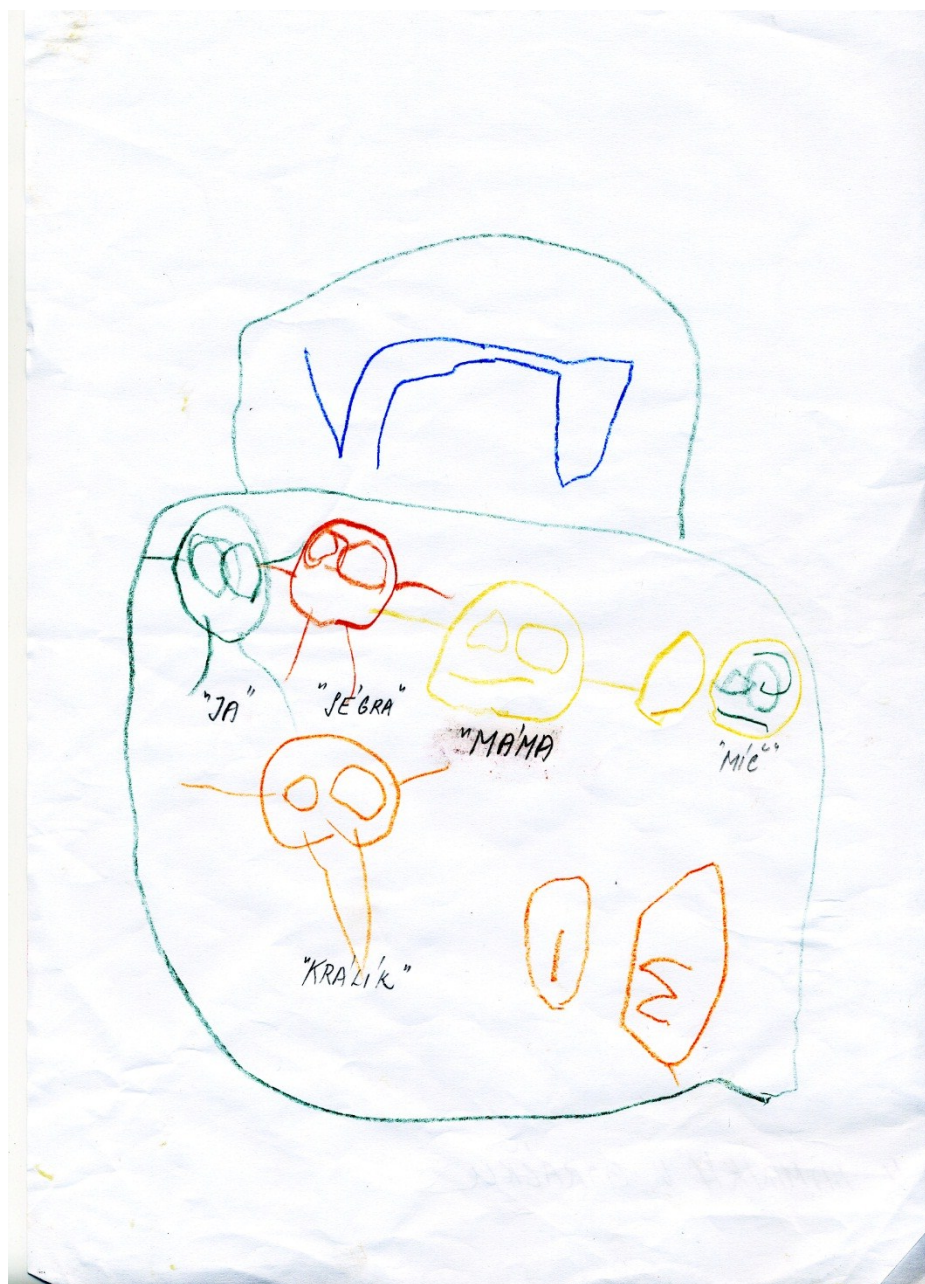


Respondent 2

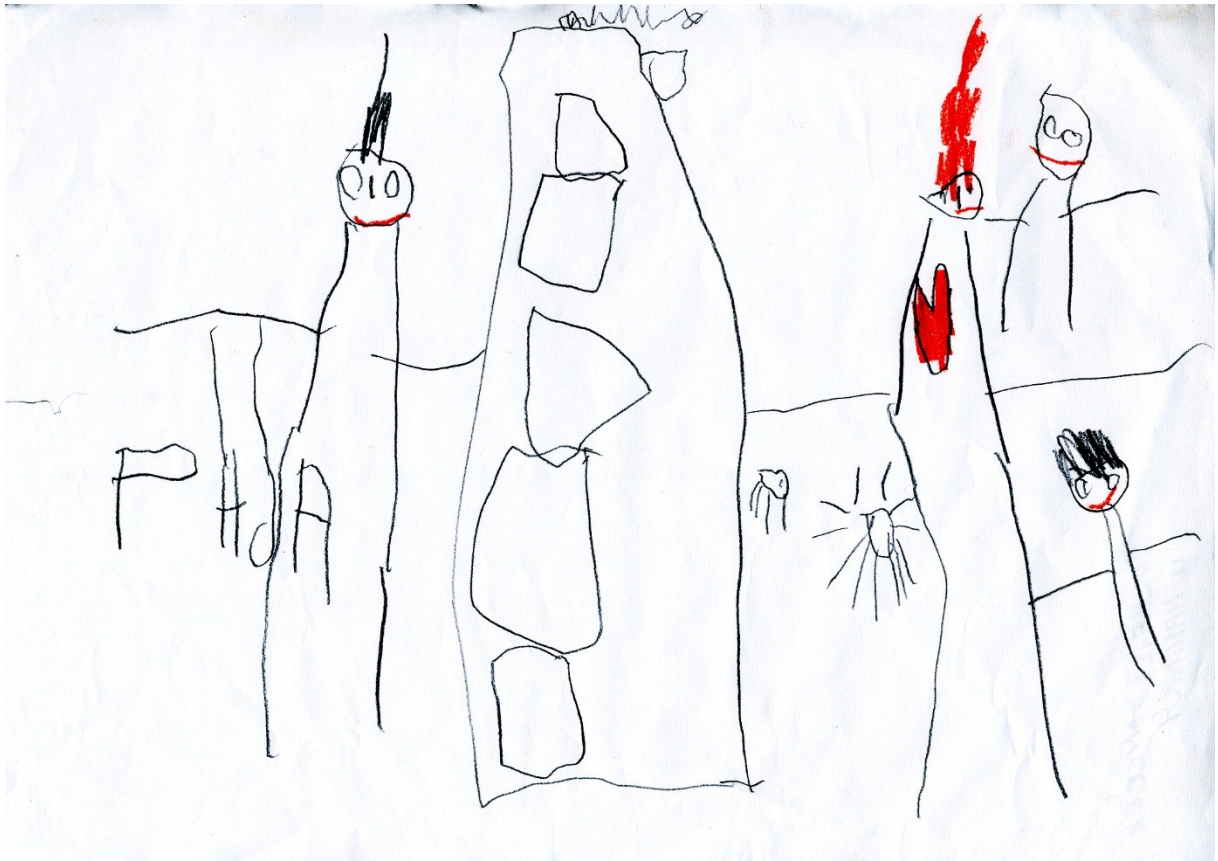


Respondent 3

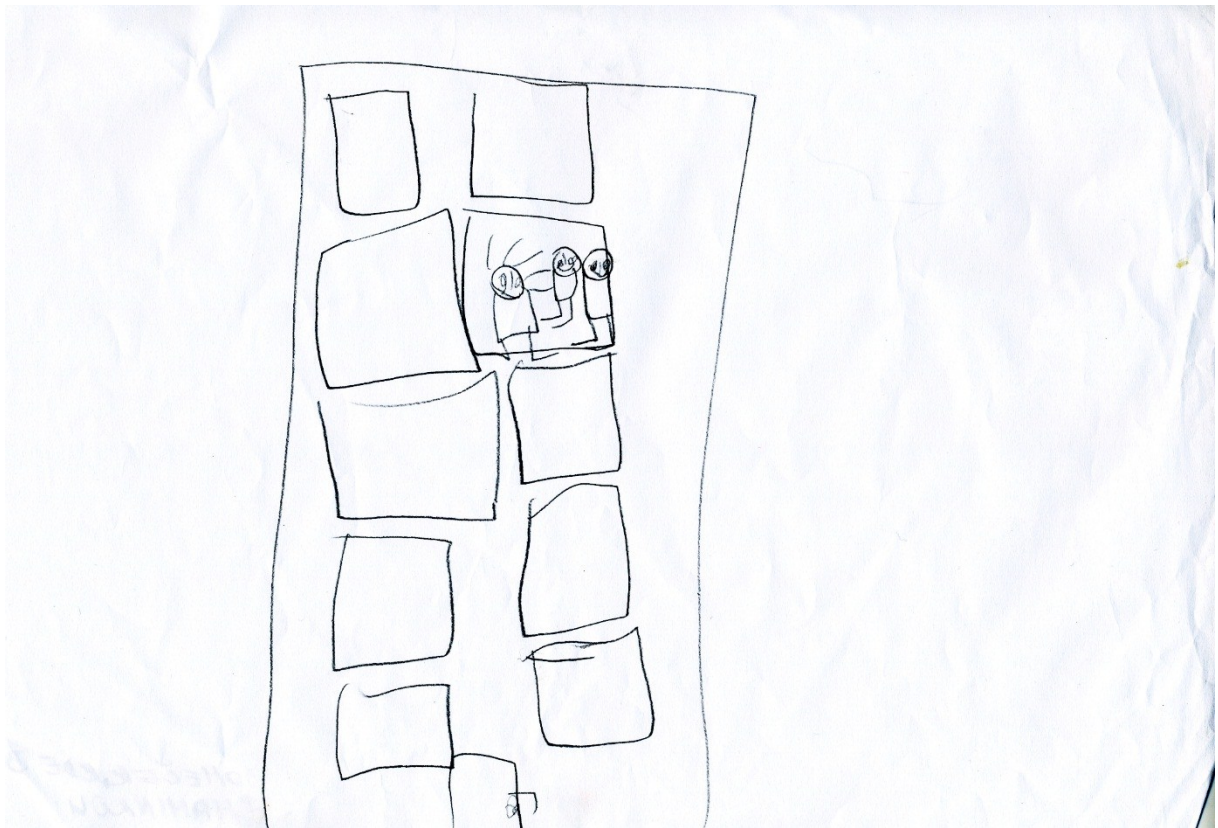
„Nakresli mi, jak vypadá domeček u maminky a kdo v něm bydlí.“



Respondent 1

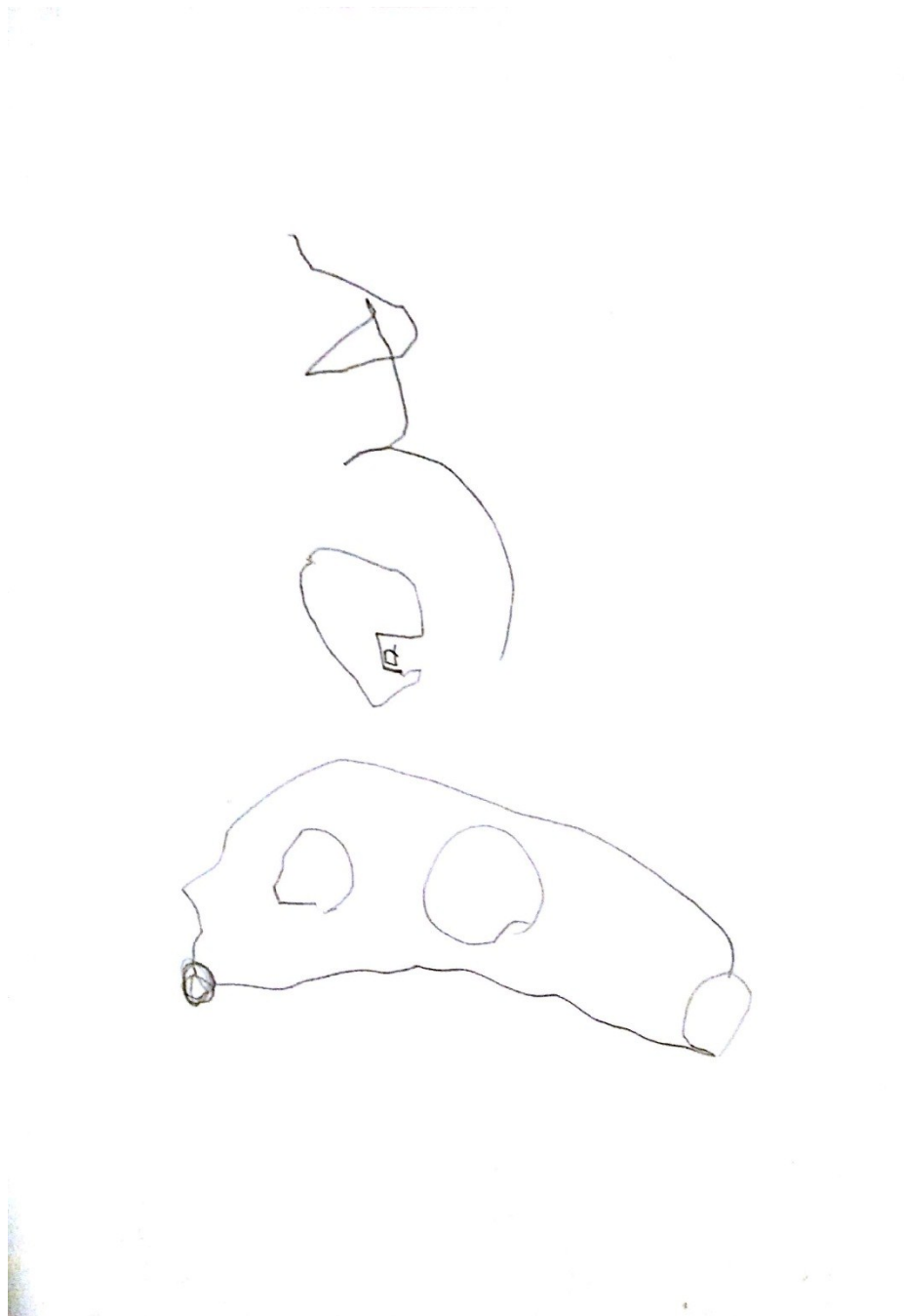


Respondent 2



Respondent 3

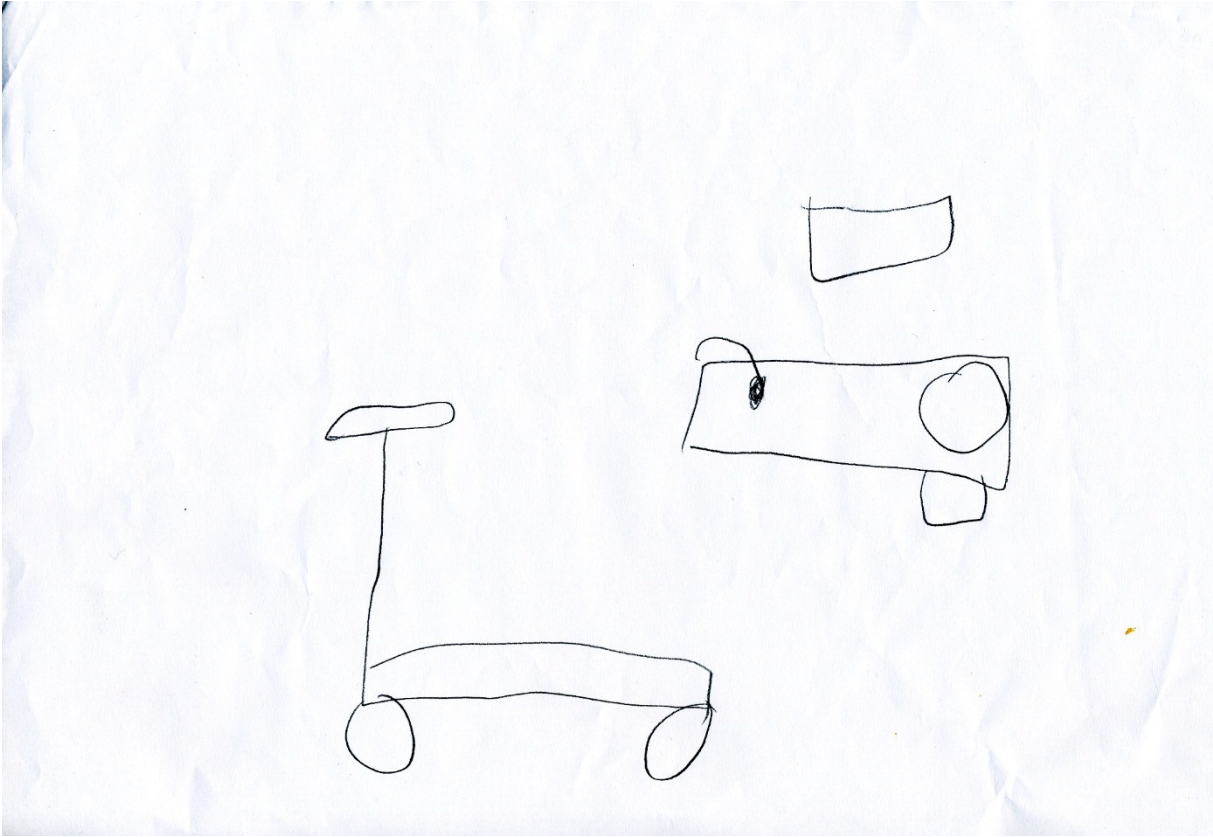
„Jaké hračky máš u maminky a co spolu nejraději děláte?“



Respondent 1

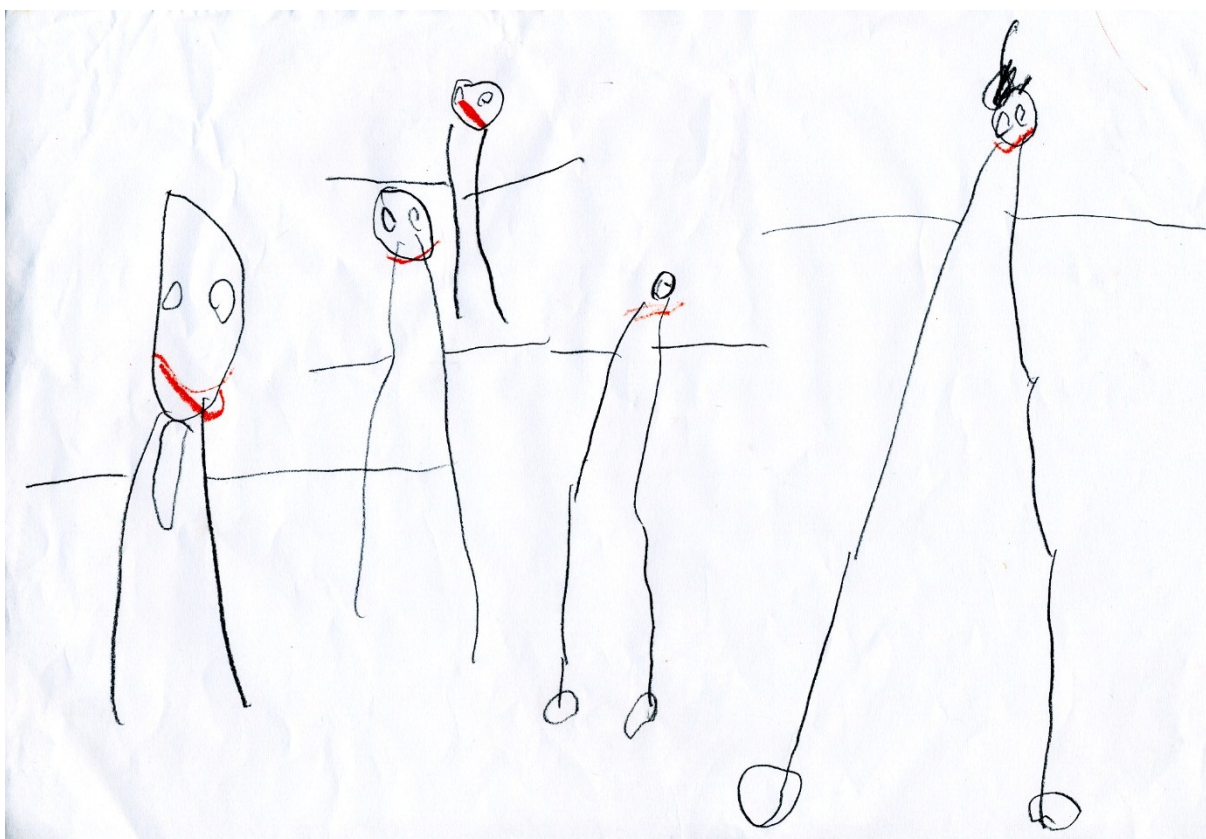


Respondent 2

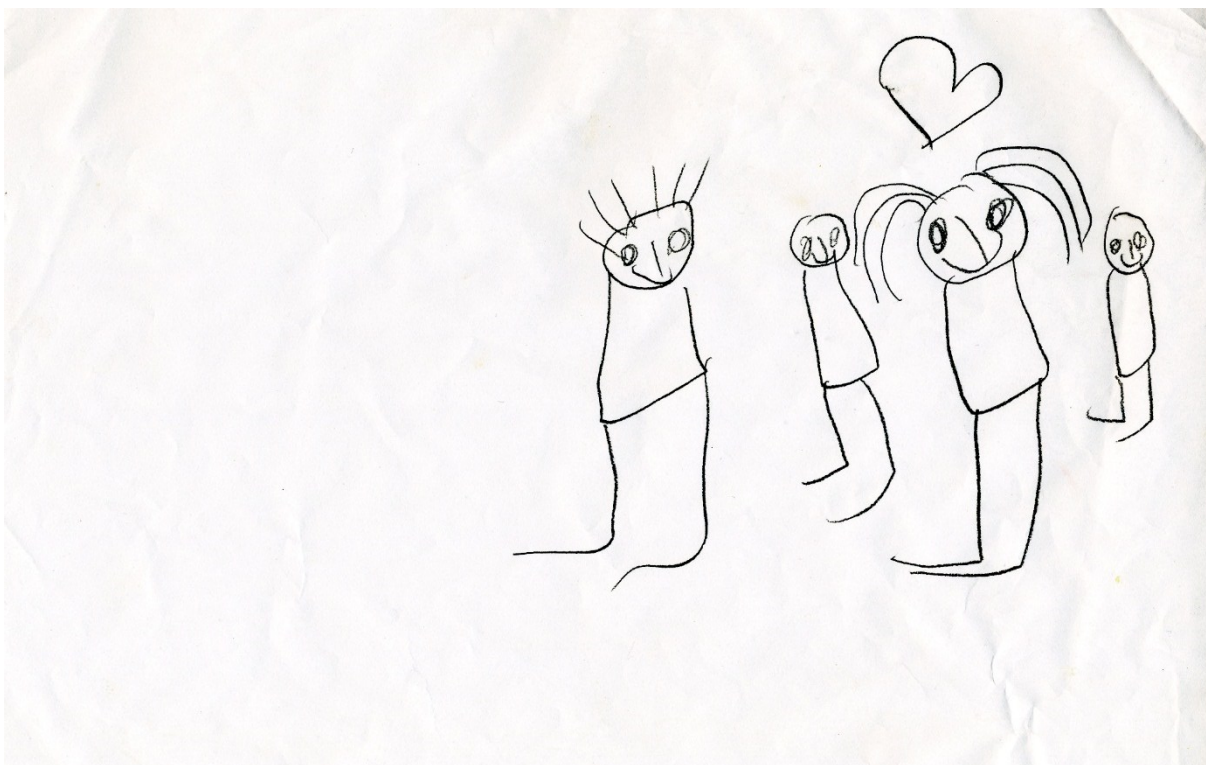


Respondent 3

„Jak vypadá tvá rodina? Nakresli.“



Respondent 2



Respondent 3

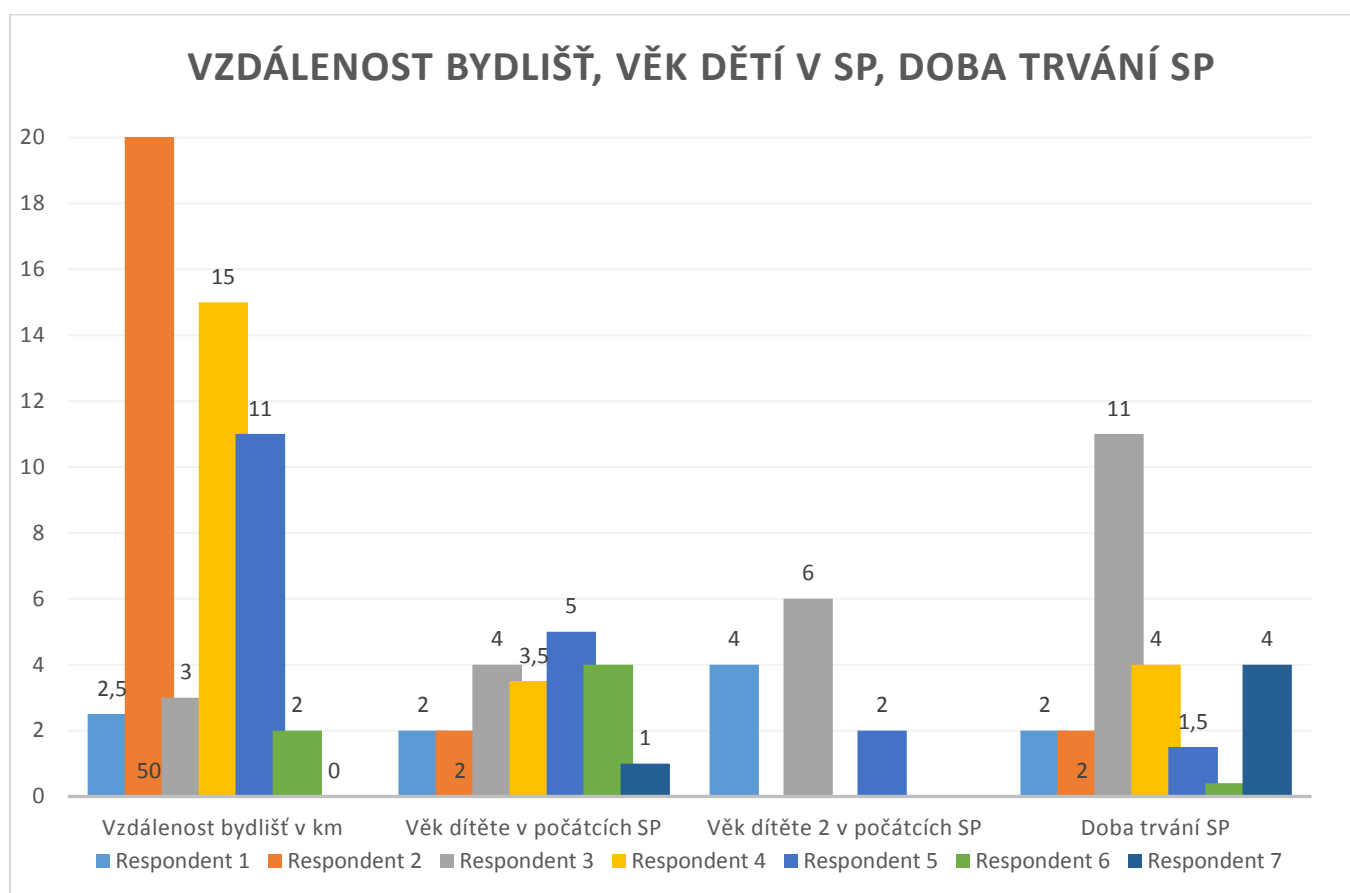
Příloha č. 5 - Tabulka analýzy kreseb rodiny *Skupiny č. 1 b)*

	CELKOVÁ KVALITA KRESBY RODINY			
	<i>Respondent 1</i>		<i>Respondent 2</i>	<i>Respondent 3</i>
	<i>Domov u matky</i>	<i>Domov u otce</i>	<i>Kresba rodiny</i>	<i>Kresba rodiny</i>
Zvláštnost/ neobvyklost	Poněkud zvláštní	Poněkud zvláštní	Poněkud zvláštní	Poněkud zvláštní
Pocit/ nálada	Veselá/spokojená	Veselá/spokojená	Veselá/ spokojená	Veselá/ spokojená
Uspořádání	Částečně uspořádaná	Částečně uspořádaná	Částečně uspořádaná	Uspořádaná

	VNÍMÁNÍ ČLENŮ RODINY DÍTĚTEM			
	<i>Respondent 1</i>		<i>Respondent 2</i>	<i>Respondent 3</i>
	<i>Domov u matky</i>	<i>Domov u otce</i>	<i>Kresba rodiny</i>	<i>Kresba rodiny</i>
Velikost	Částečná disproporce	Proporční	Velmi disproporční	Částečná disproporce
Tvar	Velmi disproporční	Velmi disproporční	Proporční	Proporční
Distorze	Částečná	Částečná	Nadměrná	Částečná

	SEBEPERCEPCE DÍTĚTE V RODINNÉM SYSTÉMU			
	<i>Respondent 1</i>		<i>Respondent 2</i>	<i>Respondent 3</i>
	<i>Domov u matky</i>	<i>Domov u otce</i>	<i>Kresba rodiny</i>	<i>Kresba rodiny</i>
Velikost	Velmi disproporční	Částečná disproporce	Částečná disproporce	Částečná disproporce
Tvar	Částečná disproporce	Částečná disproporce	Částečná disproporce	Proporční
Distorze	Částečná	Částečná	Nadměrná	Proporční

Příloha č. 6 - Grafické znázornění výsledků výzkumného šetření *Skupiny č. 2*



Příloha č. 7 - Dotazník pro Skupinu č. 2 – záznam odpovědí

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma *Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte*.

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk.....52..... Dosažené vzdělání...VŠ..... Muž

a) Pokud máte čas a budete tak ochotný, mohl/a byste prosím převyprávět váš příběh se střídavou péčí?

Rozešli jsme se ve věku 1 a 3/4 roku mladší dcery, 3 a 3/4 starší dcery. Matka ještě před rozchodem okopírovala některé mé osobní materiály, které si myslela, že mě mohou poškodit. Týden po rozchodu mě začala vydírat, že pokud nepřistoupím na její podmínky (svěření dětí do její péče, ponechání domu v hodnotě 5,5 mil. Kč postaveného za peníze dětí a mé a nového auta, placení 15 tis. Kč měsíčně výživného, že na mě bude podávat trestní oznámení.

S tímto jsem nesouhlasil. Poté, co si ověřila můj nesouhlas, podala na mě postupně 3 trestní oznámení během jednoho měsíce (napadení, vydírání a únos). Po třech měsících sporu soud potrestal mě za to, že jsem se pokusil proti vůli matky, ale v souladu s dohodou podepsanou na OSPOD převzít děti do péče po třítydenní izolaci dětí ode mě, tím, že děti předběžným opatřením svěřil do péče matky. Ta využila moci, kterou ji soud udělil, a nadále bránila v tom, abych o děti mohl pečovat (umožnila pouze celkem 24 hodin za dva měsíce). To už soud pochopil, co se děje, předběžným opatřením nařídil mou péči v rozsahu 3 dnů za 14 dní a o letních prázdninách dokonce více péče mé než péče matky. K tomuto rozhodnutí soud dospěl díky tomu, že bylo prokázáno, že před rozpadem vztahu matka odjela na měsíc do Tibetu a já se celý měsíc o děti staral, tudíž jsem měl prokázáno, že se o děti dokážu dlouhodobě postarat, a rovněž tím, že matka bezdůvodně bránila v mé péči. Po prázdninách bylo soudní jednání, kde soudkyně prohlásila, že pokud se nedohodneme, nařídí střídavou péči po týdnu. Jelikož jsem chtěl, aby se věci co nejdříve zklidnily, navrhl jsem svěření dětí do péče matky a 40% styk dětí

se mnou, fakticky střídavou péčí. Matku k přijetí této nabídky musela přemlouvat i její právnička. Tím byla dohoda uzavřena.

Již během soudního sporu matka vodila děti po psychologkách (Dětské krizové centrum) a snažila se získat nějakou indicii pro mé obvinění z pohlavního zneužívání dcer. DKC ji poučilo, že nic takového nezjistilo. 14 dní po dohodě na soudu vyhledala matka FOD a s jeho pomocí zinscenovala „vyšetření“ dětí, na jehož základě FOD a matka na mě podaly trestní oznámení pro pohlavní zneužívání, k tomu ještě matka připojila páté trestní oznámení pro stalking.

Když jsem se o tom dozvěděl, vzal jsem dceru do DKC (aniž bych v té době tušil, že to tam děti dokonale znají díky předchozím vyšetřením), psychologka z dcery 2x vytáhla, že matka jí navedla, aby o mě říkala nepravdy paní z FODu. Na to jsem podal na matku tentokrát trestní oznámení já pro zločin křivého obvinění a návrh na soud na svěřeni dětí do mé péče.

Pohlavní zneužívání se samozřejmě neprokázalo. Křivé obvinění se Policie i státní zastupitelství snažilo zamést pod koberec, paní komisařka mi řekla – to víte, tohle maminky občas dělají, ale já jí domluvím. Musel jsem sám vykonávat práci za policii i státní zastupitelství, stejně to odložili.

V průběhu nového řízení o úpravu péče soud shledal za prokázané, že matka přímo ovlivňovala dceru s cílem způsobit mi trestní stíhání a vyloučit mě z péče o děti. Můj návrh na svěřeni dětí do mé péče odmítla se slovy, že matka je žena a že pohlaví je důležité a že se bude rozhodovat mezi péčí matky a střídavou péčí. Rovněž znalec se přiklonil k péči matky s tím, že matka je přece učitelka a svěřeni dětí do mé péče by ji diskvalifikovalo z možnosti vykonávat profesi.

V průběhu sporu se řešil vedlejší spor, a to docházka dětí do školy a školky. V této věci jsem v době, kdy děti byly svěřeny do péče matky, dosáhl toho, že obě dcery navštěvovaly v době péče matky školku v místě bydliště matky a v době mé péče školku v místě mého bydliště. Dále jsem dosáhl toho, že starší dcera nastoupila do školy v místě mého bydliště, proti vůli matky. Toto byla obrovská soudní a správní bitva.

Nakonec soud nařídil střídavou péčí, ale v režimu po týdnu, který velmi narušil mou pracovní aktivitu (po vyhazovu z původní práce s přispěním pomluvy matky dětí – kterou jsem si tam já debil vzal jako asistentku, aby se dle jejích slov nemusela starat o cizí haranty, tedy učit děti, jsem si práci zorganizoval tak, že jsem intenzivně pracoval pondělky až středy, kdežto ve čtvrtky a pátky jsem se věnoval dětem). Místo aby soud zachoval tento rytmus práce a péče, rozhodil

to totálně střídavkou a já opět už podruhé musel kvůli sporu o děti měnit zaměstnání, samozřejmě s poklesem příjmu.

Odvolací soud rozsudek potvrdil.

Na základě toho jsem nechal znovu otevřít kauzu křivého obvinění, teď už státní zástupce nemohl případ zamést, protože jak okresní, tak krajský soud potvrdily úmysl matky mě křivě obvinít. Takže státní zástupkyně matku obvinila ze zločinu, nicméně soud v první instanci prohlásil, že se nepodařilo prokázat, že by mě obvinila úmyslně a že by mi chtěla způsobit trestní stíhání (že měli dvakrát doloženo, že matka navedla dceru k tomu, aby lhala pracovníci FODu, že na mě matka podala do té doby už sedm trestních oznámení, to jaksi neviděli). Státní zástupkyně se se zprošťujícím rozsudkem spokojila, nechtěla podat ani odvolání. Takže jsem na ni vlítnul, sepsal všechna pochybení soudu a důvody pro odvolání, načež se paní státní zástupkyně rozhoupala odvolání podat. Zjevně i pod dojmem toho, že jsem na ni dříve podával trestní oznámení pro trestný čin nadržování (jednání, kdy někdo koná nebo nekoná ve snaze, aby se viník vyhnul trestnímu postihu). Odvolání se bude řešit dne 30. 3. 2016 na Krajském soudu v Praze, pokud máte zájem se seznámit s tím, jak jsou matkám tolerovány neskutečné prasárny.

Vedle toho probíhaly majetkové spory o dům, ve kterém byly uloženy peníze dětí (celkem 2,5 mil. Kč). Tyto peníze si matka chtěla přivlastnit na úkor dětí. Stálo mě to neskutečné úsilí tříleté právní bitvy, abych tyto peníze dětí obhájil do jejich jmění. Výsledkem tohoto majetkového sporu bylo, že matka prodala dům, výnos rozdělila na třetiny mezi sebe a děti. Ze svého podílu si koupila byt v místě mého bydliště a tím se střídavá péče zjednodušila. Zejména pro ni, protože nemusela dojíždět.

Takže od prosince 2014 máme střídavou péči po týdnu.

b) Vaše zkušenost s komunikací s otcem/matkou ohledně vašeho dítěte?

Komunikace s matkou ze začátku byla asi taková, jak s vámi komunikuje člověk, který vám drží pistoli u hlavy. Postupně, poté, co zjišťovala, že se její představy nenaplní, se komunikace zklidňovala, nicméně velitelské manýry jí zůstaly.

c) Postoj vaší rodiny a okolí k tomu, že máte dítě ve SP?

Okolí to nijak nekomentuje, prostě se o děti staráme oba.

d) V čase, kdy není matka/otec s dítětem (práce, povinnosti bez přítomnosti dítěte) a je v její péči, můžete se s dítětem vidět (telefonovat...)?

S ohledem na výše uvedené je asi odpověď jasná, toto matka umožní pouze tehdy, pokud nechává dítě vynutit si na mě něco, co chce matka. Jinak nikoliv, dokonce opakovaně maže mé číslo z mobilu dítěte.

e) Jak řešíte prázdniny, svátky (Vánoce...)?

Prázdniny jsou upraveny soudním rozhodnutím, kdy byla schválena dohoda o prázdninách, tato dohoda byla možná až ve chvíli, kdy soud nastavil rozdělení prázdnin napůl, pak přeskupení péče už domluvit šlo, pokud se vyhovělo všem přáním matky.

f) Střídaví péče – vnímáte obecně jako dobré řešení nebo spíš problém?

Zásadně není problém forma uspořádání péče, ale zlovůle jednoho nebo druhého rodiče, případně obou. Rozhodně je střídavá péče efektivní ochranou dětí a otce před militantními psychomatkami, jako je ta naše.

Střídavá péče by měla být automaticky nařizována do doby, než rodiče přijdou s jinou dohodou.

g) Dohodli jste se, nebo o péči musel rozhodnout soud?

Musel rozhodnout soud, a to v našem případě dokonce proti vůli obou rodičů. Střídavá péče byl pro matku trest za to, že spáchala zločin na mé osobě a použila k němu dítě. Mimochodem, toto zakládá povinnost soudu zabývat se možností zbavení rodičovských práv (§ 871 o.z.), ne tak pro naše soudy, takové jednání není ani důvodem pro svěřeni dětí do péče druhého rodiče. A nic špatného na tom neshledal ani Ústavní soud, i jemu přijde normální, když o dítě pečuje ve střídavé péči zločinec, který dítě používá ke spáchání zločinu na druhém rodiči.

V tomto světle je skutečně pozoruhodné, že střídavou péči soudy neumožní otcům, kteří se ničeho tak závažného nedopustili. Ale pokud se toho dopustí matka, pak střídavou péči může vysoudit.

h) Co pro vás znamenal rozvod?

Především naprosté překopání života, ztrátu profesní kariéry, pokles příjmu o 40 tis. měsíčně (což se ovšem nijak nepromítlo do výživného, to je dosud vyměřeno z příjmu před rozpadem vztahu, tedy při střídavé péči hradím na společné děti výživné 2,5 x vyšší než matka, pracující vysokoškolačka, a to živím na rozdíl od matky dalších 5 studentů), propad do bídy, kdy se

nákupy v akcích a u Vietnamců staly existenční nutností. Celkové výživné na všechny mé děti již 3 roky převyšuje můj příjem, a soudům je to úplně jedno.

i) Slyšel/a jste o střídavé péči už dříve, než jste se rozváděli?

Ano.

j) Jak si myslíte, že dítě vnímalo rozvod a to, že bude mít dva domovy (příp. dvě mateřské školy)?

Samozřejmě dva domovy dítěti vadí, ale je pro ně důležitější, že mohou být s oběma rodiči stejně. Dvě mateřské školy vnímaly jako obohacení a více kamarádů.

Docházka do dvou mateřských škol je pro děti obohacení, docházka do jedné školy je předškolních dětí povrchnější, pomíjivější, kdežto na základní škole už se navazují dlouhodobější vztahy, proto je z hlediska vývojové psychologie lepší střídat dvě školky než dvě školy.

k) Jak se situace vyvíjela v průběhu doby (+ jaká je v současné chvíli)?

Vývoj je uveden výše, děti si prošly peklem, které jsem se snažil mírnit, i soudní znalec vyjádřil velké podivení nad tím, že děti nejsou nijak konfliktem zasažené navzdory zběsilému a tvrdému konfliktu rozpoutanému matkou (já jsem matce již 14 dní po rozchodu nabízel, že děti budou v její péči a u mě 3 dny a 5 nocí za 14 dní a 40 % prázdnin, toto odmítla a rozpoutala tohle šílenství).

V průběhu sporu jsem jí nabízel jednu dohodu za druhou, všechny odmítala, a nakonec dopadla vždy soudně hůř, než byly mé nabídky na dohodu.

l) Další doplňující informace: vzdálenost bydliště, jak dlouho střídavá péče, kolik let bylo dítěti, když SP, intervaly střídání, počet sourozenců dítěte

vzdálenost po rozchodu 40 minut, pak jsem se přestěhoval do blízkého města (musel jsem opustit nádherný byt v centru Prahy), byla vzdálenost 9 km (12 minut autem, jedna stanice vlakem), po vypořádání majetku se matka přestěhovala do téhož města, vzdálenost 15 minut pěšky.

Děti byly ve fakticky vyrovnané péči od 2 roku mladší a 4 starší, právně je střídavá péče stanovena od 3 a 5 let dětí, nyní jim je 4 a 6 let.

Zpočátku režim střídání 3 dny matka, 2 dny otec, 5 dní matka, 4 dny otec počínaje pondělkem, takže prakticky všechny pondělky až středy u matky, čtvrtky pátky u otce, víkendy na střídačku,

podíl péče otce 6 dní a 4 noci, matka 8 dní a 10 nocí, prázdniny napůl, po dementním rozhodnutí soudu se střídá po týdnu.

m) Váš názor na střídavou péči:

Střídavá péče by měla být nařizována okamžitě po rozpadu vztahu, předmětem úpravy by mělo být pouze rozdělení péče mezi rodiče (stanovení podílu péče) a časový rozvrh péče rodičů. Výlučná péče by neměla být nařizována bez prokázání vážného důvodu síly ochrany nějakého jiného ústavního práva dítěte. Soudy by měly odmítnout dohody rodičů o svěřeni dítěte do péče jednoho rodiče, protože jsou proti zájmu a proti ústavnímu právu dítěte na péči obou rodičů. Měly by je vést k tomu, aby si péči rozdělili a dítě na ni mělo právo.

Střídavá péče by měla být nařizována i u kojenců, byť by to bylo formou, že otec se o dítě stará každý den od 15 do 18 hodin mezi kojením. Věk dítěte nesmí být záminkou pro vyloučení práva dítěte na péči otce.

Celý opatrovnický systém je postavený na hlavu, kdy podporuje zbavování dětí práva na péči obou rodičů a urputně brání rodičům, kteří pečovat chtějí, v naplnění tohoto práva dítěte.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by mě pro zpracování bakalářské práce velmi zajímaly.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk.....45..... vzdělání.....VŠ..... Muž / žena

a) Pokud máte čas a budete tak ochotný, mohl byste prosím převyprávět váš příběh se střídavou péčí?

S bejvalkou jsme se seznámili v roce 1995, v roce 1998 a 2000 se nám narodili naši synové Filip a Štěpán, v roce 2003 nám naši šťastnou rodinku rozbila nevěra bejvalky, zkusili jsme se následně vrátit k sobě, ale v roce 2004 jsme zjistili, že tudy už cesta nepovede. Bejvalka podala žádost o svou výhradní péči, já reagoval protinávrhem na mou výhradní péči a po prvním stání jsme dospěli ke kompromisu – střídavce, která s drobnými nuancemi trvá až doposud ...

b) Vaše zkušenost s komunikací s otcem/matkou ohledně vašeho dítěte?

Na střídavce bylo zpočátku těžké, že nás „nutila“ spolu komunikovat o praktických záležitostech i v době zjitřených emocí. Z důvodu častých konfliktů při osobní komunikaci jsme nějaký čas preferovali spíše emailovou komunikaci, která je méně osobní ...

Obecně s komunikací měla aspoň z mého pohledu výrazně větší problém má bejvalka, která je jednak oproti mně výbušnější a také byla pod tlakem části svých „kamarádek“ zastávajících značně sobecký názor, že dítě patří po rozvodu matce ...

c) Postoj vaší rodiny a okolí k tomu, že máte dítě ve SP?

Má rodina mne ve střídavé péči podporovala, byla ráda, že jsme se dokázali domluvit v zájmu dětí na tomto kompromisu a že jim zůstal kontakt s klukama zachován v obdobné míře jako před rozchodem.

d) V čase, kdy není matka/otec s dítětem (práce, povinnosti bez přítomnosti dítěte) a je v její péči, můžete se s dítětem vidět (telefonovat...)?

Telefonování nebránil ani jeden z nás, „hlídání“ jsme řešili podle potřeby – někdy jsme si navzájem děti pohlídali, jindy nám pomohla s hlídáním rodina či přátelé.

e) Jak řešíte prázdniny, svátky (Vánoce...)? A školní povinnosti?

Náš soudní rozsudek prázdniny i svátky rámcově řešil, emailem či telefonicky si pak potvrzujeme drobné úpravy („návštěva“ dětí u druhého rodiče o Štědrém dni atp.).

Se školními povinnostmi si v případě potřeby navzájem vypomáháme, ale kluci se učí dobře, tak to ani není moc potřeba ...

f) Střídavá péče – vnímáte jako dobré řešení nebo spíš problém?

Když jsme se dohodli na střídavce, tak jsem měl obavy, jak dětem bude střídavá péče vyhovovat, ale těch 11 let mne jen utvrdilo v názoru, že jsme se rozhodli správně a náš případ podporuje můj názor, že v případě rozchodu rodičů je střídavka pro děcka výrazně vhodnější uspořádání než výhradní péče jednoho rodiče, protože oba rodiče se můžou ve svém termínu dětem intenzivněji věnovat (a v druhém termínu budovat kariéru, rozvíjet osobní život atp.), dětem zachovává kontakt s oběma rodiči, je spravedlivá...

Navíc výhradní péče je často zneužívána k pomstě (a vymazání druhého rodiče ze života dětí ☹). Ostatně i zahraniční statistiky dokládají, že děti z neúplných rodin mají mnohem častěji výchovné i následné problémy právě proto, že se na jejich výchově nepodíleli oba rodiče (pro matku je velmi těžké zastat otcovskou roli a naopak).

Synů se čas od času ptám, jak jsou spokojeni se střídavkou, protože proti názoru svých synů bych pochopitelně nešel ...

Problém střídavky bych asi viděl hlavně ve 3 oblastech:

- střídavka leze trochu víc do peněz (většinu věcí se koupí dvakrát, aby se nemusely přenášet, na sociální dávky nemáme nárok atp.)

- střídavka „nutí“ rodiče zůstat v kontaktu (i když o to moc nestojí) a komunikovat spolu, brání odstěhování, komplikuje založení nové rodiny atd.

- sladění střídavky a nové rodiny (ale problém s novými partnery je asi u výhradní péče ještě výraznější)

Přesto klady střídavky u mne výrazně převažují nad jejími zápory, ten nejzásadnější plus pro mne je, že střídavka dětem umožňuje zachovat plnohodnotný kontakt s oběma rodiči ...

g) Dohodli jste se, nebo o péči musel rozhodnout soud?

Dohodli jsme se sami v mezidobí soudních jednání a soud tuto naši dohodu následně schválil.

h) Co pro vás znamenal rozvod?

Na jedné straně jsem rozpad rodiny bral už kvůli dětem jako svou životní prohru, na druhé straně jsem rozvod bral i jako šanci na nový životní začátek.

i) Slyšel/a jste o střídavé péči už dříve, než jste se rozváděli?

Ne.

j) Jak si myslíte, že dítě vnímalo rozvod a to, že bude mít dva domovy?

Děti vnímali hlavně špatně naše spory, pokud si vzpomínám, tak s dvěma domovy kluci neměli žádný problém. Možná to bylo i z důvodu, že jsme se nejdříve u soudu dohodli na střídavce a pak následně společně tuto dohodu (a ty dva domovy) klukům oznámili...

k) Jak se situace vyvíjela v průběhu doby (+ jaká je v současné chvíli)?

V průběhu let jsme si dohodu různě upravovali (měli jsme dvoutýdenní, týdenní i nepravidelný interval, měnili jsme i dny předávání), když byli kluci menší a neměli ještě tolik kroužků, tak jsme se s nimi vidali i některá odpoledne během péče druhého rodiče, úpravy jsme si potvrdili podpisem nebo jen emailem a soud do toho netahali, s jedinou výjimkou: zhruba po 3 letech fungující střídavky se bejvalka rozhodla obnovit soudy z důvodu, že jí střídavka nevyhovuje a chce svou výhradní péči, prvoinstanční soud však k jejímu šoku svěřil kluky do mé výhradní péče, po odvolání ke krajskému soudu jsme se za drobné ústupky opět vrátili ke střídavce.

V současnosti střídáme kluky po týdně v pátek po škole a všem nám to vyhovuje 😊

l) Další doplňující informace: vzdálenost bydliště, jak dlouho střídavá péče, kolik let bylo dítěti, když SP, intervaly střídání, počet sourozenců dítěte

Vzdálenost bydliště: cca 3 km

Jak dlouho střídavá péče: 11 let

Kolik let bylo dítěti, když SP: synům bylo 4 a 6 let

Intervaly střídání: týdenní (dříve dvoutýdenní i nepravidelný)

Sourozenci: Dva nevlastní sourozenci v mé nové rodině a dva nevlastní sourozenci v nové rodině u bejvalky

m) Váš názor na střídavou péči:

Viz otázka f)

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 27 Dosažené vzdělání vysokoškolské žena

a) Pokud máte čas a budete tak ochotný, mohl/a byste prosím převyprávět váš příběh se střídavou péčí?

Pokusím se ve stručnosti: dcera se narodila v roce 2008. V roce 2010 (září/říjen) jsem podala žádost o rozvod, než se přejde k samotné žádosti o rozvod musí se vypořádat péče o nezletilé dítě. Tudíž od roku 2010 se řeší péče o dítě. Začalo na Obvodním soudu první rozhodnutí, že se dítě svěřuje do péče matky (první soudní stání bylo v únoru 2011), otec se odvolal a vše putovalo k Městskému soudu, který si vyžádal znalecké posudky. Znalecké posudky se závěrem, že se nedoporučuje střídavá péče. Sociální pracovnice, které mají dceru „papírově pod sebou“ se samy vyjádřily, že není vhodná střídavá péče. I přesto vše nařídil Městský soud střídavou péči na základě doporučení, které otec přinesl od jistého doktora (je znám tím, že děti ani nevidí, pouze se tučně zaplatí a dostanete zprávu), ten doporučoval střídavou péči. Dala jsem na svého právního zástupce, že to „zkusíme“ a případně změním. Otec bydlí na P8 a já na P5. Dcera chodila do školky na P5 s tím, ale že ji otec do školky nevozil, i když tím byla podmíněna a odůvodněna v rozsudku střídavá péče a u soudu to slíbil. Nikdo s tím nic nedělal a nikoho to nezajímalo, stále neúspěšně jsem chodila na sociálku. Předávání probíhalo tak, že cela měla záchvaty breku a nechtěla k otci, dokonce jednou musel přijet i právník a předání probíhalo za přítomnosti právníka. Tyto předání jsem si natáčala – následně šla na sociálku, kde se na to podívali a řekli že s tím nemohou nic dělat. Že hájí zájmy dítěte? Absolutně vůbec. Komunikace vůbec nefunguje – otec si nepřeje, aby dceru hlídali prarodiče a úplně tím dceru vydírá a říká, že tam nesmí být. Když je u něj můžu ji jen přesně v 19 hod. zavolat a to ještě max. 1 minutu s ní mluvit, jelikož otec déle nepovolí. A co s tím? Už i sociálka se otce bojí.

Když konečně udělali poslední rok ve školce pohovor s malou na půdě školky, kde řekla že se otce bojí, že k němu nechce jezdit, tak se tato zpráva „náhodou“ ztratila a nebyla doručena soudkyni jako důkazný materiál. A v podstatě ze mě udělali magora. Kdybych nepátrala a nezískala vyjádření a důkaz... A ejhle? Zpráva se po 3 měsících náhodou objevila ve spise „tajné“ prý na přání dcery, že nechtěla aby o tom otec věděl. A co se stalo? Vůbec nic. I toto stále bylo a je málo. Mezitím se rozhodovalo o nástupu dcery do základní školy – je zákonem dané, že dítě může navštěvovat dvě základní školy. Takže u nás byla i varianta, že jeden týden bude v jedné základní škole a druhý týden v druhé. I jsem volala na Ministerstvo školství, to že jsou na každé škole jiné osnovy? A že by to bylo každý týden? No tak mi řekli, že si to bude muset doplnit. No není to komické □. Nakonec to skončilo u základní školy na půli cesty (ale s tím je také problém, jelikož tam nemá trvalý pobyt apod.).

Chodila jsem s dcerou i k dětskému psychologovi (několika), kteří mi nezávisle na sobě potvrdili, že prostě k otci nechce jezdit. Chtěla jsem totiž vyloučit svůj subjektivní pocit a názor. Ale to je stále málo pro všechny. Takže momentálně už jen odpočítáváme čas, kdy už si bude moci sama říci před soudem a nikdo to již nezpochybní, ale vzhledem k tomu že pozoruji, jaký má strach z otce si nejsem jistá, že to zvládne, když budeme všichni v jedné místnosti.

b) Vaše zkušenost s komunikací s otcem/matkou ohledně vašeho dítěte?

Komunikace – absolutně vůbec nefunguje a vše je problém. Tzn. striktně má dané které věci má u mě a které u otce. Neexistuje, že by si mohla přivést něco od otce ke mně. Já s tím problém nemám, ale sama malá na to říká, že by si to ráda vzala, ale bojí se že by se otec zlobil. No, co dodat...

c) Postoj vaší rodiny a okolí k tomu, že máte dítě ve SP?

Všichni především litují a říkají chudák malá. Je to umocněné tím, jak vidí změny chování, když má jet k otci.

d) V čase, kdy není matka/otec s dítětem (práce, povinnosti bez přítomnosti dítěte) a je v její péči, můžete se s dítětem vidět (telefonovat...)?

Tuto variantu jsem zkoušela několikrát otci navrhnout. Ale je to „oko za oko, zub za zub“ tj. když ty ji uvidíš v mém týdnu tehdy a tehdy budu ji tak vidět i já v tvém týdnu.

e) Jak řešíte prázdniny, svátky (Vánoce...)?

Řešíme striktně dle nařízení soudu, tj. sudý a lichý týden. Zárný příklad...tento rok končil lichým týdnem (53) a hned začínal lichým (1) a moje chyba že jsem se nepodívala, takže si otec nechal

dceru 14 dní, aniž bych ji viděla. A když jsem chtěla, přál si to vyměnit za jiný den o jarních prázdninách. Podala jsem i předběžné opatření v tomto duchu. Jenže to bylo před svátky, a to si soudy nebudou přidělovat práci (malinko se mi i 23.12. vysmáli, jak jsem to byla podávat) a tak to ihned zamítli. Přitom se jednalo pouze o výměnu týdnu, ale bohužel bez úspěchu. Striktně platí 17 hod. v neděli kdy si dceru předáváme a nemůžeme přijet později natož aby ji převzali či předali prarodiče.

f) Střídaví péče – vnímáte jako dobré řešení nebo spíš problém?

Když správně zvolen systém a rodiče se umí domluvit, určitě není problém. Ale ALE chybí tu prevence, a ne každý pár se rozejde v dobrém tak aby zvládl střídavou péči.

g) Dohodli jste se, nebo o péči musel rozhodnout soud? Bránil se tomuto rozhodnutí některý z vás (pokus o odvolání)?

Vždy musel rozhodovat soud a myslím, že bychom se soudili dodnes kdybych na střídavou péči nekývla.

h) Co pro vás znamenal rozvod?

Životní rozhodnutí a veliké zvažování, jestli zůstat ve vztahu jen kvůli dítěti.

i) Slyšel/a jste o střídavé péči už dříve, než jste se rozváděli?

Ano, slyšela. A upřímně musím říci, že každý, kdo si nastuduje stridavka.cz (jak to udělal otec) a postupuje dle toho (protahuje soudní stání a omlouvá se, křivě obviňuje matku na sociálce apod.) má následně velikou šanci na úspěch. A samy pracovnice na OSPOD (sociálka) říkaly, že to funguje.

j) Jak si myslíte, že dítě vnímalo rozvod a to, že bude mít dva domovy (příp. dvě mateřské školy)

Byla ještě malá, ale v podstatě už jsem na ni pozorovala jistý negativní vztah k otci a byla svědkem hádek a tomu jsem ji vážně dále nechtěla vystavovat.

k) Jak se situace vyvíjela v průběhu doby (+ jaká je v současné chvíli)?

V současné chvíli je to ve stádiu, že dcera, když v neděli odjíždí k otci pláče a říká že tam nechce, nebaví ji to, je to hrozný týden, bojí se ho, nebaví ji cestování a že bych to chtěla změnit. Stále se nedokážeme na ničem domluvit (i výdaje se platí dle toho v jakém se uskutečňují týdnu). Myslím, že je to veliký nápor na dceru. To víte, ustupuji i když se mi negativně od otce vrací.

Např. nenavštěvuje stejné kroužky – pouze s jedním otec souhlasil, a to 1x týdně s tanci, navrhovala jsem kroužky naproti škole, ale otec řekl, že si to nepřeje a že ji nebude vyzvedávat ve čtyři/pět hodin odpo. Takže ani nemůže žádný sport/kroužek dělat pořádně.

l) Další doplňující informace: vzdálenost bydliště, jak dlouho střídavá péče, kolik let bylo dítěti, když SP, intervaly střídání, počet sourozenců dítěte

Necelých 15 km vzdálenost.

Dceři byly 3,5 roku a je jedináček. Narodila se 2008 a teď chodí do první třídy.

m) Váš názor na střídavou péči:

Když jsem souhlasila se střídavou péčí, byl to pro mě samotnou šok a cítila jsem se možná jako „krkavčí“ matka, ale věděla jsem, že jinak to nepůjde a budeme se odvolávat do nekonečna, i když to stejně tak i teď je. Nicméně jsem vyhledala psycholožku, která mi poradila, jak se ve střídavé péči chovat a jednat. To mi hodně pomohlo. Oba dva jsme měli stejnou výchozí pozici, já se rozhodla a vyhledala pomoc a myslím, že z toho jen teď těžím.

Od psycholožky to byly vcelku jasné rady – někdy bylo těžké je aplikovat, to víte přeci jen city dělají svoje. Jenže je potřeba si uvědomit, že se nejedná o nějaký „boj“, ale tudíž nějaká rádoby msta zde nemá své místo. Nikdy jsem o otci nemluvila špatně, nepobízela dceru proti němu (on to dělal, kolikrát s tím dcera přišla), pozitivně jsem ji motivuji, aby se těšila k otci (i když vím, jak to vše je).

Celkově chybí osvěta v této problematice a vyškolení pracovníci, kteří by rodinám pomohli v těchto situacích. Je to těžké, vím (jsou totiž rodiče kteří si dělají naschvály, a to pak kapitola sama pro sebe). Ale když chcete, a tedy přistoupíte na střídavou péči, a i přesto je to prostě všem jedno a nemáte dovolání, když se něco děje a s druhým není možnost domluvy, ta bezmoc. A poté je zájem dítěte kde? I proto se nedivím, že mi plno lidí říkalo, že jsem nedělala naschvály, a proto byla nařízena střídavá péče.

Když vám soud řekne, že jste schopní se domluvit a vy doložíte složku e-mailu, po jejichž přečtení všichni řekli že nejsme schopní se domluvit?

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk.....34..... Dosažené vzdělání.....ÚSO..... žena

a) Pokud máte čas a budete tak ochotný, mohl/a byste prosím převyprávět váš příběh se střídavou péčí?

Terezka se narodila po dvouletém vztahu, otce Terezky jsem poznala v zaměstnání a byla to láska mého života. Já bydlela v podnájmu a on u své rodiny a z dnešního pohledu mě mělo varovat to, že je to vlastně nesamostatný mamánek. Po půl roce našeho vztahu mě přemluvil, abych šla bydlet do jeho bydliště kde bydlel se svými rodiči, sestrou, bratrem s družkou a starým dědečkem. Hlavou rodin byla jeho matka, která o všem a všech rozhodovala. Mému otci disponovala i jeho platební kartou, dělala mu svačinky do práce a přidělovala mu kapesné. Když se mi narodila Terezka, tak rozhodovala i o ní – vybrala doktorku, bohužel jsem se nechala přemluvit, aby Terezka měla jejich příjmení.

Ke svým rodičům a své sestře mi bránili jezdit, že mě s malou nepustí vlakem a že mám čekat, až bude mít sestra přítele čas. To mě velmi mrzelo. Když bylo malé 21 měsíců, tak jsem si prosadila být před adventem dva týdny u svých rodičů, aby si i oni užili Terezky.

Bylo to moc hezké, jenže mi zavolal přítel, že si budu muset vzít větší půjčku, že m jeho rodina problémy a hrozí exekuce domu a že přítel chce ještě půjčku na své studium. Byla jsem proti, protože jsem už jim poskytla ne zrovna malé své úspory. Byla z toho velká hádka a dusno trvalo přes celé svátky. Později jsem se dozvěděla, že už před Vánocemi mluvili s OSPOD a doktorkou o tom, jak získat do své péče naši Terezku.

I když jsem ještě byla na MD, tak jsem se připravovala na návrat do zaměstnání a hned 2.ledna jsem jela na školení, když jsem se vracela, tak mi přítel poslal SMS, ať se nevracím, že už mě nechce a že už Terezku nikdy neuvidím apod. Byla to pro mě šílená zrada a nevěděla jsem,

co mám dělat, ale své rodiče jsem do toho nechtěla tahat. Jezdila jsem dva dny ve vlaku a přemýšlela, zda mám ukončit svůj život, přítel mi posílal kruté SMS, že jsem blázen a že se mám jít léčit. Tak jsem uprostřed noci zazvonila na psychologičku v Bohnicích, kde mě dali na intervenční centrum, kde jsem byla týden a ujistili mě, že blázen nejsem. Během pobytu mě navštívil přítel v doprovodu své matky a ta na mě křičela nadávky, až je vyhodili zaměstnanci z areálu.

Přítel na mě podal TO za týrání dcery a na mého otce TO za zneužívání, toto byl jasný nesmysl, ale to zapříčinilo, že jsem svou dcerku neviděla dva měsíce, neukázali jí ani svému OSPODU, neviděla jsem jí ani na její druhé narozeniny.

Soud rozhodl v předběžném řízení pro střídavku, kterou potom potvrdil a nyní ve 4 letech i krajský soud.

b) Vaše zkušenost s komunikací s otcem ohledně vašeho dítěte?

Komunikace spíše není, otec malé nedovolil ani školku v přírodě, protože by ji musel dovést o dva dny dřív a nechtěl ani dát souhlas pro přijetí ve 3,5 letech do školky, ve dvou letech hned na začátku SP jí nechal na vlastní žádost hospitalizovat v nemocnici za účelem zjištění, zda u nás nebyla týrána, v těch 22 měsících to zase byla na dětské gyndě zda nebyla zneužita. Komunikace je spíš přes SMS, osobně sotva pozdrav. Vyměřené alimony 500 Kč ještě nezačal platit, a i o to se zajímal krajský soud, který posvětil střídavku.

c) Postoj vaší rodiny a okolí k tomu, že máte dítě ve SP?

Moji rodiče mi s malou pomáhají, pracuji v turnusu, stejně i moje sestra mi pomůže, když má volno. Mé okolí kolegové, kamarádi i rodina hlavně litují malou, že musí takhle pendlovat.

d) V čase, kdy není matka/otec s dítětem (práce, povinnosti bez přítomnosti dítěte) a je v její péči, můžete se s dítětem vidět (telefonovat...)?

Ne, celou dobu o ní nevím vůbec nic.

e) Jak řešíte prázdniny, svátky (Vánoce...)?

Zatím mi otec malé v ničem nevyhověl a letos připadne, že o štědrém dnu mu ji budu vracet a uvidím ji až na silvestra navečer. Školy se děším už teď. U nich se nenaučí žádnou básničku, písničku atd.

f) Střídaví péče – vnímáte jako dobré řešení nebo spíš problém?

Je to problém. Lepší řešení by bylo mít jeden domov a rozšířený kontakt podle dohody.

g) Dohodli jste se, nebo o péči musel rozhodnout soud? Bránil se tomuto rozhodnutí některý z vás (pokus o odvolání)?

Ano o SP rozhodl soud, otec původně navrhoval svou VP bez kontaktu se mnou, na SP jsem se odvolala

h) Co pro vás znamenal rozvod?

Zrada.

i) Slyšel/a jste o střídavé péči už dříve, než jste se rozváděli?

Ano slyšela a vůbec nic pozitivního.

j) Jak si myslíte, že dítě vnímalo rozvod? Ovlivnilo ho to nějakým způsobem?

Jasně že to vnímala, oni jí učili říkat maminko jeho sestře a že jí nechci že jsem jí utekla, měla s toho trauma, a to podporoval otec manipulací, aby se mě bála, ale ona sama poznala že je jí u mě a mých rodičů dobře, má zážitky, věnujeme se jí.

k) Jak se situace vyvíjela v průběhu doby (+ jaká je v současné chvíli)?

Plácá se v tom stále, ve školce to také pozorují, že si vždy zvyká znova a nemá šance se pořádně zapojit do kolektivu a různých aktivit.

l) Další doplňující informace: vzdálenost bydliště, jak dlouho střídavá péče, kolik let bylo dítěti, když SP, intervaly střídání, počet sourozenců dítěte

Vzdálenost – 50 km, začátek ve 2 letech, nyní 4 roky, po týdnu

m) Váš názor na střídavou péči:

Autora a propagátory bych ráda viděla, jak by to oni sami prožívali, pokud by někdo rozhodl, že se bude muset střídat, např. Praha centrum a víska někde v Beskydech, a to dvě odlišná povolání a úplně rozdílné světy. Je to šílenost. Možná to může být i dobré řešení, pokud se zachová stejná škola, školka a rodiče bydlí hodně blízko a jsou zachovány vazby s vrstevníky, kroužky, sport atd. a mají stejný způsob výchovy a jsou k sobě tolerantní za všech okolností.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 33 Dosažené vzdělání Maturita Žena

a) Pokud máte čas a budete tak ochotný, mohl/a byste prosím převyprávět váš příběh se střídavou péčí?

Mám dvě děti se svým bývalým partnerem a dohodli jsme se na střídavé péči. Ale nebylo to jednoduché. Soudili jsme se. Bývalý partner chtěl staršího syna do své péče a mladšího syna chtěl dát do mé péče. S tím já jsem vůbec nesouhlasila, tak jsme se trochu dohadovali.

b) Vaše zkušenost s komunikací s otcem/matkou ohledně vašeho dítěte?

Komunikace vážla, na začátku byly boje. V současné chvíli (po třech letech) se dá říct, že se na všem shodneme.

c) Postoj vaší rodiny a okolí k tomu, že máte dítě ve SP?

Postoj rodiny a okolí byl nejednotný, někdo zastával názor, že je střídavá péče špatná, někdo zase, že otcům se má dát stejný podíl na výchově dětí.

d) V čase, kdy není matka/otec s dítětem (práce, povinnosti bez přítomnosti dítěte) a je v její péči, můžete se s dítětem vidět (telefonovat...)?

Asi ano, spíš to neděláme, každý máme svůj týden a věnujeme se dětem každý po svém. Já jsem radši, když bývalého partnera nemusím vidat. I děti si předáváme ve školce, takže se vyhýbáme kontaktu.

e) Jak řešíte prázdniny, svátky (Vánoce...)?

Máme určenou střídavou péči po týdnu. Já lichý týden, otec dětí sudý týden. Ve většině to tak necháváme být, jak to vychází.

f) Střídaví péče – vnímáte jako dobré řešení nebo spíš problém?

Určitě problém. Dvojitá výchova, dva světy pro děti. Měla jsem si stát za svým názorem, že děti mají mít jeden domov. Ale soud určil tak, jak určil. Dává prostor i otcům.

g) Dohodli jste se, nebo o péči musel rozhodnout soud?

Trošku jsme bojovali, ale nakonec se dohodli.

h) Co pro vás znamenal rozvod?

(bez odpovědi)

i) Slyšel/a jste o střídavé péči už dříve, než jste se rozváděli?

Asi ano, trochu jsem se poptávala u holek, co mají střídavou péči.

j) Jak si myslíte, že dítě vnímalo rozvod a to, že bude mít dva domovy (příp. dvě mateřské školy?)

Určitě jsou kluci ovlivnění, ale zvykají si, nebo spíš si už zvykli.

k) Jak se situace vyvíjela v průběhu doby (+ jaká je v současné chvíli)?

Ze začátku to bylo hodně složité. V současné chvíli je to v relativně klidovém stádiu.

l) Další doplňující informace: vzdálenost bydliště, jak dlouho střídavá péče, kolik let bylo dítěti, když SP, intervaly střídání, počet sourozenců dítěte

Děti – 2 kluci (6,5 – 3,5 let)

Vzdálenost rodičů 11 km.

Střídavá péče 1,5 roku.

m) Váš názor na střídavou péči:

Nikdy bych na střídavou péči nepřistoupila. Byla bych radši, kdyby otec o děti neměl zájem a děti bych si vychovala sama podle svých pravidel.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 40 Dosažené vzdělání ÚSO Muž

a) Pokud máte čas a budete tak ochotný, mohl/a byste prosím převyprávět váš příběh se střídavou péčí?

Rozešli jsme se, když byly malému 2 roky. (Žena uvedla, že život se mnou byl jako ve zlaté kleci.)

Malý potom cca 2 roky pobýval u mě.

Na střídavé péči jsme se nakonec dohodli s matkou dítěte poté, co jsem žádal o svěřeni syna do vlastní péče a ona s tím nesouhlasila.

b) Vaše zkušenost s komunikací s otcem/matkou ohledně vašeho dítěte?

Zatím se na všem dohodneme, bereme to tak, že jde o malého, a ne o nás.

c) Postoj vaší rodiny a okolí k tomu, že máte dítě ve SP?

Rodině to nevadí, vidí v tom, že mi zbývá alespoň zbývá nějaký čas na sebe, předtím byl totiž syn většinou (90 % času) u mě.

d) V čase, kdy není matka/otec s dítětem (práce, povinnosti bez přítomnosti dítěte) a je v její péči, můžete se s dítětem vidět (telefonovat...)?

Zatím je syn malý, ale jakmile bude vyžadovat tuto věc, nebude z mé strany problém. Volám mu pouze ze služebních cest ze zahraničí, když jsem delší dobu pryč.

e) Jak řešíte prázdniny, svátky (Vánoce...)?

Vymezený čas je téměř na všechny svátky a prázdniny daný soudem, což mi vyhovuje.

f) Střídaví péče – vnímáte jako dobré řešení nebo spíš problém?

Je to lepší varianta nežli odejmutí dítěte do vlastní péče jen jednoho z rodičů, ale není to dobré řešení. Normální je rodina.

g) Dohodli jste se, nebo o péči musel rozhodnout soud?

Odvolání nebylo, ale dohodli jsme se až po podání návrhu k soudu.

h) Co pro vás znamenal rozvod?

(bez odpovědi)

j) Slyšel/a jste o střídavé péči už dříve, než jste se rozváděli?

Ano slyšel, a doufal, že se to nebude týkat mých potomků.

k) Jak si myslíte, že dítě vnímalo rozvod a to, že bude mít dva domovy (příp. dvě mateřské školy)?

Spíše ne, byl stejně více se mnou, tak to ani nevnímal.

l) Jak se situace vyvíjela v průběhu doby (+ jaká je v současné chvíli)?

Syn to nejdříve nevnímal, ale teď mi přijde, že mu to začíná vadit, že změnu nevnímá pozitivně. Ale postupně si zvyká. Vadí mu, že stále „poletuje“ mezi námi a sám pořádně neví, kde bude, kdo jej vyzvedne ze školky. Malého si vyzvedáváme přes školku. Je to dle mého názoru lepší varianta, protože pokud vezu malého k matce, pláče, že tam nechce. Pokud jej matka vyzvedává ze školky, je to bez pláče, lépe to přijímá. Malému jsem pořídil kalendář s posouvacím „okénkem“ a vyznačil jsem barevně, kdy je malý u mě a kdy u bývalé ženy. To si myslím, je dobré.

m) Další doplňující informace: vzdálenost bydliště, jak dlouho střídavá péče, kolik let bylo dítěti, když SP, intervaly střídání, počet sourozenců dítěte

Vzdálenost 2 km. SP dva měsíce. Chlapci jsou 4 roky. Interval střídání je stanoven dle potřeb matky, dle jejich směn (krátký X dlouhý týden). Syn má ještě dva sourozence (oba nevlastní).

n) Váš názor na střídavou péči:

Lepší než drátem do oka. Dítě nepříjde ani o jednoho z rodičů. Je to ale náročné.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 35 Dosažené vzdělání SOU Muž

a) Pokud máte čas a budete tak ochotný, mohl/a byste prosím převyprávět váš příběh se střídavou péčí?

(bez odpovědi)

b) Vaše zkušenost s komunikací s otcem/matkou ohledně vašeho dítěte?

Dobrá.

c) Postoj vaší rodiny a okolí k tomu, že máte dítě ve SP?

Kladný.

d) V čase, kdy není matka/otec s dítětem (práce, povinnosti bez přítomnosti dítěte) a je v její péči, můžete se s dítětem vidět (telefonovat...)?

Ano.

e) Jak řešíte prázdniny, svátky (Vánoce...)? A školní povinnosti?

Vše domluvou.

f) Střídaví péče – vnímáte jako dobré řešení nebo spíš problém?

Dobré řešení.

g) Dohodli jste se, nebo o péči musel rozhodnout soud? Bránil se tomuto rozhodnutí některý z vás (pokus o odvolání)?

Na všem jsme se dohodli.

h) Co pro vás znamenal rozvod?

(bez odpovědi)

i) Slyšel/a jste o střídavé péči už dříve, než jste se rozváděli?

Ano.

j) Jak si myslíte, že dítě vnímalo rozvod? Ovlivnilo ho to nějakým způsobem?

Myslím, že ne.

l) Jak se situace vyvíjela v průběhu doby (+ jaká je v současné chvíli)?

Vždy dobrý.

m) Další doplňující informace: vzdálenost bydliště, jak dlouho střídavá péče, kolik let bylo dítěti, když SP, intervaly střídání, počet sourozenců dítěte

Stejně město, trvá 4 roky, 5 let je synovi, interval každý týden. Jeden sourozenec.

n) Váš názor na střídavou péči:

Kladný. Jsem rád, že máme střídavou péči.

Příloha č. 8 - Dotazníky pro Skupinu č. 3 a) –ukázka záznamu vybraných odpovědí

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma *Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte*.

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 41 vzdělání SŠ žena

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Ano.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Ne.

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další- cokoliv vás napadne...)

(bez odpovědi)

4. Váš názor na střídavou péči:

Souhlasím se střídavou péčí, pokud oba rodiče bydlí ve stejném městě, nebo poblíž. Myslím si, že pokud jsou rodiče rozumní a domluví se, je to dobré i pro děti, aby jeden z rodičů neztratil kontakt s dětmi.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 38 vzdělání SŠ žena

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Ano.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Ano – příbuzní.

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další – cokoliv vás napadne...)

4,8 – otec absolutní nespolehlivost, špatná domluva. Otec trvá na střídavé péči, ale nelze se s ním domluvit, kdy a v kolik si děti vyzvedne. Děti se od něj vrací vynervované a nemohou se smířit, proč týden matka – týden otec.

4. Váš názor na střídavou péči:

Se střídavou péčí nesouhlasím – děti nemají potom v hlavě jasno, proč je to tak.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 38 vzdělání VYUČEN žena

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Ano.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Ne.

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další – cokoliv vás napadne...)

(bez odpovědi)

4. Váš názor na střídavou péči:

Pokud oba rozvedení rodiče bydlí ve stejném městě a jsou schopni mezi sebou se normálně domluvit a zároveň jsou schopni dítěti zajistit alespoň podobné zázemí (aby se nemusela většina věcí...stěhovat). Tak by mohla střídavá péče fungovat. Samozřejmě hodně záleží na dítěti (věk, psychologická stránka dítěte, vazby k rodičům...)

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 34 vzdělání VŠ žena

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Ano.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Ano.

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další – cokoliv vás napadne...)

Rozvod, dítěti 4 roky. Střídavá péče týden otec, týden matka. Dítě nevyrovnané, vynervované. Ve dvanácti letech utekl od otce, matka ho musela ihned odvézt zpět. Druhý den utekl k prarodičům a prosil je, ať to mamince nevolají, že zpátky k tatkovu nechce. Dnes má chlapce e výhradní péči matka. K otci jezdí každý druhý týden. Situace se uklidnila, chlapec se zlepšil ve škole.

4. Váš názor na střídavou péči:

Dle mého názoru nesouhlasím se střídavou péčí. Dítě má mít jeden domov. Dítě potřebuje stabilitu a zázemí. S druhým rodičem by se měl stýkat v podstatě denně, protože má rádo oba rodiče. Ale večer by měl být doma a dítě by mělo mít stanovený režim (učení, hraní, kroužky).

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 38 vzdělání ISŠ PS žena

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Ano.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Ne.

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další – cokoliv vás napadne...)

(bez odpovědi)

4. Váš názor na střídavou péči:

Děti nechat u matky, pokud se o ně řádně stará. Styk s otce jen 1x za 14 dní o víkendy a o prázdninách po domluvě. Zastávám názor, že matka dává dětem více lásky než otec. A děti mají mít jen jeden domov, pokud se střídají 1x tam a zase zpátky, tak v tom mají zmatek.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 24 vzdělání Dis žena

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Ano.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Ano.

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další – cokoliv vás napadne...)

Rozvedli se v 5 letech dítěte. Komunikace špatná, přes soud. Střídání po týdnech – u otce a u matky. Myslím si, že ji snáší špatně – je znát změna v chování, je zlobivý, agresivní vůči dětem, nemá dané vzorce správného chování, neví, co je správné (jinak je to u matky a jinak u otce – je z toho zmatený).

4. Váš názor na střídavou péči:

Myslím si, že pro dítě to není nic dobrého, neví, co může a je z toho zmatený. Rodiče si prostřednictvím dítěte řeší svoje problémy, navádí dítě proti druhému rodiči...

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 32 vzdělání VOŠZ žena

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Ano.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Osobně zkušenost nemám, ale znám rodinu, která má střídavou péči

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další – cokoliv vás napadne...)

Děti věk 2, 5 a 5.

Myslím si, že bez problémů, vyhovuje oběma komunikace též, bydlení týden a týden. Děti to vzaly.

4. Váš názor na střídavou péči:

Myslím si, že děti potřebují oba rodiče, za mě ano.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 42 vzdělání SŠ žena

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Ano, slyšela.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Ne neznám.

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další- cokoliv vás napadne...)

(bez odpovědi)

4. Váš názor na střídavou péči:

Podle mého názoru záleží na mnoha okolnostech → na rodičích, dětech, prostředí atd.

Myslím si, že je vhodné nastavit pravidla, která dodržují oba rodiče, aby dítě nebylo zmatené a vědělo, jak se chovat. Myslím si, že je vhodné, aby dítě stále chodilo do stejné školy (školky) a rodiče bydleli blízko sebe, aby dítě mělo co nejpodobnější podmínky u obou rodičů. Ale o jsem slyšela, tak většinou střídaví péče nebyla dlouhodobě vhodná pro děti. Určitě je to velmi těžké vyřešit, co je nejlepší pro děti. Nejlepší podmínky jsou samozřejmě v úplně fungující rodině.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 32 vzdělání VOŠ žena

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Slyšela, ale nikdo v mém blízkém okolí dítě v klasické střídavé péči nemá.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Vím o některých rodinách, ale moc dobře je neznám, nevím podrobnosti.

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další – cokoliv vás napadne...)

(bez odpovědi)

4. Váš názor na střídavou péči:

Pokud mají oba rodiče bydliště ve stejném městě, okresu, aby mohlo dítě navštěvovat stále stejnou školu, školku, tak si myslím, že je střídavá péče v pořádku (samozřejmě pokud to má nějaké negativní následky na dítě, např. psychické, zhoršení prospěchu..., tak to v pořádku není).

Oba rodiče musí být „normální“ (žádní tyrani, alkoholici, neměli by se pomlouvat, vtloukat dítěti lži o druhém rodiči...).

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 31 vzdělání VŠ žena

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Ano.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Ne.

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další- cokoliv vás napadne...)

(bez odpovědi)

4. Váš názor na střídavou péči:

Střídavou péči lze aplikovat podle mého názoru pouze v případech, kdy rodiče i přes neshody dokáží spolu komunikovat a shodnou se na zásadních bodech výchovy.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 34 vzdělání SOUŠ muž

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Ano, slyšel.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Ne, neznám.

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další – cokoliv vás napadne...)

(bez odpovědi)

4. Váš názor na střídavou péči:

Jsem pro. Z doslechu známých jsem se dozvěděl, že rozvedený jeden druhého pomlouvají a navádějí dítě. Takže si myslím, že pokud takto fungují rodiče, tak dítě by mělo být svěřeno do opatrovnictví jednoho z rodičů. Pokud se rodiče dokáží shodnout a respektovat se, jsem pro svěřením dítě obou rodičům.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 30 vzdělání SŠ žena

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Ano.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Ne.

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další – cokoliv vás napadne...)

(bez odpovědi)

4. Váš názor na střídavou péči:

Už jenom to, že dítě chodí do nějakého kolektivu a nezvykne si v žádném z nich. To je poznamená. Budou si připadat jak vydědění, kteří nejsou nikde doma.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 28 vzdělání SOŠ žena

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Ano.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Ano.

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další – cokoliv vás napadne...)

Rodiče se rozvedli, když dívka bylo 6 a chlapci 3 roky. Komunikace v rámci možností... Vztahy chladné. Na důležitých věcech se ale dokázali domluvit. Střídání bylo týdenní. Vzdálenost bydlišť tak 5 km. Malý ji přijímal špatně, ze začátku. Dívka to vzala dobře (v rámci možností). Těší se na každou „návštěvu“ táty/mámy, co jim bude vyprávět atd.

4. Váš názor na střídavou péči:

Se SP souhlasím, dítě má mít oba rodiče. Ale důležitá je komunikace rodičů a nějaký respekt jeden druhého.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti se zaměřením na střídavou péči a získat názory na tento typ péče od rodičů, pedagogů, veřejnosti a dětí, kteří se se střídavou péčí osobně setkali.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná. Vytvořila jsem řadu otázek, pokud máte čas k převyprávění vašeho příběhu a zkušeností se střídavou péčí, první otázka je to k tomu určená, další se zabývají konkrétními otázkami, které by byly také pro mé zpracování bakalářské práce velmi užitečné.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 26 vzdělání SŠ žena

1. Slyšel/a jste někdy o střídavé péči?

Ano, slyšela.

2. Znáte konkrétní rodinu, která měla / má střídavou péči? (Případně sami tento typ máte?)

Ano, znám.

3. Pokud znáte, můžete přiblížit danou situaci? (např. v kolika letech dítěte se rodiče rozvedli? Jaká je/ byla komunikace, domluva a vztahy rodičů o rozvodu? vyřešení otázky frekvence střídání, bydlení, jak dlouho nastavený tento typ péče, jak dítě s. péči přijímá, změny v chování a další – cokoliv vás napadne...)

Rodiče se rozvedli, když dítěti bylo 5 let. Dle mého názoru dítě trpí ve střídavé péči, protože rodiče se jeden před druhým shazují.

4. Váš názor na střídavou péči:

Nesouhlasím s ní, pokud je dítě příliš malé.

Příloha č. 9 - Dotazník pro Skupinu č. 4 – záznam odpovědí

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma *Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte*.

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti (konkrétně předškolního věku) se zaměřením na střídavou péči a získat názory, zkušenosti, pedagogů, kteří se se střídavou péčí mohli setkat při své pedagogické činnosti.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 58 vzdělání SŠ roky praxe 39 žena

1. Kolik let je (bylo) dítěti?

3 roky.

2. Dohodli se rodiče dítěte na střídavé péči nebo šlo o rozhodnutí soudu (+víte, zda rozsudek vynesl soudce či soudkyně)?

Rozhodnutí soudu

3. Víte, jaký byl důvod rozpadu manželství?

Nevím.

4. Jaké byly reakce rodičů? Postoje jeden k druhému, které jste mohl/a vypořádat?

Reakce rodičů – negativní. Postoje k sobě též negativní.

5. Jaký přístup a vzájemné vztahy byly mezi rodiči a dítětem po rozvodu při střídavé péči?

Vztahy k dětem hezké. Rodiče se předháněli „kdo dá dětem více“.

6. Jaké bylo dítě před rozvodem a určením do střídavé péče a po něm? Promítla se nově vzniklá situace do jeho chování? Jak (např. regrese ve vývoji dítěte...)?

Chování dětí se změnilo ve střídavé péči. Z mého pohledu bylo dítě proti druhému rodiči popuzováno. Dítě je agresivnější, říká, že nemá rádo maminku, u tatínka má vše, je spíš samotářské.

7. Inklinovalo dítě k některému z rodičů? Jak se to projevovalo?

Ano. Těšilo se na něj, více o něm mluvilo.

8. Myslíte si, že se v tomto případě projevilo „syndrom zavrženého rodiče“? Ke kterému z rodičů? Jak se to projevovalo?

Myslím, že ne. Dítě to vnímá z pohledu „Kdo mu víc koupí. Kdo mu víc dopřeje. Kdo s ním jezdí více na výlety.“

9. Váš názor na střídavou péči:

Se střídavou péčí nesouhlasím. Dítě má mít jeden domov, kam se rád vrací. Rozumní rodiče se mohou oba na výchově podílet i po rozpadu vztahu a zachovat dětem jeden domov!

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti (konkrétně předškolního věku) se zaměřením na střídavou péči a získat názory, zkušenosti, pedagogů, kteří se se střídavou péčí mohli setkat při své pedagogické činnosti.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 55 vzdělání SPgŠ Roky praxe 35 žena

1. Kolik let je (bylo) dítěti?

6 let.

2. Dohodli se rodiče dítěte na střídavé péči nebo šlo o rozhodnutí soudu (+víte, zda rozsudek vynesl soudce či soudkyně)?

(bez odpovědi)

3. Víte, jaký byl důvod rozpadu manželství?

(bez odpovědi)

4. Jaké byly reakce rodičů? Postoje jeden k druhému, které jste mohl/a vypořádat?

Pomlouvali se.

5. Jaký přístup a vzájemné vztahy byly mezi rodiči a dítětem po rozvodu při střídavé péči?

Zpočátku napjaté. Nedokázali se domluvit.

6. Jaké bylo dítě před rozvodem a určením do střídavé péče a po něm? Promítla se nově vzniklá situace do jeho chování? Jak (např. regrese ve vývoji dítěte...)?

Odráží se v chování, poutá na sebe pozornost, neposlouchá...

7. Inklinovalo dítě k některému z rodičů? Jak se to projevilo?

(bez odpovědi)

8. Myslíte si, že se v tomto případě projevila „syndrom zavrženého rodiče“? Ke kterému z rodičů? Jak se to projevilo?

Preferuje toho rodiče, u kterého právě je.

9. Váš názor na střídavou péči:

Dítě nemá zázemí, stále pendluje od rodiče k rodiči. Má jiná pravidla, musí měnit návyky – neví, čí je.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti (konkrétně předškolního věku) se zaměřením na střídavou péči a získat názory, zkušenosti, pedagogů, kteří se se střídavou péčí mohli setkat při své pedagogické činnosti.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 49 vzdělání VŠ Roky praxe (nevyplněno) žena

1. Kolik let je (bylo) dítěti?

6.

2. Dohodli se rodiče dítěte na střídavé péči nebo šlo o rozhodnutí soudu (+víte, zda rozsudek vynesl soudce či soudkyně)?

(bez odpovědi)

3. Víte, jaký byl důvod rozpadu manželství?

Ne.

4. Jaké byly reakce rodičů? Postoje jeden k druhému, které jste mohl/a vypořádat?

Dohadovali se.

5. Jaký přístup a vzájemné vztahy byly mezi rodiči a dítětem po rozvodu při střídavé péči?

Chladné, bojující.

6. Jaké bylo dítě před rozvodem a určením do střídavé péče a po něm? Promítla se nově vzniklá situace do jeho chování? Jak (např. regrese ve vývoji dítěte...)?

Myslím si, že je jiné. Ale zase přinese z jedné školy do druhé nějaké jiné nápady a náměty.

7. Inklinovalo dítě k některému z rodičů? Jak se to projevilo?

Ne.

8. Myslíte si, že se v tomto případě projevila „syndrom zavrženého rodiče“? Ke kterému z rodičů? Jak se to projevilo?

Nevím.

9. Váš názor na střídavou péči:

Měly by děti být v jednom prostředí, bytě, MŠ – ZŠ a rodiče se střídat.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti (konkrétně předškolního věku) se zaměřením na střídavou péči a získat názory, zkušenosti, pedagogů, kteří se se střídavou péčí mohli setkat při své pedagogické činnosti.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 47 vzdělání SŠ Roky praxe 24 žena

1. Kolik let je (bylo) dítěti?

3,5 let.

2. Dohodli se rodiče dítěte na střídavé péči nebo šlo o rozhodnutí soudu (+víte, zda rozsudek vynesl soudce či soudkyně)?

Nevím.

3. Víte, jaký byl důvod rozpadu manželství?

Matka byla drogově závislá (vím pouze z doslechu).

4. Jaké byly reakce rodičů? Postoje jeden k druhému, které jste mohl/a vypořádat?

Matka s námi zpočátku nekomunikovala, vše jsme řešili s otce, nyní vše bez problémů.

5. Jaký přístup a vzájemné vztahy byly mezi rodiči a dítětem po rozvodu při střídavé péči?

Nevím.

6. Jaké bylo dítě před rozvodem a určením do střídavé péče a po něm? Promítla se nově vzniklá situace do jeho chování? Jak (např. regrese ve vývoji dítěte...)?

Když přišlo do MŠ, bylo ve výhradní péči otce. Kdy přesně došlo ke střídavé péči nevím → rodiče nás neinformovali. Dítě se velmi dlouho a těžce adaptovalo, stále se mazlilo (bylo „nedomazlené“) a oproti ostatním dětem bylo opožděné, počůravalo se...(Otec se snažil, ale bylo vidět, že v rodině chybí „ženská ruka“)

7. Inklinovalo dítě k některému z rodičů? Jak se to projevovalo?

Ve 3,5 letech tíhlo více k otci. Když přišla matka, plakalo a chtělo otce. Nyní (4,5 let) jde bez problémů k tomu, kdo pro něj přijde.

8. Myslíte si, že se v tomto případě projevil „syndrom zavrženého rodiče“? Ke kterému z rodičů? Jak se to projevovalo?

Zpočátku ano, nyní už ne (viz otázka č.7

9. Váš názor na střídavou péči:

Pokud jsou rodiče schopni se dohodnout, bydlí ve stejném městě (aby dítě nemuselo střídat MŠ ne ZŠ, kroužky...), nejsem zásadně proti. Lepší varianta se mi zdá, když dítě bydlí stále v jednom bytě (domě) a střídají se rodiče → myslím si, že dítě potřebuje vědět, kam patří (pocit bezpečí, jistoty).

Nemám úplně vyhraněný názor, je to podle mě velice individuální.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti (konkrétně předškolního věku) se zaměřením na střídavou péči a získat názory, zkušenosti, pedagogů, kteří se se střídavou péčí mohli setkat při své pedagogické činnosti.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 25 vzdělání SPgŠ Roky praxe 6 žena

1. Kolik let je (bylo) dítěti?

Věk 2, 6,

2. Dohodli se rodiče dítěte na střídavé péči nebo šlo o rozhodnutí soudu (+víte, zda rozsudek vynesl soudce či soudkyně)?

Nedohodli se. Matka dělala veliké problémy, děti chtěla výhradně do své péče, soud, na požádání otce a posléze domluvě s matkou, rozhodl o střídavé péči.

3. Víte, jaký byl důvod rozpadu manželství?

Neporozumění si ve vztahu, odlišné názory, odlišný styl života.

4. Jaké byly reakce rodičů? Postoje jeden k druhému, které jste mohl/a vypořádat?

Každý měl své zájmy. Snažil se zdržovat dál od druhého. Vydržovali děti, snažili se jim tak vynahradiť ty jejich hádky...

5. Jaký přístup a vzájemné vztahy byly mezi rodiči a dítětem po rozvodu při střídavé péči?

Přístup hezký, stejný, možná byli více pozorní k dětem. Snažili se upoutat jejich pozornost.

6. Jaké bylo dítě před rozvodem a určením do střídavé péče a po něm? Promítla se nově vzniklá situace do jeho chování? Jak (např. regrese ve vývoji dítěte...)?

Tak například mně se zdálo, že jsou děti víc zmatené, možná rozmazlené, tím, že se jim kupovaly na Vánoce velké dary.

7. Inklinovalo dítě k některému z rodičů? Jak se to projevovalo?

No, trošku se mi zdálo, že matka popuzovala děti proti otci a stavěla se do role „chudinky“, tudíž děti trochu vydírala a děti tíhly víc k matce.

8. Myslíte si, že se v tomto případě projevila „syndrom zavrženého rodiče“? Ke kterému z rodičů? Jak se to projevovalo?

Ano, k otci. Sic mu to vždy děti vysvětlily, že maminka nemůže zůstat sama, že je smutná, otec na tom byl hůře, byl odstrkován.

9. Váš názor na střídavou péči:

Většinou to dopadne tak, že děti jsou svěřené matce – ne vždy je matka nejlepší, když mají děti otce, co je miluje a stará se leckdy i více než matka. Tudíž střídavou péči uznávám – když má otec zájem o děti a nechce střídavou péči užít jako zbraň proti matce.

Vážený respondente,

Jmenuji se Dominika Španková a jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Karlově v Praze. Jelikož jsem již v posledním ročníku svého studia, pracuji na své bakalářské práci na téma ***Střídavá péče s pohledu legislativy, pedagogů, veřejnosti a očima dítěte.***

Snažím se v této práci zpracovat problematiku porozvodové péče o nezletilé děti (konkrétně předškolního věku) se zaměřením na střídavou péči a získat názory, zkušenosti, pedagogů, kteří se se střídavou péčí mohli setkat při své pedagogické činnosti.

Dotazník je zcela anonymní, za názor, každou myšlenku, každý detail budu velmi vděčná.

Děkuji vám mockrát za ochotu. Moc si toho vážím.

Dominika

Věk 55 vzdělání SŠ Roky praxe 37 žena

1. Kolik let je (bylo) dítěti?

Chlapec let.

2. Dohodli se rodiče dítěte na střídavé péči nebo šlo o rozhodnutí soudu (+víte, zda rozsudek vynesl soudce či soudkyně)?

Nevím.

3. Víte, jaký byl důvod rozpadu manželství?

Nevím.

4. Jaké byly reakce rodičů? Postoje jeden k druhému, které jste mohl/a vypořádat?

Otec s matkou soupeřil. Oba hledali chybu v druhém z rodičů. Svou pravdu považovali za správnou.

5. Jaký přístup a vzájemné vztahy byly mezi rodiči a dítětem po rozvodu při střídavé péči?

Problémy nastávaly v případě placení divadel, nošení a odnášení oblečení z mateřské školy.

6. Jaké bylo dítě před rozvodem a určením do střídavé péče a po něm? Promítla se nově vzniklá situace do jeho chování? Jak (např. regrese ve vývoji dítěte...)?

Dítě se povahově změnilo. Myslím si, že tím, že neměly nastavená jasná pravidla. U matky si mohly dovolovat něco jiného než u otce. Děti se poté začaly vyjadřovat, ke komu nechtějí.

Vůbec ale nešlo o to, koho mají raději. Například – chlapec byl otylejší. Maminka mu

odmítala kupovat hamburgery, nezdravé jídlo. Otec v tom naopak viděl šanci, jak si dítě koupit. Zároveň chlapec musel mít posední slovo.

7. Inklinovalo dítě k některému z rodičů? Jak se to projevovalo?

Na základě řečeného v otázka č. 6 dítě začalo říkat, že je mu lépe s tatínkem.

8. Myslíte si, že se v tomto případě projevil „syndrom zavrženého rodiče“? Ke kterému z rodičů? Jak se to projevovalo?

Ano. K matce.

9. Váš názor na střídavou péči:

Zastávám postoj, že střídavá péče není vhodná, nesouhlasím s ní. Pokud střídavou péči, tak až ve starším věku, kdy už děti jsou rozumnější. Malé děti v tom létají a pak nevědí. Navíc zde není jen táta s matkou, jsou zde i babičky, dědové, kteří mohou také nasazovat, ovlivňovat dítě. Měla by to být otázka i dalších odborníků, jako psychologů. Dítě samo nedokáže říct, kde chce být. Jedno sezení u psychologa nedokáže rozhodnout. Je to velmi těžké. Většina rodičů si po rozvodu dělají naschvály. Nedokáží se rozumně domluvit. Dle mého názoru jim chybí domluva, stanovení stejných pravidel mezi sebou, pro děti, ale i prarodiče.

Příloha č. 10 - Záznam rozhovoru výzkumného šetření *Skupiny č. 5*

„Střídavá péče...přiznám se, že jsem byla v republice první, která ji soudila, a to ještě dávno předtím, než byla střídavá péče v zákoně. Protože jsem měla možnost spolupracovat se skupinou, která připravovala zákon v roce 1998, dá se říct, že jsem to byla já, kdo způsobil její uzákonění.

Dnes si myslím, že jsem vypustila Džina z láhve. V současné době se střídavá péče tak profanuje, až bych řekla zneužívá, a činí takovému strašnému nepochopení, že je mi to zpětně skoro líto. Samozřejmě vím, o tom žádná, že by to bylo i beze mě.

Když jsme střídavou péči dávali dohromady, prosazovala jsem, že vždy to má pramenit ze vzájemné dohody a shodné vůli rodičů. A to se nyní neděje.

Říkala jsem, učila i psala, napsala jsem řadu komentářů, že musí být splněny určité podmínky. Bydliště rodičů-nemůžou být daleko, dítě by mělo navštěvovat jednu školu, jedny kamarády, jeden fotbal, jeden balet...prostě, nemělo by se měnit sociální klima dítěte.

Rodiče by v žádném případě neměli mít finanční spory, jakož ani žádné jiné. To se dnes v praxi vlastně neděje. Zrovna dnes jsem vyhlášovala rozsudek, kde mají rodiče děti ve střídavé výchově. Děti jsou narozeny v letech 2006 a 2009. Přestože rodiče shodně tvrdí, že střídavá výchova jim i dětem vyhovuje, rvou se do krve o výživné. Otec měl mnohem vyšší plat než matka. Původně platil na děti osm tisíc korun za každých čtrnáct dní, kdy je měl v péči. Matka platila dohromady tři tisíce korun. Diskrepance dělala pět tisíc korun. A potom byl otec nezaměstnaný, takže peníze platit nemohl. Do toho třeba škola v přírodě – platí zrovna ten, kdo dítě má. To samé bundy, boty a kroužky, tábory, když je potřeba. A matka na něj podala exekuci. On ji to musel zaplatit v rámci exekuce. Což je všechno špatně. Nemělo by se zapomínat na to, co všechno pro to dítě rodič vynaloží. Například po materiální stránce. Jenže tím se žádný exekutor nezabývá. Takže já jsem jim výživné nakonec vyrovnala, aby platili stejně.

Vracím se k tomu principu, že by zde mělo být takové klima, aby nebyly mezi rodiči soudní spory, a už vůbec ne o výživné.

Jak jsme vymýšleli zákon o střídavé péči, tak jsme vymysleli ještě takový jiný model. Model tzv. společné péče. To je případ, kdy se dva rodiče potřebují rozvést, protože se už nemají rádi a nechťejí se dopouštět třeba nějaké manželské nevěry. Takže třeba bydlí v jednom rodinném domě, a tak se může říct *ano*, upravujeme poměry dětí tak, že děti zůstávají ve společné péči

obou rodičů. To je dnešní paragraf 907 oz. Společná výchova byla prostě takový model, o kterém rozhodl soud, ale pro děti se toho zase až tolik nestalo. Dál maminka vařila, tatínek vydělával, dál se synem hrál fotbal. Prostě já se vždycky snažím, když rodiče bydlí ještě společně, dotlačit je ke společné výchově. Pro děti je to nejméně bolestné. Nic zásadního se pro děti fakticky nestane. U společné péče se nestanovuje ani výživné a je to opravdu jenom na vůli rodičů. Zato ve střídavé péči se vymezujete období, kdy je dítě v péči jednoho a kdy v péči druhého.

Se střídavou výchovou a mým prvním případem jsem začínala v roce 1995-96. Chlapec byl svěřen tatínkovi, žili v jedné domácnosti s rodiči matky v Praze. Matka se znovu zamilovala a odstěhovala o dvě ulice dál. Ani její rodiče ji novou známost neschvalovali, takže vzali v ochranu manžela. Prošel soud, s tím, že dítě zůstane v prostředí, kde žilo doteď, tedy v péči manžela. Sotva však uschnul inkoust na papíře, otec se přiznal, že má také novou známost a odstěhoval se. Začal strašný boj. Rozhodovala jsem v situaci, kdy milenka, budoucí manželka otce, měla také syna. Mezi těmito dětmi byl zásadní rozdíl. Jeden byl mimořádně inteligentní a jelikož žil s otcem, tolik své emoce neprojevoval, nebyl mazlivý. Naopak druhý chlapec, měl emocionální vývoj s matkou, takže se na rozdíl od prvního chlapce, rád mazlil, tulil.

Rozhodla jsem se udělat malý experiment. Navrhla jsem střídavou výchovu s tím, že pokud by tento návrh nefungoval, zrušíme to. Ale nakonec se ukázalo, že to funguje, dokonce velmi dobře, a to až do zletilosti dětí. Tenkrát jsme dělali intervaly střídavé výchovy jeden měsíc. Přišlo mi to už jen z hlediska sociálních dávek nejsnazší. V průběhu let se ale ukázalo, že to není to nejoptimálnější řešení, protože děti potřebují častější kontakt s oběma rodiči. Tak jsme to ustálili na čtrnáct dní. Poté na týden a týden. V současné době máme někdy dokonce střídavou výchovu, v kratších intervalech než je týden. Zrovna nedávno jsem rozhodla o střídavé péči asymetrické, tedy od středy do pondělí. Ale mám-li být upřímná, myslím si, že děti v tom musí mít strašný zmatek.

Takto se ale rozhoduji pouze v případech, kdy vidím, že v rodině je střídavá péče zaběhnutá a vyhovující všem stranám.

Stanovila jsem nějaká pravidla, jako například bydliště, stejná škola,... a tyto principy byly dost dlouhou dobu respektovány i soudní praxí.

A najednou lidé začali příliš prosazovat střídavou výchovu, hlavně tedy otcové. Já jsem dělala takové rozsudky pouze v případech, kdy jsem posvěcovala již zaběhnutý stav. Jinak si neumím představit, jak to může v rodině fungovat. Obzvlášť když se rodiče neumí na ničem dohodnout.

Absurdní je, když dítě u jednoho rodiče zapomene například ponožky, hračku nebo u školních dětí učebnici, a odmítá za každou cenu vydat onu zapomenutou věc druhému rodiči, který má dítě v péči následující týden. *Sežeň si učebnici, kde chceš, já ti ji nedám.*

Kdybych se měla vrátit k principu blízkosti bydliště. To se dnes také bohužel nerespektuje. V roce 2014, nastoupila do své funkce nová ústavní soudkyně, která začala velmi prosazovat střídavou výchovu, nerespektující tato moje pravidla. Další taková důležitá věc je věk, myslím si. Ale tato soudkyně změnila rozsudky nižších stupňů a řekla, že pokud dítě není úplně kojené, tak to může být úplně jedno. Z oblasti psychologie mám velmi oblíbenou jednu paní profesorku. Prof. Lenku Šůlovou. Paní profesorka klade velký důraz na biologické spojení mezi matkou a dítětem v jeho raném období. Říká, že mezi nimi je emocionální, citový most, který by se měl narušovat například otcem, prarodiči. A čím je dítě větší, tím více by se měl narušovat. Ale u malého dítěte to je jiné. Na základě své čtyřiceti tří leté praxe a dlouholetých zkušeností, jsem přesvědčena, že každé dítě, které v tomto období vyrůstá bez matky, je svým způsobem postižené. Matčina blízkost je důležitá pro každé dítě.

Tedy z toho vyplývá, že strašně **nesouhlasím** se střídavou péčí u úplně malých dětí. Byl případ, kdy ústavní soud v rozhodnutí č. 516 rozhodl, že dítě 2 roky staré se bude převážet každý týden z Prahy do Karlových Varů, kde bylo v péči tatínka a chův. To je dle mého názoru absurdní. Jeden ze starších nálezů ústavního soudu říká, že je absurdní, aby dítě měnilo bydliště a školy, protože se z něj stává věčný outsider. Nezapadne ani tady ani tam. Nemůže dělat kroužky, tenis, hokej,.. nicméně nynější senát toto rozhodnutí nerespektuje. Například vydalo rozhodnutí o jedné rodině z České Lípy o střídavé péči po čtrnáctidenních intervalech Lípy do Olomouce. Holčička v předškolním věku měla v září nastoupit do základní školy. Tudíž byla nahlášena do dvou základních škol. Ještě k tomu v jedné ze škol se učí normální písmo a v druhé jenom Komenium.

V současné době má tato holčička po necelém prvním pololetí školní docházky tiky, žaludeční problémy a musí být v péči psychiatra.

Pořád platí, že malé dítě má mít emocionální i další vývoj plynulý, bez vážných zásahů.

Když už se rodiče nemohou dohodnout, tak si myslím, že malé děti by měli být u své matky. Protože mezi matkou a dítětem je naprosto nezastupitelné spojení.

Paní docentka Kocourková, výborná, renomovaná psycholožka z fakultní nemocnice Motol říká, že nejzazší termín pro střídavou péči jsou tři roky, ale paní profesorka Lenka Šůlová říká, že u předškolních dětí by si toto sakra rozmyslela, být námi soudci.

Samozřejmě všechno závisí na individuálních zvláštích a individuálních okolnostech. Můj názor je ten, že se nedá nic měřit na šablonu. Člověk vždy musí zkoumat každý případ, každé dítě zvlášť. Uvědomme si, že každé dítě je jiné. Nezáleží jen na věku, ale i kvalitě vztahu s jejich matkou, otcem, většinou i s jejich novými partnery, prarodiči a širšímu rodinnému prostředí dětí. Myslím si, že je zločinnost, když nová tatínkova partnerka vyžaduje, aby jí dítě říkalo maminko.

Nepopírám, že dítě v pubertě může mít větší vztah k otci. Byl případ, kdy například chlapec s otcem velice zajímala myslivost. Takže si měl se svým otcem více co říct než s matkou. Ale třeba dívka v období dospívání se svými prvními láskami, projevy zrající ženy, potřebuje ke svěřování naopak více matku.

Myslím si, že výchova dítěte je velice křehká věc, spletená z velice křehkých nitek.

Ústavní soud vytvořil 4 základní kameny, které má soud vždycky zvažovat. Biologická vazba mezi osobami, které se v péči střídají, míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěření do péče té které osoby, schopnost osoby usilující o svěření dítěte do péče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby a čtvrtým bodem je přání dítěte.

Já mám takový názor, že v tomto bodě ústavní soud popírá sám sebe. Tvrdí, že dítě ve svém věku nemůže vědět, co vlastně chce, že z toho nemá ještě rozum. Ale já si myslím, že přání dítěte je strašně důležitá věc.

Když se nejedná o jednoznačnou shodu mezi rodiči a dětmi, tak chci vždycky znát přání dítěte. Výslech dítěte je velmi důležitý, nikdy ho neprovádím v jednacím síni, před dalšíma očima, ani před rodiči. Děti беру do speciální místnosti, která je jim přizpůsobena – vybavená hračkami, obrázky, aby se cítili trochu lépe. Vždycky mi tento výslech o dětech něco řekne... už jen to, když se nechtějí od matky odlepit.

Další věc, kterou ústavní soud akceptuje je, že výchova dětí má být rovnoměrně rozvržena mezi matku a otce.

Dle mého názoru se zase jedná o pochybení, protože výchova dítěte se neskládá z žádných vyměřených kritérií, a už vůbec ne vyměřeného času.

Tak jako se výchova se nemůže rozdělovat na kila, kilometry, tak ani ne na čas. V každém čase rodiče dítěti dávají zrovna to, co dítě potřebuje. Někdy je to kratší čas, někdy naopak dlouhý. Takže počítat čas strávený s dětmi na hodiny, dny, procenta je zásadním pochybením.

Pak je ještě jeden nálezk, který říká, že výchova je povinností obou rodičů. Zde je ale další pochybení ústavního soudu. Příklad z praxe – matka s otcem a dětmi žila nějaký čas v Anglii. Po čase se matka s dětmi přestěhovala zpět do Čech, ale manžel zůstal v cizině. Matku svých dětí zanechal v absurdní situaci samotnou, vlastně ohrozil své děti...a jen proto, že se nyní se vrátil, postavil si dům, a když už se mu to začalo hodit, začal je chtít do střídavé péče. Nemyslím si, že rodičovství je něco, co se vám někdy hodí, někdy ne. Je to stálý vztah, strach, radost a sepjetí. Podle toho, jak kdo v průběhu času těmto věcem vyhovuje nebo nevyhovuje, se také musí odrazit v onom rozhodnutí o výchově. Jako v tomto případě. Otec se nevrátil s rodinou do Cech do Ostravy, nepomohl, nechal je samotné, bez prostředků, nepomáhal, a najednou, po čase zažádal o střídavou péči. Ústavní soud tuto žádost na střídavou výchovu potvrdil, protože otec již má podmínky.

Myslím si, že rozhodnutí ústavního soudu nebylo správné. Soud by se měl také zabývat anamnézou celkového vztahu, anamnézou rodinných vztahů, která má jistou vypovídací hodnotu.

Ráda bych ještě zmínila jeden zádrhel, a to je **ovlivňování** dětí. Také jsem se s takovými případy setkala. Rodiče dokáží děti velmi dobře zpracovávat. Ovšem děti bývají čitelní, snadno se podřeknou, používají fráze jako „*Byl bych velmi šťastný, kdybych...Já jsem si to předtím nepřál, ale tatínek mě přesvědčil, abych si to přál...*“ Tudiž poznám, odkud vítr vlaje. Když je to možné, v rozsudku toto zohledním, Ale můžu Vám říct, že dětem, které mají start do života už takto těžší, se snažím dále jim ho nekomplikovat. Když mi děti řeknou, že něco chtějí, tak já jim vždycky říkám: neznamená to, že jsem jenom písař, jen zapisovatel vašich přání.

Ale když to trochu jde, tak to zohledním.

Můžu Vám říci, že ještě, než byl v devadesátých letech zákon, který střídavou péči zavedl, měl číslo 91 z r. 98 tzv. Velká novela. Předtím Zákon o rodině 94/93 Sb. Teď je to všechno v Občanském zákoníku 89/12. Občanský zákoník má tři tisíce paragrafů a z toho tři sta-čtyři sta je rodinné právo. Tak ještě, než byl onen zákon, a já již soudila, publikovala jsem článek *Nezletilé dítě ve střídavé péči* do časopisu Právní rádce ((1995) a také skutkovou podstatu. Někdo mě velebil, někdo zatracoval.

Přišel 1. srpen 1998, zákon nabyl účinnosti a ministerstvem spravedlnosti jsem byla požádána, abych prezentovala své zkušenosti v parlamentu v únoru 1999. Jelikož jsem neměla mnoho zkušeností s rozsudky o střídavé péči, tehdejší pan ministr požádal všechny soudce v republice,

aby mi poslali své případy a zkušenosti se střídavou péčí. Přišly mi nekonečné stohy dokumentů a já se utvrdila v názoru, jak to společnost potřebovala

Zpravidla bych řekla, že to hodnocení je kladné, včera i dnes. Spíš jsem to já, kdo má výhrady. Výhrady k tomu, jak se to dnes profanuje. Například výše výživného.“ (KONEC)